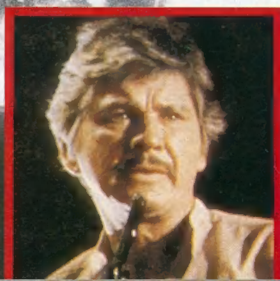
1989.
V. évf. 6. (23.) szám
Ára: 49 Ft

video magazin

TESZT:
VILÁGVEVŐ TELEVÍZIÓK
16–21. OLDAL

A MAGÁNYOS HARCOS
28–29. OLDAL

SZUPEREXPRESSZ

THE BULLET TRAIN

JAPÁN
FILM

Kedves Olvasó!

„Az ember a nyúltól származik. Mi másért is ünnepelnénk olyan jó kedvűen a húsvétot?” – állapítja meg Roger, a nyuszi, A csalóka játék Roger nyúllal című film főszereplője. Ez a nyuszi, aki sorra dönt minden rekordot, már hazánkban is kezd ismertté válni, holott a szuperprodukciónak még nyoma sincs a videókölcsönzőkben és a mozikban. Roger, ez a különleges lény, aki a rajzfilm és a valódi film videotechnikával segített kereszteződéséből született, éppen olyan közel áll szívünkhöz, mint Mickey egér, Donald kacsa vagy a Rózsaszín párduc.

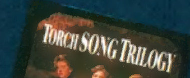
Miért is szeretjük annyira ezeket a figurákat? Miért a lelkesedés ezért a filmért, amelyben a valóságos helyszíneket egy Disney-stílusú rajzfilmmel az az ILM hozta össze, amelyik a Csillagok háborújának trükkjeit készítette el? Talán azért – hangozhat a leegyszerűsített kérdésre a leegyszerűsített felelet –, mert nem igazán szeretjük a valóságot. Amelyben ugyan néha szintén feltűnnek esetlen, kedves alakok, s alkalmanként mintha a cselekmény is hajlamos lenne kedvező fordulatot venni, de végül is happy endre várni felesleges. Ezt a világot valószínűleg semerre sem rózsaszín párducoknak találták ki, de ezen a tájon, ahol a párducoknak még kopottasabb a szőrük, ahol többségüknek még reménye sem lévén arra, hogy méltó otthont, működőképes autót vásároljon magának, Gorenje hűtőládát és koreai videót vesz… nos, itt még inkább érthető, miért kellenek nekünk a Roger nyuszik. Mert az ember a nyúltól származik.

Bíró Zoltán

video magazin

Az UNIÓ Kft. magazinja · Felelős szerkesztő: Horváth Béla
Szerkesztő: Bíró Zoltán · Művészeti szerkesztő: Kerék Antal
Képszerkesztő: Kiss Árpád · Olvasószerkesztő: Berkes András
Szerkesztőség: Budapest XIII., Frangepán u. 50–56.
Levélcím: Budapest 1398 Pf. 589
Kiadja az UNIÓ Lap- és Könyvkiadó Kft.
Felelős kiadó: Horváth Béla ügyvezető igazgató
Kiadóhivatal: Budapest XIII., Frangepán u. 50–56.
Kossuth Nyomda, Budapest 89.0266 · Felelős vezető: Bede István vezérigazgató
Terjeszti a Magyar Posta
Címlap: Carlo
HU ISSN 0237-5141

ANNA

NSZK, 1988

Főszereplők: Silvia Seidel, Patrick Bach, Jon Peterson

Rendezte: Frank Strecker

100 perc

A recept már annyira közismert, hogy talán csak az iskolapadba kerülő nebulóknak újdonság. Így hangzik: végy egy csinos, de lehetőleg szolid, jól táncoló kislányt! Helyezd el egy magántáncsikolába, vagy állítsd felvételi vizsga elé! Hozd össze egy hasonlóan üde és tehetséges fiúval. Szerelmesedjenek egymásba, s a végén együtt arassanak igazi sikerekét! Az egészet locsold meg mértéktartó szentimentalizmussal, adagolj hozzá jó, feszes ritmusú rockzenét, s máris kész a sikerfilm!

A recept egykori nagymestere az azóta elhunyt Bob Fosse volt, aki 1979-ben a *Mindhalálig zene* (All That Jazz) című filmjével vitte sikerre a „táncfilm" műfajt. (Ebben tűnt fel Jessica Lange, a később világhírűvé vált színésznő.) Az All That Jazz sikerét szinte lekopírozták a Fosse-követők. A *Flashdance*, a *Fame*, az *Annie* és társaik. Most egy NSZK-beli rendező, Frank Strecker mutatta meg, hogy ilyen filmért nem kell feltétlenül az óceán túlsó oldalára menni. Anna című filmje először tévésorozatként aratott sikert, s csak ezután került „átszabva és kipolírozva" a mozik közönsége elé. Persze a biztos siker érdekében Strecker sem tétovázott, táncosait tréningre a jazz-balett Mekkájába, New Yorkba küldte...

Maga a történet a „szakácskönyv" előírásai szerint készült. Anna egy német kisvárosban a Csárdáskirálynő egyik mellékszerepében statisztál, mikor élete nagy lehetősége nyílik meg előtte, ugyanis a főszereplő megbetegszik. A beugrás jól sikerül, s a fiatal táncos útja innen egyenesen vezet a világhír és a nagy szerelem felé.

Ápolandó ápolók

(DISORDERLIES)

Mark, Darren és Danon egyenként is nyomnak vagy 130 kilót, tehát logikus, hogy ők hárman a Fat Boys, azaz a Dagadt Fiúk nevet viselik. Filmjükben egy brooklyni kórház ápolóit alakítják, s egyetlen este leforgása alatt 16 habostortát falnak fel a kórház hűtőkamrájában. Napközben sincs hiány az eseményekből, sűrűn követik egymást a zűrök. Nem csoda, ha végül betelik a pohár és az igazgató azonnali hatállyal kirúgja a díszes kompániát.

Erre vár csak Winslow úr, aki tetemes családi örökség elé néz, ha sikerül eltenni láb alól nagybácsiját. A dolog ráadásul nem tűr halasztást, ugyanis a kártya-, lóverseny- és rulettbolond fiú adósságai immár túlhaladták a félmillió dollárt. Albert bácsi azonban nem szándékozik az árnyékvilágba költözni, s még azt is túléli, amikor derék unokaöccse „véletlenül" rálép az oxigénmaszkot a tartállyal összekötő csőre. Winslow, meggyorsítandó a „folyamatot", a három dagadt fiút felveszi ápolónak. Azt gondolja – az előjelekből ítélve nem éppen alaptalanul –, hogy a három kétbalkezes ápoló előbb-utóbb elteszi láb alól az öreget.

Albert bácsi először ki akarja rúgni a három hájpacnit, ám egy este a fiúk magukkal viszik őt a diszkóba, s az öreg roppantul élvezi a kiruccanást. A közös élmény egybeforrasztja őket, már csak az az ádáz Winslow tör kitartóan bácsikája életére.

USA, 1986

Főszereplők: a Fat Boys (Mark Morales, Darren Robinson, Danon Wimbley)

Rendezte: Michael Schulz

90 perc

(Kölcsönözhető az intervideo boltjaiban.)

USA, 1982
Főszereplők: Burt Reynolds, Goldie Hawn
Rendezte: Norman Jewison
90 perc
(Kölcsönözhető az Intervideo boltjaiban.)

Best Friends

A legjobb barátok
(BEST FRIENDS)

Mit tesz egy magyar házaspár, ha váratlanul egy lakótelepi öröklakáshoz juttatja őket a szerencse? Az esetek többségében azon buzgólkodnak, hogy mielőbb gyermekük legyen. És mit tesz hasonló esetben egy évek óta együtt élő amerikai pár? Összeházasodnak és végiglátogatják szüleiket – a gyerekről szó sem esik. Így tesz Richard és Paula is, akik filmforgatókönyvek írásából élnek az álmok városában, Hollywoodban. A házuk inkább egy rózsadombi luxusvillához hasonlít, mint egy lakótelepi kétszoba-hallhoz, de az anyagi jólét nem minden.

Richard és Paula először a lány szüleit látogatja meg Buffalóban. A napfényes Kaliforniából hirtelen a jéghideg, havas télbe csöppenek. A szülők egy huzatos kis házban élnek, a lányuk férjhezmenetelét szűk családi körben szeretnék megünnepelni. Richard az első pillanattól kezdve rosszul érzi magát a zimankós városban és csak a mielőbbi távozással törődik.

Útjuk ezután a fiú szüleihez vezet, akik New Jerseyben, egy városi bérházban laknak. A buffalóiakkal ellentétben ők halálosan megsértődnek azon, hogy a fiúk nem hívta meg őket az esküvőre, s ezért már a találkozás elején fagyos lesz a hangulat.

Az igazi szakítás azonban csak másnap következik be. A szülők ugyanis nagyszabású estélyt rendeznek az esküvő megünneplésére. Ez már sok Paulának, aki tánc helyett az étterem vécéjébe zárkózik, s ott várja meg az estély végét. A házasság tehát már az első héten zátonyra fut.

A bosszú angyala

Thania, a szép szemű szabóleány hazafelé tart egy New York-i utcán, amikor hirtelen egy álarcos férfi ragadja meg a karját és a kapualjba rántja. Fegyvert szegez rá és megerőszakolja. A lány megtörten vánszorog haza. Lakásában egy betörő várja. Mivel nincs mit ellopnia, megerőszakolja a lányt. Thania egy óvatlan pillanatban kiszabadul a betörő karmaiból és egy vasalóval fejbe vágja. Első rémületéből ocsúdva a lehető legrosszabbat teszi: a fürdőkádba vonszolja a férfit, majd feldarabolja. A nejlonzacskókba csomagolt tetemet a mélyhűtőbe rejti.

A lány egyre zavartabban viselkedik munkahelyén. Szétégeti a vasalásra odaadott ruhát, egy helyett három gombot varr fel, s időnként hisztérikusan rázza a fejét. Amikor társnőivel ebédel a közeli büfében, szemet vet rá egy fotós, aki rögvest műtermébe vonszolja. Az erőszakra már nem marad ideje, mert Thania néhány revolverlövéssel leteríti. Ezzel kezdetét veszi a lány sajátos bosszúálló hadjárata. Este vonzó ruhát vesz fel, kislányos haját hátrafésüli, rúzst és szemfestéket ken magára, és így indul „portyára".

Először egy dúsgazdag szaúd-arábiai olajherceg veszi fel a kocsijába. Ajánlatot tesz neki, és egy ötvendollárost dug a táskájába. Az első piros lámpánál azonban kellemetlen meglepetés éri. Az utcalány külsejű lány pisztolyt ránt, és lő...

USA, 1987
Főszereplő:
Zoe Tamerlis
Rendezte:
Rochelle Weisberg
75 perc
(Kölcsönözhező az Intervideo boltjaiban.)

Franciaország
Főszereplők:
Mathieu Carriére,
Gerard Hernandez
Rendezte: Serge Moati
80 perc
(Kölcsönözhető a Televideo boltjaiban.)

Halál a Vidám Fiúkra
(MORT AUX TENORS)

A kajlafülű műsorvezető mikrofonját az egykor oly híres zenekar, a Vidám Fiúk kopaszodó, ráncos arcú tagjai elé dugja. A válaszok nyögvenyelősek, idétlenek. Az egykori bálványok láthatóan nem illenek bele a szirupos nosztalgiaműsorba. Aztán jönnek a nézők telefonhívásai. A visszaemlékezők között azonban megszólal egy fátyolos férfihang is. Gyilkosoknak nevezi az egykori sztárokat, s halállal fenyegeti őket. A műsor véget ér, s a tehetős üzletemberekké lett zenészek egykori emlékeiket fogadáson elevenítik fel. A különös férfihangot azonban nem tudják felejteni. Nem, hiszen pályafutásuk egy gyilkosság miatt ért véget.

Éppen hazafelé tartottak egy fellépésről, amikor a zuhogó esőben, a néptelen országút közepén egy nő integetett kétségbeesetten. A kisbusz, melyet az egyik zenész vezetett, nem állt meg. Halálra gázolta a nőt. Egyikük – Lucky Bronco – kiszállt, hogy segítséget nyújtson, de társai visszarángatták a kocsiba. Ezek a pillanatok peregtek le előttük, s bár a fenyegetést nem vették komolyan, a nyugtalanság mégis a nyomukba szegődött.

Az első áldozat, Mars az autójába épített pokolgéptől pusztult el, még a tévéshow utáni éjszakán. A falon festékszóróval ez állt: HALÁL A VIDÁM FIÚKRA! A többiek már csak a televízióból értesültek társuk haláláról. Lucky volt az egyetlen, aki komolyan vette a fenyegetést. Ő, akit nem fogadott kegyeibe a sors, s ezért áruházi kikiáltóként keresi kenyerét. Rémülten kutat társai után, ám ők úgy érzik, villájuk magas kerítése mögött biztonságban vannak.

(LA CIMETIERE DES DURS)

Kemény fickók temetője

A Nő az oka mindennek. Miatta hiúsul meg a legzseniálisabb bankrablás, miatta fogják el a vakmerő politikai gyilkost, és miatta bomlik meg a bűnbanda egysége is.

Ez esetben a „végzet asszonya" éppen egy bandavezér szerelme, aki jó nővérhez méltóan igyekszik kétbalkezes – szintén betörő – fivérét segíteni. Elárulja neki, hogy férje éppen egy nagy értékű gyémántrablásban „utazik", s így az öcs konkurens bandájának már szinte semmi dolga nincs, mint lesben állni, s a zsákmánnyal kereket oldó bandát ártalmatlanná tenni. A szerencse is a kezükre játszik, így nem kell az egész társaságot likvidálni; egy szerencsétlen flótás kezéből egyszerűen kirántják az értékes táskát.

A férj persze sejti, hogy az ügy mögött a „testvéri szeretet" rejlik, de a bosszúra nincs ideje, mert a rendőrség az egész társaságot letartóztatja. A konkurencia sem örülhet zavartalanul a bevételnek, mert egy újabb rablás alkalmával tetten érik őket. A spicli – most már nem kétséges – Nita, a végzet szőke asszonya.

A cselekmény akkor válik igazán izgalmassá, amikor kiderül, hogy az öcs bandáját ugyanabban a börtönben „szállásolják el", mint a gyémántrablókat. Nem kétséges, hogy a bosszúvágytól fűtött gengszterek ott is rendelkeznek annyi pénzzel és lehetőséggel, hogy bosszút álljanak kirablóikon. A leszámolás órája a mosoda alatti pincében következik be. Egymásnak ront hat bandita.

Franciaország
Főszereplők: Marianne Basler, Jerome Ange, Jean-Pierre Kalfon
Rendezte: Yvan Butler
90 perc

(Kölcsönözhető a Televideo boltjaiban.)

USA, 1987
Főszereplők: Madonna, Griffin Dunne, John McMartin, Bibi Lech
Rendezte: James Foley
85 perc

(Kölcsönözhető az Intervideo boltjaiban.)

Ki ez a lány?

(WHO'S THAT GIRL?)

Kellemetlenül érinthette Madonnát, a rockvilágsztárt az a hírügynökségi jelentés, miszerint őt választották meg 1988 legrosszabb filmszínésznőjének. A szigorú ítészeknek kétségtelenül van valami igazuk, az elragadó szőkeség inkább a rockszínpadokra való, mint a hollywoodi stúdiókba – ezt igazolja legújabb filmje is.

Pedig milyen ígéretesen indul a történet. Egy szemüveges, nyápic ügyvédet arra kér jövendőbeli apósa, hogy a börtönből szabaduló Miss Nikki Finnt tegye fel a Philadelphiába tartó első buszra, s addig el ne mozduljon onnan, amíg az el nem hagyja a végállomást.

A fiú egy elegáns Rolls-Royce-szal várja a szőke „börtöntöltelékét", aki azonnal a volánhoz ül és eszeveszett száguldozásba kezd. Egy lemezboltban zsákmányol néhány kazettát, majd a hátsó ülésen lévő ketrecben vicsorgó párducféleséggel együtt meglóg. A vőlegény Harlem közepén, egy fegyverkereskedő szobájában talál rá menyasszonyára, amint éppen a különféle lőfegyverek között válogat. Ám a kocsival sincs minden rendben. A dollártízezreket érő luxusautó néhány pajkos srác jóvoltából agyonmázolt, hippijárgánnyá válik, alig néhány perc alatt. Ezzel indulnak nyomozni.

Nikki elmagyarázza a kis ügyvédnek, hogy ártatlanul ült négy évet börtönben. Az igazi tettesek még szabadlábon vannak. A hajsza eredménnyel zárul: egy tojásfejű néger – némi fenyegetés hatására – elárulja, hogy melyik bank széfjében találhatók meg a lány ártatlanságát bizonyító dokumentumok. Miss Nikki tehát a bankba indul kísérőjével.

KOMA ELEKTRO MARKT

VIDEO · TV · AUDIO

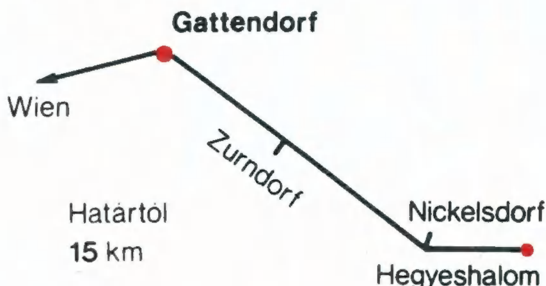
Nem mese, nem adoma: legmegbízhatóbb a KOMA!

- Használt műszaki cikkek vétele–eladása!
- Használt régebbi típusú videók, tv-k olcsón!
- Alkatrész-árusítás és összeszerelhető egységcsomagok profiknak és amatőröknek!
- Szerszámok, aprócikkek!

MÜNCHEN 40 (NSZK)
Königstein str. 1.
FAX.: 00-49-89-352733
TEL.: 00-49-89-3508636

GATTENDORF (AUSZTRIA)
Hauptplatz 13.
Tel.: 00-43-2142-6674

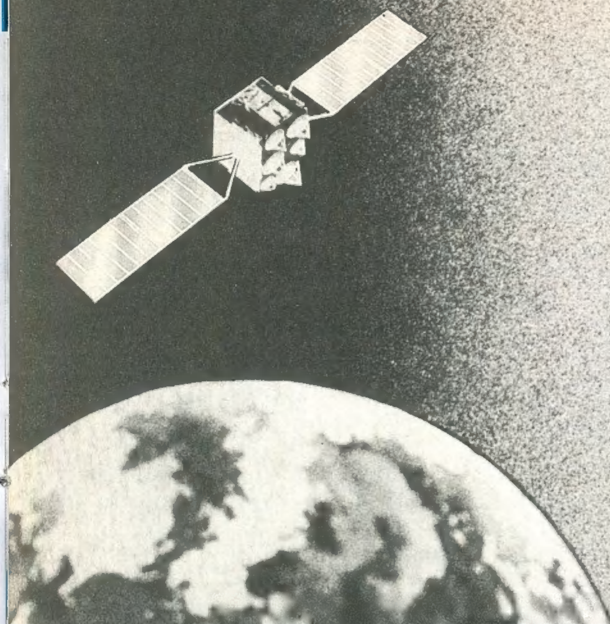
FISHER

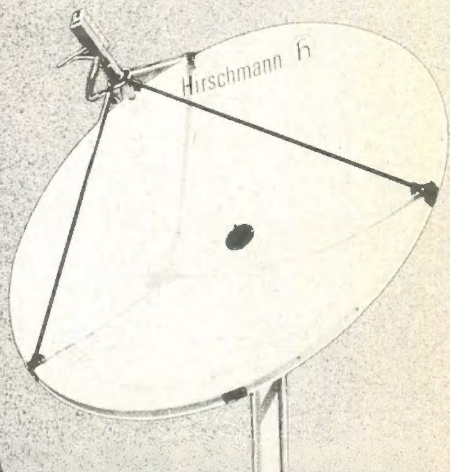

SAMSUNG

ELIN

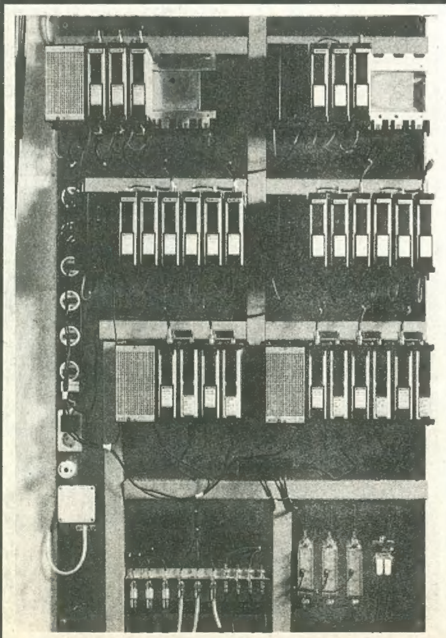
BEMUTATÓTEREM ÉS FELVILÁGOSÍTÁS:
VÁROSKAPU ÜZLETHÁZ, BUDAPEST V., KÁLVIN TÉR. TEL.: 173-811/28

MŰHOLDVEVŐ RENDSZER

- *A BHG gyártmányú műholdvevő rendszerek alkalmasak kis- és nagyközösségi, valamint kábel tv-s rendszerekbe való csatlakozásra.*
- *Kisközösségi rendszerekben az UHF sávban történő átvitel is megvalósítható.*
- *Nagyközösségi rendszerekben a 40–300 MHz-es sávban biztosítunk kimenőcsatornákat kábel tv-s főállomással vagy anélkül.*
- *KTV rendszerekben a VHF sávban 7, az S sávban további 7 csatornát tudunk biztosítani a szükséges rekonverterekkel (S/UHF) a szomszédos csatornák kihasználása nélkül.*

BHG HÍRADÁSTECHNIKAI VÁLLALAT

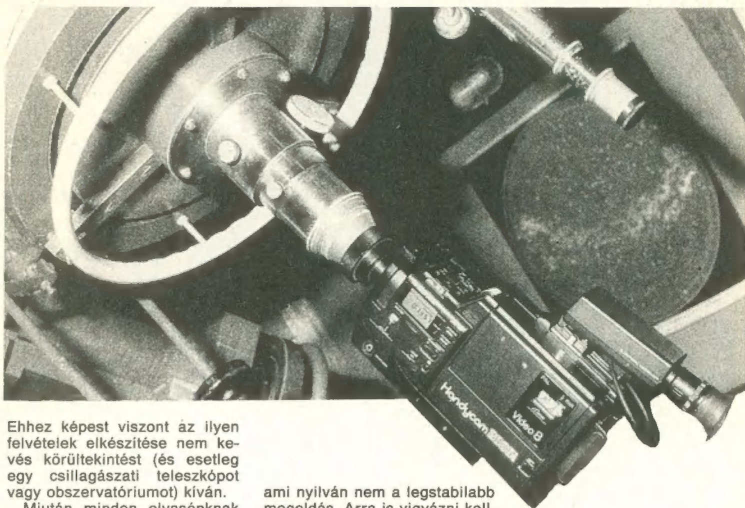
H–1509 Budapest, Postafiók 2.
XI., Fehérvári út 70.
Telefon: 813-300 Telex: 22-5933

Kamkorder-csillag

Ez a Sony gyártmányú kamkorder ékes bizonyítéka annak, hogy a videotechnika valóban az egeket ostromolja. Videokamerákkal ez ideig nem nagyon készítettek csillagászati felvételeket, aminek több oka is van.

Az egyik az, hogy nagyon kicsi a csillagos ég objektumainak fényereje – a Napot és a felhőtlen Holdat kivéve. Most, a CCD-s képérzékelővel dolgozó videokamerák korában sem biztatunk senkit arra, hogy „direkt" napfelvételeket készítsen, mert ezt még a CCD sem viseli el tartósan. A másik az, hogy a csillagos ég kellemes nyári estéken ugyan szép látvány, de hosszabb képfelvételek témájaként inkább csak a szakmai alkalmazásokban jöhet szóba. És hát jól tudjuk, hogy a csillagok és egyéb micsodák az égen nem karnyújtásnyira vannak, azaz valamelyes nagyítás szükséges az objektív részéről, hogy fénypettyeken vagy -foltokon kívül egyebet is láthassunk a videoképen. Végül, de nem utolsósorban tudatában kell lennünk annak a sokszor ismételt, lehangoló ténynek, hogy a legjobb videofelvétel sem közelíti meg egy közepes amatőr fotó felbontását.

Mindent összevéve: az éjszakai égbolt videón történő megörökítése nem kínálja azt a mozgalmasságot, amihez a videoclipeken és -reklámokon „nevelődött" átlagnéző hozzászokott.

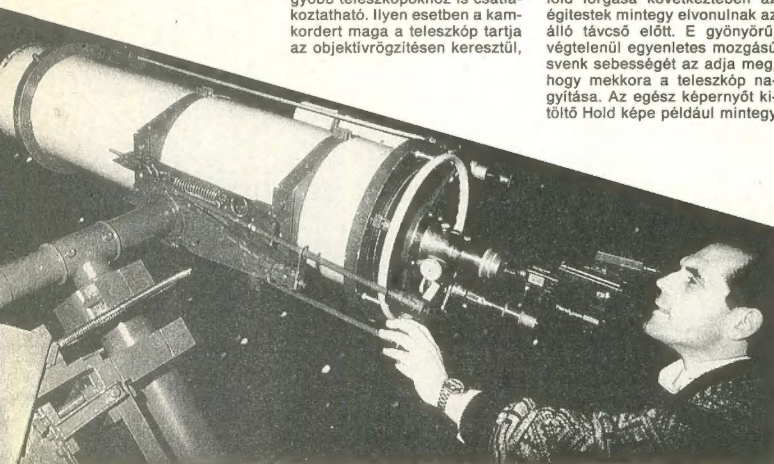

Ehhez képest viszont az ilyen felvételek elkészítése nem kevés körültekintést (és esetleg egy csillagászati teleszkópot vagy obszervatóriumot) kíván.

Miután minden olvasónknak elvettük a kedvét a video-csillagászattól, térjünk a tárgyra. A szóban forgó Sony CCD-V 2006i típusú kamkorder a V–90 E típusra épülő V–8 rendszerű készülék. Ára az NSZK-ban mintegy 5500 márka. Az objektív cserélhető és a különféle objektívek csatlakoztatását kétféle adaptergyűrű is segíti. Ezek segítségével feltehetőleg a legnagyobb teleszkópokhoz is csatlakoztatható. Ilyen esetben a kamkordert maga a teleszkóp tartja az objektívrögzítésen keresztül, ami nyilván nem a legstabilabb megoldás. Arra is vigyázni kell, hogy a felvételgomb megnyomásakor be ne mozduljon a teleszkóp. Az 1000 mm-es vagy ennél is nagyobb fókusztávolságú objektíveknél a legapróbb mozgás is nagymértékben felerősödik.

De nemcsak a szerkezet mozoghat – mozog maga a föld is. Erős nagyítású teleszkópokon át nem állóképet látunk, hanem a föld forgása következtében az égitestek mintegy elvonulnak az álló távcső előtt. E gyönyörű, végtelenül egyenletes mozgású svenk sebességét az adja meg, hogy mekkora a teleszkóp nagyítása. Az egész képernyőt kitöltő Hold képe például mintegy 3–4 perc alatt vonul át a képernyőn.

Telihold idején olyan nagy a légkörön szóródó éjszakai fény, hogy csak a legfényesebb égitestek láthatók jól; így azok megfigyeléséhez (és a róluk készülő videofelvételekhez) a leg-

Aki mindenáron éjszakai videofelvételeket akar készíteni a csillagos ég objektumairól, az NSZK-ban több olyan objektív közül választhat, amelyeket kifejezetten e célra hoztak forgalomba.

Az első képen látható Celeston 90 típus objektívjének átmérője 90 mm. Hogy mindössze 20 cm hosszú, az annak köszönhető, hogy szerkezete a Maszkutov–Eassegrain-rendszer szerint épül fel. Pedig akár három méterig is meg lehet növelni a fókusztávolságot, ami nagy nagyítás mellett még elfogadható fényerőt jelent. A teleszkóp egy T-rendszerű adaptergyűrűvel csatlakoztatható a kamkorderhez. (Ez – mármint a gyűrű – tartozék.) A teleszkóp ára 1500 márka.

kedvezőbb idő a tiszta, de holdfénymentes éjszakai sötétség. A kifogástalan felvétel feltétele még a tiszta levegő és az erős fényforrások hiánya, utóbbiak ugyanis a poros, füstös levegőben (üzemek környékén vagy közlekedési csomópontoknál stb.) olyan erős szórt fényt hoznak létre, ami néha még a fényerős égitesteket is láthatatlanná teszi. Ez az oka annak, hogy az obszervatóriumokat régtől fogva lakott területektől távol, magas hegycsúcsokon helyezik el a minél zavartalanabb optikai (légköri) feltételek biztosítása érdekében. Emiatt telepítenek az űrbe is műholdakon elhelyezett optikai és egyéb megfigyelőberendezéseket.

A felsorolt nehézségek ellenére is érdemes megpróbálkozni ■ Holdról készülő felvétellel. A fehéregyensúlyt a Nap fényéhez állítsuk; ■ statív rezgésmentesen álljon a talajon, mert az épület rezgéseit néha bosszantóan felnagyítja az objektív. Ez egyébként lehet ■ kamkorder optikája tele állásban, „megtoldva" egy kétszerezővel. Végül ne feledjük, hogy a feketeszint az automatikus erősítésszabályozás és ■ nem tökéletes szintrögzítés miatt ■ monitoron kiábrándítóan kiszürkül és változik a képtartalom függvényében. Szóval, aki teheti, inkább fotózzon, vagy egyszerűen csak meditáljon ■ csillagos ég alatt...

A Celeston 8 jelzésű teleszkóp 40 cm hosszú, fókusztávolsága 2030 mm, teljes súlya 5 kg. Ez már nemcsak a közismert fényes objektumok megfigyelésére alkalmas, hanem planetáris ködök és galaxisok is észlelhetők vele, sőt a halványabb Szaturnusz-holdak is. A már említett T-gyűrű és C-menet segítségével csatlakoztatható a kamkorderhez. Ára 4500 DM.

Talán a hazai videósok közül kevesen veszik meg akár az egyik vagy másik típust; azonban egy csillagász obszervatórium vagy szakkör beszerezheti. A helyzet persze az, hogy ezek a szakképzettséget sem nélkülöző műhelyek az ismertetetteknél sokkal jobb eszközökkel rendelkeznek, és másoknak is szívesen adnak tanácsot.

Összeállította: Marczi Imre

Legyen világosság!

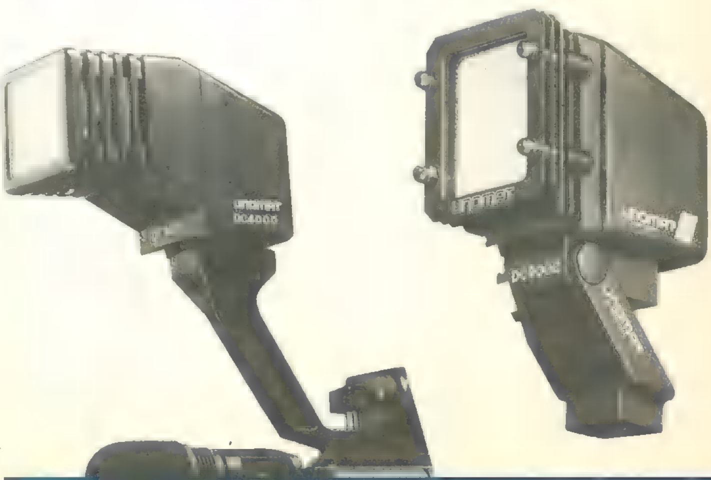
Az újabb és újabb kamkorderek megvilágítási igényeiről – pontosabban igénytelenségéről – néha hihetetlen adatok látnak napvilágot. Már van olyan kamkorder, amely 0,1 lux megvilágítás mellett működik – és ez nem is valami elérhetetlen katonai vagy profi eszköz, hanem kommersz kamkorder. Tudjuk persze, hogy ez ■ „működés" általában azt jelenti, hogy „valami mozog a képen", de ez a minőségi videokép fogalmával még komoly erőfeszítések árán sem hozható kapcsolatba.

Egyszóval: elfogadható videofelvételek készítéséhez általában színpadszerű, 100 és 1000 lux közötti megvilágítás szükséges. (Gondoljunk arra a fotós gyakorlatból jól ismert szabályra, hogy 5,6-es rekesznyílásnál jobban kinyitva a legtöbb objektív teljesítőképessége csökken.) Átlagos körülmények között lakószobákban vagy középületekben is rendelkezésre áll 100 lux körüli fény, de mindig vannak árnyékos sarkok vagy sötét tónusok, és ilyenkor bizony csak az segít, ha világítunk. Régebben elképesztően nagy apparátus és áramszükséglet kellett a megvilágításhoz. Manapság az ■ helyzet, hogy ezt általában mellőzik (még a profik is!) és inkább ■ erősítést megnövelő kapcsolóhoz nyúlnak, vagy egyszerűen elfogadják ■ mosott, kontraszt nélküli, zajos és színhibás felvételeket. Sajnos nálunk is nemegyszer lehet adásban látni ilyen képeket.

Ezen az áldatlan (pontosabban szükség-) helyzeten kívánnak segíteni ■ kamerákra, kamkorderekre szerelhető pici lámpák gyártói.

A Sunpak márkát ■ fotósok nálunk is jól ismerik. A képen látható lámpa négyféle kivitelben készül. Súlyuk fél kilogramm körül van, mintegy húsz percig képesek egy akkuról világítani, utána nyolc órán át tölteni kell őket. A bennük levő halogénizzók túlfeszített üzemmódban dolgoznak: élettartamuk 50 óra. (Megfelelő beosztással ez nem kevés!) 2000–3000 Cd fényerősséget adnak, ami azt jelenti, hogy a megvilágítás még 4–6 m távolságban is több mint 100 lux. Színhőmérsékletük 3200 Kelvin. A lámpák ■ kamkorder tetején levő papucsban csavar segítségével rögzíthetők és minden irányban forgathatók – bár nyilvánvaló, hogy általában az objektív irányába kell fordítani és csak ritkábban egy kéznél levő, jól reflektáló felületre, ami nyilván szebb, indirekt, lágy megvilágítást ad. Mindenesetre ■ kemény, direkt fény is többet ér néha, mint a homály. Az egyes típusok pontos adatairól ■ mellékelt táblázat tájékoztat. ►

▶ A másik bemutatott lámpacsalád mindössze két tagból áll. Az Unomat DC–4000 és DC–9000 sajátossága, hogy ■ kimerült akkut egyetlen mozdulattal feltöltöttre cserélhetjük, és így szinte folyamatos felvételi körülményeket teremthetünk. Sőt, az akku helyére feltehető egy olyan adapter, amelynek segítségével gépkocsiakkuról is lehet a lámpát működtetni. (Kábellel kell ■ szivargyújtóba csatlakoztatni.) Van egy harmadik megoldás is, amikor egy hálózati adaptert illesztünk az akku helyére, melynek ■ végén a 220 voltos hálózatba csatlakozó dugasz van. Ezek a tartozékok kényelmes megoldás kínálnak minden helyzetre.

A DC–4000 lámpatípus izzója 6 V-os, 20 W teljesítményű és az akku 25 percig tudja működtetni; kimerülés után a gyorstöltővel mintegy négy óra alatt lehet ismét üzemkész állapotba hozni. A DC–9000 típushoz van egy olyan modul, amivel egy 20 wattos, 12 V-os speciális izzó egy órán át képes világítani.

CL–20

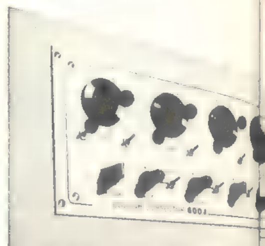
A Cullmann cég sokféle videotartozékot gyárt; állványait és hordtáskáját már bemutattuk. Most a CL–20 jelű akkumulátoros lámpájára vessünk egy pillantást. Az akku ■ készülék házában van és ezért a cseréje kissé bonyolultabb, mint az előzőleg ismertetett Unomat típusoknál. Az izzó teljesítménye 20 W és az akku kb. 15 percig bírja táplálni. Igaz, ■ tömege sem nagy: az egész lámpa 300 grammot nyom. Egy méter távolságban 1700 lux megvilágítást képes előállítani. Van az izzó előtt egy levehető fehér diffuzor is, de tekintve a világító felület csekély méretét, ez vajmi kevéssé lágyítja a fényt.

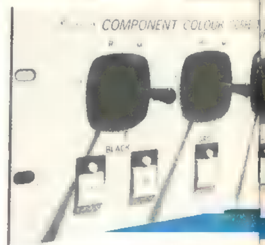
	CV 150	CV 200	CV 320	CV 300
Halogénlámpa	7,2V/15W	6V/20W	12V/20W	12V/30W
Fényerősség	1600 Cd	1800 Cd	2000 Cd	3600 Cd
Fénycsővasszög nagylátószögű állásban	20° 26°	20° 26°	20° 26°	22° 27°
Világítás távolsága (100 luxos határ)	ca. 4 m	ca. 4,2 m	ca. 4,5 m	ca. 6 m
Világítás időtartama (egy akkuval)	20 Min.	20 Min.	20 Min.	24 Min.
A lámpa élettartama	50 óra	50 óra	50 óra	50 óra
A dönthetőség szöge lefelé felfelé	–	15° 45°	15° 45°	15°
Színhőmérséklet	3200° K	3200° K	3200° K	3200° K
Akkumulátoregység (NC akku)	Cl–7 7,2V/5Wh	CL–6 6V/6Wh	CL–8 12V/7,2Wh	CL–5 12V/12W
Töltő	CHG–18 9V/140mA	CHG–17 7,5/200mA	CHG–16 14,5/150mA	CHG–16 14,5V/200mA
Töltési idő	8 óra	8 óra	6 óra	8 óra
Tartó lehajtható lecsavarható	0	0	0	0
Méretek mm-ben	61 × 46 × 162	93 × 56 × 105	109 × 65 × 178	109 × 65 × 162
Tömeg g-ban	300	300	470	520

Profi színkorrek

A tökéletesen automatizált fehéregyensúly beállítás korszakában is előfordul néha, hogy zűrzavaros felvételi körülmények között olyan videoanyagot viszünk haza, amelynek fehéregyensúlya rossz, az anyag magában viszont értékes és a felvétel megismételhetetlen.

Ehhez hasonló gondot okoz az is, ha régebbi színes filmek kópiáit kell tévéláncon át közvetíteni, de a színek már a filmszalagon is messze esnek a valóságtól.

Hatcsöves projektor

A Riemer cég képen látható projektora igazi „hatlövetű". A videokép vetítéséhez tulajdonképpen egyetlen színes képcső is elegendő volna, de ■ felbontás és ■ fényerő igen gyenge volna, ezért rendszerint több vetítő képcsövet használnak.

Ez az 5006 HP nevű készülék 1440 lumen fényáram előállítására képes, aminek a segítségével olyan képet lehet vetíteni, melynek fényereje megközelíti a monitorokét. Igen nagyméretű képet is lehet

…tor

A felsorolt esetekben csak egy segíthet: egy mindentudó színkorrektor. Ez lényegében egy olyan különleges erősítő, amelynél ■ világosság- és színjelek vagy ■ három alapszínjel egyes tartományait finoman torzítani lehet annak érdekében, hogy a valóságoshoz közelítő színes videoképet kapjunk a kimeneten. Ezenkívül ■ jelek egymáshoz való arányát (és esetleg a színjel-fázist), valamint ■ feketeszintet is változtatni lehet. A színkorrekciót külön el lehet végezni a sötét („fekete"), ■ szürke, ■ fehér és ■ csúcsfehér tartományban egy-egy botkormány segítségével. Ez rendkívül kényelmes és sokrétű beavatkozást tesz lehetővé, és gyakorlatilag minden színhibát el lehet tüntetni.

A fényszegény körülmények között felvett zajos videóanyagon persze ez sem segít, de az eltérő színvilágú felvételeket össze lehet hangolni akár ■■ ACE 600J vagy a 660 típusjelű berendezéssel – mivelhogy ennek ■ készüléknek is két változata van.

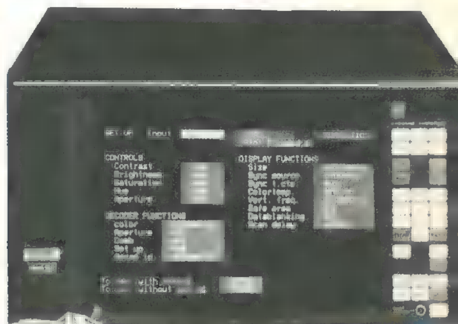
vetíteni vele, de mint tudjuk, a fényerő a vetítési távolsággal négyzetesen csökken. Döntés kérdése tehát, hogy sokszemélyes videomoziban nagy képmérettel, vagy nappali fényű helyiségben kis képpel kívánjuk-e használni. Mindkettő lehetséges, mert ■ vetítési távolság változtatható és ■ konvergenciát széles határok között be lehet állítani.

Különösen előnyös ez a készülék a hátulról történő vetítésekhez, ahol a transzparens ernyő egyébként is csökkenteni ■ fényerősséget. Előadótermek, kiállítási termek, stúdiók, klubhelyiségek, tantermek egyre kevésbé nélkülözhető AV-eszköze lesz az ilyen videoprojektor? Vagy ■■ egyénileg használható fejhallgató mintájára jön a mindenki előtt ott levő pici LCD tévé, illetve monitor, amelyen ki-ki a maga választotta videoprogramot nézheti? Valószínűleg mindkét megoldás elterjed – az utóbbi várhatóan ■ pici képernyők tökéletesedése és olcsóbbá válása nyomán. Szemben a projektorokkal, ez sokkal rugalmasabb, mentes ■ konvergenciahibáktól és könnyen igazítható az optimális testhelyzethez, ergonomikus megoldásokat tesz lehetővé. A projektorok képfelbontása viszont pillanatnyilag sokkal tökéletesebb, mint ■ pici CD monitoroké és az említett alkalmazásokban ez lényeges szempont.

…video-

Ami van és ami lehetséges

Nem valószínű, hogy sok háztartásban vagy akár csak néhány jobb stúdióban is lenne a képen látható monitorokból. Pedig nem volna rossz, mivel alkotói mindent beletettek, amit a mai technika szintjén lehetséges.

A monitor összes funkcióját egy beépített „fedélzeti számítógép" figyeli és irányítja annak érdekében, hogy ami a képernyőn látható, az minden körülmények között csúcsminőség legyen. A számítógép számon tartja a monitor legfontosabb paramétereit, jelzi az ezekben esetleg bekövetkező változásokat vagy meghibásodásokat. Több monitor együttes nézésekor igen zavaró, ha az egyes monitorokon látható képek színvilága vagy egyéb jellemzője eltér egymástól. Komolyabb stúdiókban ezért hosszas beállítási műveletek során igyekeznek ezeket a különbségeket megszüntetni. A technika ördöge azonban gyakran közbelép, valami „elmászik", ami végül is nem komoly hiba, de egy valamirevaló stúdióban nem engedhető meg. A stúdiómonitorokba már régóta stabilizáló áramköröket építenek be, amelyek az egyes paramétereket állandó értéken igyekeznek tartani, illetve bekapcsolás után bizonyos idővel beállítják ■ specifikált (egyszer beállított) fizikai jellemzők értékét. Így a monitorhoz elvileg nem is kell hozzányúlni – az utómunkálatok, illetve az adás idején erre nincs is lehetőség.

A Barco cég CVS típusú monitorának képernyőjén ■ bekapcsolás után egy lista jelenik meg, amely ■ beállított és aktuális paraméter-értékekről tudósít. Amennyiben rendben levőnek találjuk őket, máris lehet vele dolgozni. Az adatokat – ha szükséges – tárolni is lehet annak érdekében, hogy egy adott beállítást gombnyomásra elő lehessen hívni. A készülékben egy jelgenerátor elő tud állítani homogén fehéret, rácsjelet vagy színsávábrát. Az egyes funkciókat nemcsak ■ monitor kezelőszerveivel, hanem vezetékes távvezérlőn át is lehet vezérelni. Kapható hozzá egy olyan egység is, amellyel egyszerre több monitor azonos paramétereit lehet beállítani. Ez nagymértékben megkönnyíti és lerövidíti egy stúdióhelyiségben a monitorsor „belövését".

A készüléket két méretben gyártják: 14 colos (kb. 35 cm) és 20 colos (kb,. 50 cm) képátlóval.

TBC S-VHS-hez

Az időalap-korrektorok igen sokfélék és ez ideig leginkább a professzionális technika követelményeihez és műszaki színvonalához igazodtak. Vagyis precíz, megbízható, de meglehetősen drága berendezések voltak, és már csak ezért sem jöhetett szóba az amatőr technikában való felhasználásuk. Pedig ■ TBC nyújtotta korrekciós lehetőségeknek itt még nagyobb lehet a szerepük, mivel ezek a felvételek jobban rászorulnak ■ kozmetikázásra, mint az eleve profi kamerával vagy kamkorderrel felvett anyagok.

Ezért az utóbbi időben sorra jelennek meg nemcsak a U-matic, hanem a VHS és újabban az S-VHS részére kifejlesztett, ezekhez a rendszerekhez igazodó időalap-korrektorok. Ezek egyik legfontosabb paramétere a sávszélesség, ami ■ rajta átküldött videokép felbontásában nyilvánul meg. Ha a sávszélesség kicsi, a TBC ugyan megszünteti az időalap hibáit, de az eredetileg jó felbontású képből mosott, részletek nélküli végterméket állít elő. A profi TBC-k mind nagy sávszélességű berendezések; az amatőr rendszerek nem igényelnek ekkora átviteli sávot, ezért sokkal olcsóbban elő lehet állítani egy részükre megfelelő időalap-korrektort.

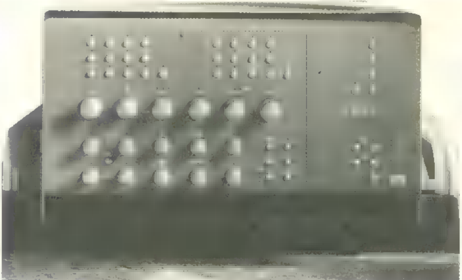
Az S-VHS-formátummal látszólag új probléma merül fel azáltal, hogy ez teljesen külön kezeli a világosság- és színjelet. A valóságban az ■ helyzet, hogy minden TBC kezdettől fogva különválasztotta a világosságjelet a színjeltől ■ bemenete után, és a kimeneten újra egyesítette azokat. Így az S-VHS TBC tulajdonképpen csak abban különbözik ■ kompozit videojelet fogadó hasonló gépektől, hogy eleve két bemeneti (és kimeneti) csatlakozó van rajta a világosságjel és a színjel számára és nem szükséges ■ bemenet utáni Y/C elválasztó áramkör.

A Microtime cég neve jól ismert ■ TBC-t használók körében. A T×4 jelű időalap-korrektora nemcsak S-VHS, hanem U-matic DUB és kompozit jelek fogadására is képes. Kétféle távvezérlő kapható hozzá, amelyek segítségével többféle trükköt is megvalósíthatunk, amelyek tipikusan digitális elven hozhatók létre. Ilyen ■ kép összenyomása (kompresszió), a poszter-, a mozaik- és ■ stroboszkópos effektus. Ezenkívül le- és felúszás, valamint többféle ablak (wipe) is lehetséges. Így tulajdonképpen keverő- és trükkegységként is használható.

A mozgó trükkök többféle sebességgel működtethetők, a komprimált kép botkormánnyal pozicionálható. A beépített dropout-kompenzátor és fésűszűrő bizonyos mértékben csökkenti a villanásszerű és egyenletes háttérzajt. A gyorskeresés negyvenszeres sebességig zavarmentes – feltéve, hogy a bejátszó képmagnó is képes ilyen keresősebességre.

PAL–SECAM–NTSC transzkóder

Való igaz, hogy erre ■ berendezésre ritkán van szükség, de akkor nagyon. A hétköznapi videós gyakorlatában jobbára csak akkor, ha az amerikai nagybácsival akar videofelvételeket cserélni.

Az amerikai AVS cég ADAC nevű transzkódere képes a PAL rendszerű felvételből NTSC-t készíteni és megfordítva, sőt a SECAM felé is tud közlekedni – nem is említve ezen rendszerek számos változatát. A be- és kimeneti rendszerjellemzők beállítására szolgál az a sok gomb, amely az előlapot tarkítja. A bemenő jelet egyébként automatikusan felismeri és kijelzi, csak ■ kimeneti jellemzőket kell ■ kezelőnek megadnia. Szemben az eddigi hasonló készülékekkel, teljesen digitális és magában foglal egy időalap-korrektort is, benne drop-out kompenzátorral és egy csomó olyan beavatkozási lehetőséggel, amely a nem kifogástalan videojel hibáinak eltüntetésére vagy legalábbis csökkentésére hivatott.

Az egyre jobban terjedő komponensrögzítési rendszer – és majd a HDTV – remélhetőleg lebontja a PAL, SECAM és NTSC rendszer közti, eddig elég merevnek bizonyult falakat, de addig az ilyen készülékek nélkülözhetetlenek a nemzetközi videoanyagok cseréjét lebonyolító stúdiókban.

A másik transzkóder, amelyet bemutatunk, azért figyelemre méltó, mivel belefér egy szokványos aktatáskába. Elődei, amelyek még ma is dolgoznak, közel éjjeliszekrény-méretű darabok. Igaz, hogy ezt a készüléket a lehető legritkább esetben kell szállítani és a hordozhatóságnak semmi jelentősége nincs, ■ beépíthetőség és a kezelőszervekhez való hozzáférés miatt mégis sokkal kellemesebb ■ kis méret. Az előzőhöz hasonlóan az OKI transzkóderben is van TBC és korrekciós lehetőség a világosságjel és színjel független változtatása, a feketeszint beállítása és a frekvenciamenet változtatása révén. A készüléknek két változata is van: az LT 1250TSC és a valamivel egyszerűbb LT 1210TSC.

PARSAT

ÜRTÉVÉ

ÜRTÉVÉ

ASTRA: EUROPE'S NO. 1. TV. SATELLIT

Március 15–19. között a londoni tv-bemutatón a fenti felirattal hirdette magát az „ASTRA" televízió-műhold, mely február 1-jén a „FILMNET 24" fizető televízió adó műsorával kezdett, majd 5-én bővült az adás négy SKY-műsorral:

SKY CHANNEL – NEWS – MOVIES – EUROSPORT.

A véglegesnek hirdetett csatornabeosztás:

vízszintes – polarizáció – függőleges

1. SCREENSPORT
2. NÉMET
3. SCANSAT TV3
4. SKY – THE DISNEY CHANNEL
5. UFESTYLE/CHILDREN'S
6. NÉMET
7. SCANSAT TV4
8. SKY CHANNEL
9. SKY EUROSPORT
10. NÉMET
11. FILMNET 24
12. SKY NEWS
13. SKY ARTS
14. NÉMET
15. MTV EUROPE
16. SKY MOVIES

A 2, 6, 10 és 14 csatornák német adók részére vannak fenntartva, a 3 és 7 csatornák kódolt svéd nyelvű adók, a többi angol. Jelenleg csak a FILMNET fizető tv, a többi vétele szabad, postai engedély nem szükséges.

A PARABOLA RT az ASTRA csatornák vételéhez berendezéseket szállít és/vagy a jelenlegieket átalakítja.

Májustól havonta megjelenik a
„PARABOLA MAGAZIN"
melyben a havi műholdas műsorprogramokat és tájékoztató, szórakoztató írásokat, rejtvényeket olvashat.

A PARABOLA „PARSAT MÁRKABOLTJÁT"
– VII., Wesselényi utca–Rózsa Ferenc utca sarkán –
bizományi részleggel június hónapban megnyitja.

Jelenleg hazánkban kereken negyedmillió televíziókészüléken a PARSAT védjegyű berendezések segítségével nézik a műholdas műsorokat. A GELKA és a területi szakvállalatoknál igényelje a PARSAT vevőberendezésekkel a szerelést.

Támogassa a hazai fejlesztést, a hazai ipart!

PARABOLA ELEKTROTECHNIKAI RT
Budapest XIII., Kassák Lajos utca 78. (Róbert Károly krt. 43.)
Postacím: 1553 Budapest, Pf. 19. Telefon: 490-791, 409-964
Telex: 22-3425

Videoberendezések javítása, áthangolása, színes televíziók áthangolása, valamint Hi-Fi berendezések áthangolása és javítása.
VIII., József krt. 38.
Tel.: 141-216.

Hazai és külföldi garanciális és készpénzes fekete-fehér és színes televíziók javítása, videomagnetofonok áthangolása.
XV., Frankovics M. u. 57–63.
Tel.: 635-225

Nyugati készülékek szervize: Video- és Hi-Fi berendezések javítása, áthangolása.
VI., Lenin krt. 94.
Tel.: 311-129

SZOLGÁLTATÓ KISSZÖVETKEZET

Semmi kétség! A Rávisz a segítség!

TESZT

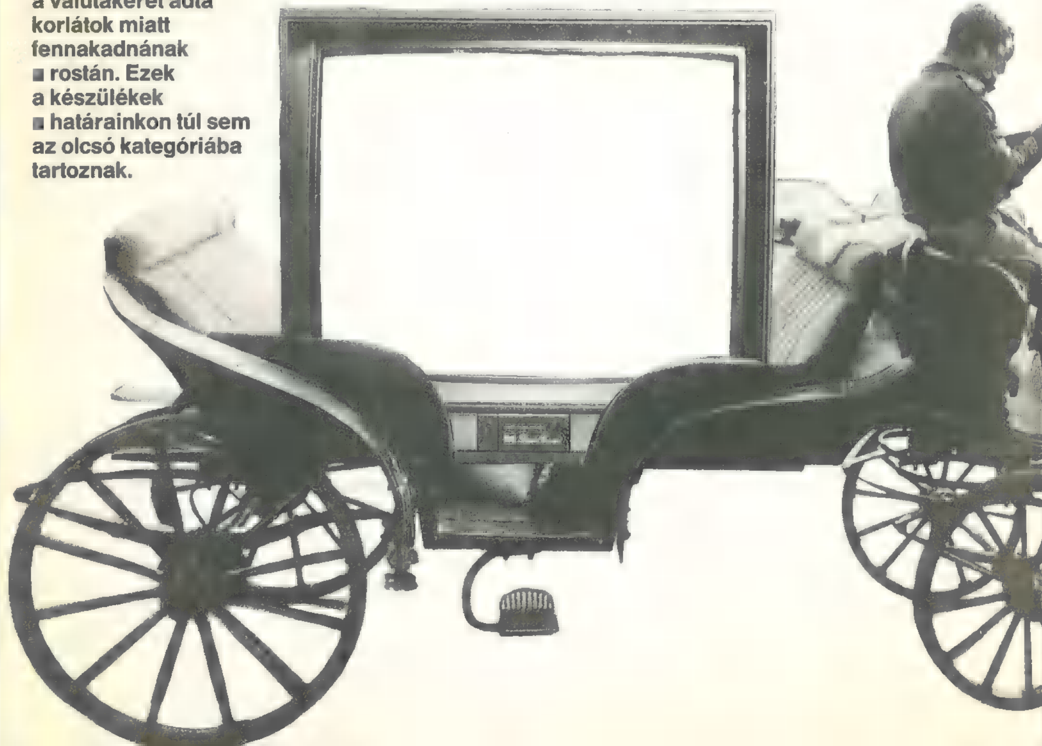
A mérések a Magyar Elektrotechnikai Ellenőrző Intézet laboratóriumábam készültek. A tesztet összeállította és az értékeléseket készítette Géczy Géza.

Világvevő televíziók

Honfitársaink bevásárlóturizmusa, külföldi kincskereső portyázásai teljesen új helyzet elé állítják a hazai kereskedelmet. Amellett, hogy továbbra is elsődleges feladat az egyszerűbb és elérhető árú készülékek kínálata, gondolni kell azokra is, akik igénylik a magasabb szolgáltatású berendezések megszerzését, melyek a valutakeret adta korlátok miatt fennakadnának a rostán. Ezek a készülékek a határainkon túl sem az olcsó kategóriába tartoznak.

E havi tesztünkben ezért olyan készülékeket választottunk, melyek már napjaink vagy a közeljövő hazai kínálatát fogják gazdagítani. Nem tagadjuk, voltak kétségeink a nem éppen olcsó tv-k keresletének megítélésében, de a sztereó Thomsonok és ITT-k gyors eltűnése a kirakatokból azt az érzést kelti, hogy nő az igény a házi mozizás iránt. Bemutatásra öt gyártó hat készülékét választottuk: a BRAUN TV–3 típusát, a DUAL TVM–4070 készülékét, a GRUNDIG T-70-340/9a televízióját, az ITT-NOKIA 7180 és 8280 jelzésű és a SONY KV–C27 trinitron csöves tv-jét.

Ami mindegyik készülékben közös, az a nagy képernyő és a távszabályzós kivitel, egy-egy tulajdonságukkal azonban mind-

egyik különbözik a többitől. A Braun önálló hangszórókkal és többfajta erősítőkimenettel rendelkezik, lehetőséget teremtve kiváló minőségű hangosításra. A Grundig az egyetlen monó készülék. A sztereók között ■ Dual nagymértékben digitalizált, alappanelja már-már egy számítógépre emlékeztet. E tulajdonság az ITT-Nokiáknak is sajátossága, melyek közül a nagyobb, 82 cm-es képcsövével, ■ többi készülék fölé magasodik. Ezek a készülékek – igaz, nem alapkiépítésben – már PIP (Picture in Picture – kép ■ képben) áramkörrel is rendelkeznek. S végül a Sony sajátossága a trinitron képcső, mely kialakítását tekintve eltér a többi tv-ben alkalmazott in-line típustól.

E fő különbségeken kívül azonban számos olyan sajátossággal is bírnak, melyek külön is megérnek egy misét, de egy részükkel már a korábbiakban is foglalkoztunk. Ilyen ■ előbb említett kép a képben funkció, amikor a nézett képbe behívható egy másik műsor képe, vagy a digitális feldolgozás, melyről az ITT tv-k kapcsán már szóltunk. E színkavalkád ellenére ■ minták minél alaposabb elemzésére törekszünk.

Szokás szerint most is a vételi normákkal kezdjük. A készülékek természetesen kábeltunerrel rendelkeznek, vagyis a különleges csatornák vételére is alkalmasak. A két ITT-Nokia kivételével a készülékek normáinak jelölésére a gyártók a „multinorma" jelzőt alkalmazták. Ez a nálunk még nem általánosan ismert tulajdonság azt jelenti, hogy a készüléket áramkörei nemcsak a SECAM és PAL színnorma vételére teszik alkalmassá, hanem lehetőséget teremtenek ■ tengerentúlon alkalmazott NTSC rendszerű színes adások vételére is.

Természetesen a különböző színnormákhoz eltérő hangnormák is tartoznak. Ilyenek a Nyugat-Európában általában alkalmazott B/G előírás szerinti kísérőhangok, melyek 5,5 MHz képvivő-hangvivő frekvenciatávolságot jelentenek, az „I" szabvány, melyet Angliában használnak az UHF-sávokon, itt a hangvivő távolsága a képvivőhöz képest 6 MHz. Ugyanez az érték nálunk ■ D/K előírások szerint 6,5 MHz, míg Franciaországban az „L" jelölést használják. Ez szintén 6,5 MHz kép-hang távolságot jelent, de nem ■ előbbi rendszerben, és az URH rádiózásból ismert FM (frekvenciamodulált) hanvivőjű, hanem AM (amplitúdómodulált) rendszerű. Végül az NTSC-hez tartozó hangot az „M" betű jelöli, ahol ■ 4,5 MHz-es hangkülönbségi jel szintén frekvenciamodulációval kerül kisugárzásra.

Felmerül a kérdés: szükséges-e ennyi vétellehetőség? Úgy véljük, egyelőre kevésbé. A műholdak fogják jelenteni azt az összekötő kapcsot, mely a földrészeket közelebb hozza, ■ a kábelrendszereinkbe táplált jelek – ha nincs egyedi vétel – a tv közvetítésével nyitják tágra ablakunkat. Európa felett a besugárzás PAL vagy SECAM rendszerben történik, a kísérőhangok sokszínűbbek, melyeket a központi rendszerek ■ hazai előírások szerintire konvertálnak. Egyedi vétel esetén ■ különböző normák szerinti feladatokat a saját tv-készülékünknek kell megoldania.

A sztereó hangvisszaadásról is szólnunk kell. Bár korábban is folytak ilyen irányú kísérletek, nálunk ez idő szerint nincs sztereó kísérőhangú sugárzás, sőt arról sem tudunk, hogy lenne tervezett időpontja. Ezek a készülékek mind ■ nyugat-európai rendszer szerint dolgoznak, tehát az 5,5 MHz-es fő hangvivő mellett 5,724 MHz-en elhelyezett segédvivővel biztosítják ■ térhatású vételt, ami viszont felveti azt a gondolatot, hogy mennyiben fognak megfelelni ■ hazai előírásoknak. Tudományukat persze ma is ki lehet használni a sztereó és hifi magnók terjedésével, és az ország azon részeiben, ahol lehetőség van közvetlen CCIR sugárzású vételre. E tévék általában kétnyelvű adások vételére is alkalmasak (műholdvétel), de monó sugárzás esetén is teltebb visszaadásra képesek. Különleges, térben széthúzott hanghatások keltésére is alkalmasak kiegészítő áramköreikkel.

Mindegyik készülék alkalmas teletextvételre, és eleget tesznek ■ hazai karakter-(betű-) készlet követelményének is, azonban nem mindegyik minta tartalmazza ezeket az áramköröket, hanem utólagos beépítéssel egészíthető ki teljessé e szolgáltatás.

Összefoglaló táblázatunkban néhány kiegészítést kell tennünk. Ezek az új készülékek számos olyan újabb tulajdonsággal, egyedi szolgáltatással rendelkeznek, melyek a hazai gyakorlatban nem voltak általánosan ismertek, esetleges táblázatba foglalásuk rontotta volna az áttekinthetőséget. Más jellemzők egy számértékkel való feltüntetése téves információhoz vezethetne. Nos, vegyük ezeket sorra.

A Braun TV–3 típusnál a méretek között több, zárójelbe tett adat is szerepel. Az első arra utal, hogy a közvetlen tartozékul szolgáló hangszórót a készülék alá helyezve, annak magasságát 65 mm-rel megnöveli. A második e típus egyedi kivitelére utal, nevezetesen ■ káva hátrafelé 3–15 fokig dönthető, így ■ mélység 460 mm-re változik. Az üzemi teljesítményfelvételnél is két adatot szerepeltetünk, az első ■ normál körülmények közötti érték, míg a zárójelbe tett adat ■ maximális kimenőteljesítmény mellett mért értékre vonatkozik.

A készenléti teljesítményfelvétel (vagyis ■ stand by üzem) nem szorulna magyarázatra, mégis ismét elmondjuk, hogy hosszabb üzemszünet esetén célszerű a készüléket kikapcsolni. Ezen érthetjük azt ■ időszakot is, amikor este nem ágyban fejezzük be a tévézést, vagy elmegyünk otthonról. Ennek kettős szerepe van. Egyrészt nem terheljük a készenléti áramköröket, másrészt – és működés szempontjából ez ■ döntő jelentőségű – csak a hálózati kapcsolóval történő bekapcsolással hozzuk működésbe a demagnetizáló áramkört, melynek az a szerepe, hogy ■ képcső árnyékmaszkjának esetleges felmágneseződését, mely színtisztasághibákhoz vezet, megszüntesse.

Ha már szó esett a képcsőről, itt is két értékről kell számot adnunk. Korábbi számunkban (1988 szeptemberében) már elmondtuk, hogy azokat a képcsöveket, amelyeket korábban – esetünknél maradva – 70 cm-esnek jelöltek a képcső üvegballonjának valós mérete alapján; napjainkban a hasznos látható képátlóméret alapján méretezik. Ez a bizonyos hasznos méret esetünkben 66 cm. Ezzel magyarázható a 82 cm-es ITT-Nokiánál feltüntetett 77 cm is. A kábeltuner szerepéről, s ezen keresztül a különleges csatornák vételéről már sokszor esett szó, és ■ korábbiakban már megvilágítottuk ■ szín- és hangnormák szerepét is.

A nagyfrekvenciás AV jelentősége és szükségessége az antennacsatlakozón keresztüli videomagnó-csatlakozásoknál van, amikor készüléktől és felvételtől függően szükség lehet egy szinkronjavító áramkörre, mely ■ képernyő felső részén mutatkozó elhajlás formájában jelentkező szinkronbizonytalanságokat korrigálja.

AV programhellyel minden készülék rendelkezik, egyes típusok több készülékcsatlakoztatást is biztosítanak, melyek távvezérlővel választhatók. A TXT-(teletext-)vételnél ■ megnövelt oldalszámok és az ebből következő hosszabb keresési (hozzáférési) idő miatt ■ gyakorlatban használt oldalakat a készülékek ■ gyorsabb előhívás érdekében memóriába helyezik. E memória nagyságát jeleztük az oldalszám(tár) nagyságával. ►

Gyártó	BRAUN	DUAL
Típus	TV3	TV–M 4070 Digital Concept
ÁLTALÁNOS ADATOK		
Méretek (mm)		
Szélesség × magasság × mélység	655 × 596(+65) [redacted] 390(460)	630 [redacted] 580 × 495
Tömeg (kg)	35+4,1	34
Teljesítményfelvétel (W)		
Üzemi	95 (155)	80 (150)
[redacted]észenléti	10	8
Képcsőátló mérete (cm)	70	70
hasznos méret (cm)	66	66
Hangteljesítmény (W)	2 × 15	2 × 10
CSATLAKOZÁSOK		
Videomagnó	RCA (be), [redacted] (ki–be), scart (ki)	[redacted]
Fülhallgató	jack (6,3 mm)	jack (6,3 mm)
Hangmagnó	RCA	DIN
Hangszóró	rugós szorító	2 db DIN
Előerősítőként	kimenet [redacted] db RCA	–
Erősítőként	kimenet [redacted] RCA	–
SZOLGÁLTATÁSOK		
Kábeltuner	van	van
Színnormák (antennáról)	PAL, SECAM, NTSC 3,58/4,43	PAL, SECAM, NTSC
Hangnormák (antennáról)	B/G, D/K, L, I, M	B/G, D/K, L, I, [redacted]
Távvezérelt hangolás	van	van
Programok száma	39	29
Nagyfrekvenciás AV	van (0-ra végződők)	van (29 programhely)
AV programhely	van	RGB (28 hely), [redacted] (30 hely)
Hangszínszabályozás	[redacted]	[redacted]
TXT-vétel	[redacted] bővíthető)	van (2 oldal)
Kép [redacted] képben (PIP)	nincs	nincs
Sztereó hang	van	[redacted]
Kétnyelvű vétel	[redacted]	van
térhatásbővítés	[redacted]	van
Automatikus kikapcsolás	van	nincs
időmegjelenítés	van (TXT-adásnál)	[redacted] (TXT-adásnál)
ÉRTÉKELÉS		
VÉTELKÉSZSÉG		
Érzékenység	kiváló	kiváló
Szelektivitás	jó	jó
KÉPMINŐSÉG		
Videoátvitel	jó	jó
Színátvitel	jó	jó
Szubjektív vélemény	jó	jó
HANGMINŐSÉG		
Kimeneti teljesítmény	[redacted]	jó
Hangátvitel	kiváló	kiváló
SZOLGÁLTATÁSOK		
[redacted]	kiváló	jó
Távvezérlő	közepes	jó
Kezelési utasítás	közepes	jó
MINŐSÍTÉS	jó	jó

A térhatásbővítés szinte minden sztereó készülék sajátja. Bekapcsolásakor [redacted] képcső két oldalán elhelyezett, tehát szűkebb bázistávolságú hangszórók tere szélesebb, ún. „teremhatást" kelt. Az automatikus kikapcsolás a készülék „önvédelme" a műsor alatt elszunyókálók ellen. Lényege, hogy az adás végeztével, amikor a képernyőn már csak zaj van, a szinkronjelek hiányát érzékelve általában 5 percen belül lekapcsol és készenlétre állítja a működést.

Az időmegjelenítés a TXT dekóderes készülékek tulajdonsága, vagyis [redacted] képernyő jobb felső sarkába 5-10 mp-re kiíratható a pontos idő.

Külön nem szóltunk róla, de jelezzük, hogy egyes típusokon a programozást, a szabályzásokat és a beállításokat magán a képernyőn megjelenített szimbólumokon keresztül is nyomon követhetjük. Ilyen pl. a Dual, a Sony és [redacted] két ITT-Nokia. A Braun és [redacted] Grundig a kezelőszervek melletti kijelzőn ad tájékoztatást a csatornáról, a programhelyzetről, a normaállásokról vagy a beállított hangerő, kontraszt, fényerő stb. állásáról. Ez utóbbiaknál növekvő számok jelzik a szintek nagyságát.

Néhány szó az értékelésről. Külön értékeltük a vételkészséget, vizsgálva a jel/zaj viszonynyal határolt érzékenységet és a színcsatorna érzékenységét. Egy jelzővel jellemeztük [redacted] szelektivitási tulajdonságokat és [redacted] különböző zavarelnyomásokat. A képminőséget a videoátvitellel, a színátvitellel és szubjektív véleménnyel bíráltuk. A színátvitelnél [redacted] színhűséget is figyelembe vettük, míg [redacted] szubjektív véleménynél értékeltük a torzításokat, [redacted] részletek rajzolását, [redacted] képben látható zavarokat – röviden az összhatást. A hangminőségre csak két jellemzőt használtunk, melyekbe belefoglaltuk a torzítással határolt kimeneti teljesítménnyel kapcsolatos bírálatokat, a hang tisztaságára, átvitelére, akusztikus tulajdonságaira vonatkozó értékeléseinket.

A készülékek bemutatását – már csak a betűrend miatt is – kezdjük [redacted] Braun TV–3 típusjelű készülékével, melynek formatervezése és szolgáltatásai a legsajátosabbak az összes minta közül. A TV–3 két részből áll: maga a televíziórész kávája fekete színű műanyagból készült, [redacted] mintegy követi [redacted] képcső vonalát. A doboz 3–15° között 2,5°-os lépésekben hátrafelé dönthető, így akkor is kényelmesen nézhető, ha alacsony állványra kerül. Számos csatlakoztatása van, így az előlapon video- és hangbemenet, [redacted] hátoldalon két scart csatlakozó van (be- és kimenet, illetve csak bemenet), melyeket távvezérlő segítségével választhatunk ki.

Lehetőség van az egyébként digitális feldolgozású hangjelek erősítőhöz csatlakoztatására, akár oly módon, hogy az erősítővel szabályozunk, akár úgy, hogy [redacted] tv-készüléken. Egyébként [redacted] 2 × 15 W-os hangvégfokozatú készülék nem tartalmaz önálló hangszórót. Szorítós csatlakozókon lehet csatlakoztatni hozzá akár [redacted] kereskedelemben vásárolt (4 ohm-os) hangsugárzókat, akár [redacted] ajánlott és [redacted] készülék alatt elhelyezhető, már

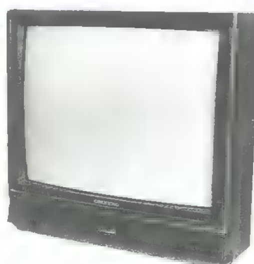

említett, mindössze 65 mm magas hangsugárzó dobozt.

Érdekes megoldású a távvezérlő is, mely első ránézésre csupán programválasztásra, hangszabályozásra és a normál üzem beállítására képes. Rövidesen kiderül azonban, hogy egy felpattintható fedél mögött újabb programozási lehetőségek rejlenek, és e gombokhoz tartozó feliratok [redacted] telefonregiszter lapjához hasonlóan esnek azok fölé. A megoldás szellemes, [redacted] gombok elhelyezése mégsem biztosítja a könnyű,

ADATOK ÉS TESZTEREDMÉNYEK

GRUNDIG	ITT–NOKIA		SONY
T 70–340/9a Multisystem	7180 Digivision	8270 Digivision	KV–C27M
650 × 600 × 445	656 × 596 × 477	755 × 700 × 540	806 × 537 × [redacted]
34,5	37	65	45,5
85 (125)	115 (160)	130 (180)	115 (145)
20	10	10	8
70	[redacted]	82	68
66	[redacted]	77	64
4	2 × 15	2 × 15	2 × 10 (zenei)
scart	[redacted]	scart	scart
jack (3,5 mm)	jack (6,3 mm)	jack (6,3 mm)	jack (3,5 mm)
–	[redacted] RCA	2 [redacted] RCA	–
–	[redacted] db DIN	2 db DIN	–
–	RCA	RCA	–
–	–	–	–
[redacted]			van
PAL, SECAM, [redacted]	PAL, SECAM (NTSC scarton)	PAL, SECAM (NTSC scarton)	PAL, SECAM, [redacted] 3,58, NTSC 4,43
B/G, D/K, L, I, M	B/G, D/K	B/G, D/K	B/G, D/K, L, I, M
nincs	nincs	nincs	nincs
39	[redacted]	59	29
[redacted] (PERI)	[redacted]	van	van
van	[redacted]	[redacted]	van
nincs	[redacted]	[redacted]	van
beépíthető ([redacted] oldalas tárolás)	van (8 oldal)	[redacted] (8 oldal)	nincs
nincs	beépíthető	beépíthető	nincs
nincs	[redacted]	van	van
nincs	van	van	van
nincs	van	[redacted]	van
van	[redacted]	nincs	nincs
van (TXT esetén)	van (TXT-adásnál)	[redacted] (TXT-adásnál)	nincs
jó	kiváló	kiváló	kiváló
kiváló	kiváló	kiváló	kiváló
jó	jó	jó	jó
jó	jó	jó	jó
jó	jó	jó	kiváló
jó	kiváló	kiváló	jó
kiváló	közepes	jó	jó
jó	jó	jó	jó
jó	jó	jó	jó
jó	kiváló	kiváló	jó
jó	jó	jó	jó

egyértelmű kezelést, a felpattanó ajtó pedig magában hordja a szerkezet sérülésének veszélyét.

A Braun nálunk eddig nem éppen tv-készülékeiről volt ismert. Valójában a Thomson csoporthoz tartozik, így az alappanel felépítésében nem véletlenül találtunk sok rokonságot más, szintén ezen érdekeltségű csoporthoz tartozó készülékek konstrukciós megoldásaival. Egyes részei megszólalásig emlékeztetnek a Videoton–Thomsonra, pl. a gyártási technológia, a nagyfokú automatizált beállítás tekintetében. Éppen ezért volt meglepő, hogy első mintánkon – mert később választottunk még egy készüléket – a kép összhatásában anomáliákat éreztünk.

Igen jónak találtuk a színimpulzus-átvitelt, a szín- és világosságjel-együttfutást, a képtorzításokat, a látott kép azonban mégis élettelen, zöldes tónusú volt, normál beállításban szürkének hatott. Egyedi hibát érezve, újabb készülék alapján alakítottuk ki végső véleményünket, s

ez minket igazolt. A színek tiszták és jók voltak, a felületi fényesség, az átvitel linearitása teljesítette elvárásainkat. Az érzékenységet, a vételkészséget kiválónak találtuk, mint ahogy a hangjellemzőket is magasra értékeltük, akárcsak [redacted] szolgáltatásokat, amelyek talán [redacted] legnagyobb komfortot adják.

A Dual név elsősorban a hifibarátoknak cseng ismerősen. Nos, e nagyhírű cég – bár [redacted] készülék hátoldalán is, akár [redacted] Braunnál, [redacted] Made in Germany felirat szerepel – nem nyergelt át a videotechnikára. A TV-M–4070-típusjelzés után feltünteti [redacted] alaptípust is, a Schneider DTV–7025 M készülékét, melynek „duálosított" mintáját láttuk. A készülék egyébként szép formatervezésű, monitorkialakítású, [redacted] képcső alatt elhelyezett hangszórókkal. Magán [redacted] tévén csak [redacted] legfontosabb kezelőszervek találhatók, [redacted] teljes vezérlést, [redacted] beállításokat [redacted] tetszetős, keskeny felépítésű, kézhez jól illeszkedő, funkcionálisan mégis erősen sűrített gombelhelyezésű távvezérlőn keresztül valósíthatjuk meg.

Az előlapon „Digital Concept" felirat olvasható, mely az áramkörök nagyfokú digitalizáltságára utal, s gyakorlatilag [redacted] előválasztó és KF-egységet követően [redacted] hang- és video-végfokozatig digitális jelfeldolgozás történik. Ez érzékelhető a funkcionális működésben is: a hangolás folyamata, a beállítások a képernyőn láthatók, megjeleníthetők. Kábeltuneres állomásai, multinormás kivitele széles vételi lehetőségeket teremt. A 2 × 10 W-os hangvégfokozat a hangszóró-csatlakozókon keresztül nyújtja a megfelelő sztereóhatást.

A mérési eredmények és a szubjektív vizsgálatok alapján a vételkészségét, az átviteli jellemzőket, [redacted] felületi fényességi és képtorzítási tulajdonságokat jónak értékeltük. Az összehasonlító vizsgálatok során [redacted] képélességben és a színes kép rajzolataiban mégis hiányérzetünk volt, amire a világosságjel és színjelcsatorna együttfutási hibája szolgált magyarázattal. A kísérőhang mind teljesítményben, mind hangszínben megfelelő, de elmarad [redacted] Braun teltebb hanghatásától.

A Grundig T–70-340/9a Multisystem elnevezésű televíziója már nevében is jelöli, hogy [redacted] többiekhez hasonlóan mindhárom színnorma és a kapcsolódó hangelőírások szerinti adások vételére képes. Monitorformájú, egyszerű vonalú, tetszetős készülék. A bemutatottak között az egyetlen monó hangátvitelű minta. Csatlakoztatási lehetőségei sincsenek túlbonyolítva, egy scart csatlakozó szolgál [redacted] videomagnó jelének fogadására, a hátoldalon és az előlapon egy 3,5 mm-es jack aljzat biztosítja a fejhallgató alkalmazását.

A készüléken elhelyezett kezelőszervek [redacted] legfontosabb funkciók állítását teszik lehetővé, beleértve a behangolást is, mely a T–70-340/9a-ról távvezérlőn keresztül nem valósítható meg. A készülékhez mellékelt kéziegység egyébként azonos a sztereó hifi típusokéval, így több – [redacted] esetben nem kihasználható – gombot is tartalmaz. Mindezzel együtt áttekinthető, a Grundignál megismert módon a funkciók jól elhatároltak. A beállított kontraszt-, fényesség-, telítettség- és hangerőviszonyok memorizálhatók, s a későbbiekben a csatornaváltásoknál ezekkel [redacted] beállított értékekkel jelentkeznek vissza [redacted] programok.

A képernyő fényessége, színtónusai jók. Az érzékenységét nem tartottuk kiemelkedőnek, de összességében az áramkörök beállítását korrektnek, pontosnak ítéltük. Így jók voltak a szelektivitási jellemzők, [redacted] világosságjel-csatorna frekvencia- és impulzusátviteli tulajdonságai. Kevésbé éreztük kiemelkedőnek a színimpulzus-átvitelt, de összhatásban a vizsgálóábra mégis kiegyensúlyozott hatást mutatott a jó színhűség és [redacted] e típusnál tapasztalt legkisebb hibával rendelkező világosságjel-színjel együttfutás következtében.

Kevésbé kedveli [redacted] készülék a nagy fényintenzitású állóképeket (fehér alapú teletext) és a számítógépes ábrákat. Ilyenkor célszerű [redacted] fényességet kissé visszavenni, mert a nagy fényesség nagyobb sugáráram következménye, ami maszk-, illetve színtisztasághibát eredményezhet. Megjegyezzük, hogy ilyen üzemben általában nem is indokolt a nagy fényesség és nem is tesz jót a képcsöveknek, mert „beégéshez" vezethet. Bár a specifikált 4 W-os hangteljesítménynél többet tud [redacted] készülék, mégis szerénynek tűnik a többi, központi monitorfunkciót is magára vállaló típus között. Hangképe kiegyenlített és jó volt, mint ahogy [redacted] hanggal kapcsolatos egyéb paraméterei is megfelelő értékeket mutattak.

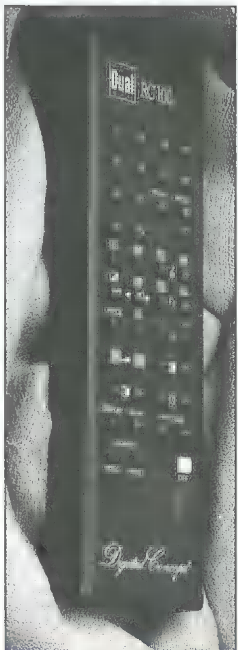
A két ITT-Nokia igencsak hasonlít egymásra. E készülékek is monitorvonalúak, hangszóróik a képcső alatt fektetve helyezkednek el a kezelőszervi rész két oldalán. A 7180-as doboza fekete műanyag fóliával van borítva. A 8280-as feketére színezett, furnérozott, [redacted] képcső súlya miatt is megerősített pozdorjakáva. A különbség a képcső méretében van, az előbbi 71 cm-es, az utóbbi 82 cm-es képcsövet foglal magában, 66, illetve 77 cm-es átmérővel. Mivel ez az első hazai forgalmazású ilyen készülék, felkeltette érdeklődésünket, hogy a Toshiba képcső milyen fény- és kontrasztviszonyokat képes produkálni.

A legnagyobb fényességet és a legegyenletesebb átvitelt a Sony Trinitronja mutatta. A többi árnyékmaszkos kiviteléhez képest (170–180 Nit) a Toshiba 140 Nit feletti gradációlépcső fehér mezőjében mért értékével megfelelő világosságot eredményezett. Mindkét készülék a Digivision-típuscsalád tagja, áramkörei nagy részben az Intermetall Digit 2000 IC családjával épülnek fel. Ez az új technika számos előnyt jelent, így pl. [redacted] beállító áramkörök nagy időbeni stabilitását eredményezi, képes a reflexiós hibákat korrigálni, [redacted] bővíti a készülék szolgáltatásait. Ezek közé tartozik [redacted] bevezetőben említett PIP, vagyis kép [redacted] képben áramkör. Segítségével a nézett műsor bal felső sarkába egy kis színes kerettel körbefogott mezőbe másik műsor, illetve jelforrás képe is behívható. Valójában nem is egy, hanem három készülék csatlakoztatható e tv-khez a két scart (EURO-AV–1 és EURO-AV–3) aljzaton keresztül és az AV–3 jelű RCA aljzatokon keresztül.

A távszabályzó O/AV gombjának ismételt nyomásával sorrendben hívhatók a jelforrások és jeleníthető meg képük a képernyőn. PIP üzemben a távszabályzó megfelelő gombjának megnyomásával, anélkül hogy váltanánk a főműsort, a bal felső sarokban (máshová is áthelyezhető ez az ablak) megjelenik az a kép, melynek információjára kíváncsiak vagyunk. Az egyes jelforrás képe (pl. videomagnó) sárga, a kettesé (pl. műholdvevő beltéri egység) vörös, míg a harmadik (pl. számítógép) zöld ke-

retbe van foglalva. A saját kép is megjelenik kék keretben. A képek cseréjét is meg lehet valósítani, és az a lényege ennek a szolgáltatásnak, hogy adott pillanatban tudjuk ■ műsorforrás váltását elvégezni. Erre képes a Digivision teljes kiépítésben. Egyelőre nem teljes kiépítésben kerül az üzletekbe, a Selectronic e szolgáltatást csak külön kérésre építi be, amit talán bölcs mértéktartásnak is ítélhetünk, hiszen ez a készülék árát kb. 20 ezer forinttal megnöveli.

Nézzük, mit takar az alapkiépítés. Mindenekelőtt ■ PAL és SECAM normát, az OIRT és CCIR hangot, az utóbbinál sztereó vételben (nagyfrekvenciásan nincs, de a scart csatlakozón keresztül van NTSC vétel) és ■ teletextdekódert. A csatlakozók száma is kevesebb, egy scart (AV-be- és kimenet), két hangszóró (DIN) és két hangfrekvenciás kimenet (jobb és bal csatornák RCA rendszerben) található a készüléken. Ez utóbbiak létét ■ 2×15 W-os kimeneti teljesítmény és a monitorjelleg indokolja.

Néhány gondolat ■ kijelzésekről és a távvezérlőről. A csatornabeállítások, ■ hangolás folyamata (monó, sztereó vagy kéthangú üzemmód) a képcső alatti kijelzőn látható. PIP üzemben itt ellenőrizhető ■ behívott műsorforrás száma is. De egyebek mellett ellenőrizhető, hogy a hang térhatású (hiperszonik) vagy normál állásban van, le van kapcsolva, vagy nincs. A képernyőn viszont láthatóvá tehető a beállított balanszérték, ■ hangszínszabályzókkal beszabályzott hangátvitel és a fejhallgató hangerősségállása is. A jobb felső sarokban kiíratható a színnorma vagy TXT-adás esetén az idő. A távvezérlővel egyébként a hangoláson, képélesség- (képkontúr-) és kontrasztbeállításon kívül minden művelet elvégezhető. Ez egyébként nem változott, jól kezelhetőnek, de méreteit tekintve nagynak, nem éppen kézhez simulónak tartjuk.

Az érzékenységi és szelektivitásértékek minden sávban megfelelőek voltak, a videoátvitel ugyancsak jó értéket mutatott. Az impulzusátvitel 0,9 µsec körüli értékével egy kissé elmarad a TV–3-tól és ■ T–70-340-től, de még így is szép átmenet biztosítására képes. Nagyobb anomáliát éreztünk ■ világosságjel és színjel együttfutásában, ami a monoszkópábra színsávjainál sötétebb csíkok formájában érzékelhető. Ezzel együtt a képrajzolást jónak értékeltük, s ez különösen a 82 cm-es Toshiba-képcsőre vonatkozik. Hang tekintetében rosszabbak a tapasztalataink. Mind a villamos átviteli görbe, mind akusztika vizsgálata során ■ felső tartományban akadtak bajok. Akusztikusan 7 kHz táján „beszakad" az átviteli görbe és ugyan 9 kHz körül magához tér és 20 kHz-ig átvisz, de ennél azért kiegyenlítettebb hangképet vártunk.

Áruháznyi bemutatónk legvégére a SONY KV-C27M típusjelű, sztereó hangú, multinormás televízió maradt. Ez ■ hagyományos felépítésű készülék 68 cm-es trinitron képcsövével (látható képátló 64 cm) méltán kelt érdeklődést, hiszen eddig csak bizományiban vagy ■ devizáért árusító üzletekben fordult elő hasonló típus. A KV–C27M a SONY legújabb kínálatában szerepel. A teljesen sarkított, vízszintesen enyhén ívelt képcső a készülék egész vonalvezetését meghatározza és elegánssá teszi. Színnormái között a PAL és SECAM rendszeren kívül mindkét NTSC szerepel, hangnormái pedig az összes európai és NTSC rendszerhez tartozó tengerentúli szabványt tudják.

Kezelése kényelmes, minden programozási és beállítási művelet a képernyőn megjelenő, zöld színű jelzéseken kontrollálható. Így vizuálisan is ellenőrizhető a hangolás folyamata, az éppen aktivált szín- és hangnorma (a PAL- vagy SECAM-jelek hatására ■ normaváltó automatikusan vált), látható a hang- és fényerő, a kontraszt, a színtelítettség szintje, a hangszínek, a balansz beállítása. Külön gombbal kapcsolható be a teremhanghatás, és szabályozható a képélesség.

A gyártó ■ KC-C27M-ben 114°-os eltérítésű black-trinitront alkalmaz, mely az ugyanilyen márkanevű képcsövek továbbfejlesztett, csaknem teljesen lapos változata. Az in-line és a trinitron közötti alapvető különbség, hogy az előbbinél ■ három, egy vonalban elhelyezett ágyú elektronsugara, mielőtt ■ képcsövet elérné, az apró ovális lyukakból álló árnyékmaszk egy adott pontján halad keresztül, míg ■ trinitronnál sávmaszkot alkalmaztak. E típusnál tovább növelték a rések számát, és módosították ■ katódok helyzetét, ami finomabb rajzolatot és nagyobb felbontást jelent. Ez a csőtípus alkalmas nagy felbontású (100 Hz-es) tv-kben történő alkalmazásra is. A színezett üveg nagymértékben elnyeli a zavaró külső fényforrások fényét, így kevésbé válnak zavaróvá a külső reflexiók. A rendkívül gondosan fókuszált elektronágyú megteremti ■ „brillant" kontrasztdús, a részleteket pontosan visszaadó tv-kép feltételeit. E képcsövek jó rajzolatuk következtében teletextadásoknál igen jó eredményeket nyújtanak.

Nos, a látott kép valóban ■ legrészletdúsabb volt. A kép fényessége, kontrasztossága itt volt a legjobb. Igen jók voltak ■ képtorzításértékek, konvergenciahibát szinte nem észleltünk, s a fókuszálás az egész képernyő felületén jó volt. A készülék alapbeállítása viszont melegebb (a vörös tónus felé hajlóbb) színösszetételű volt és gondos színtelítettség-beállítást igényelt. A műszeres vizsgálatok során és a monoszkópábra alapján a videoátvitelben és ■ színfelfutást illetően a jellemzők a vártnál gyengébbek voltak, melyeket műsor alatt közel sem éreztünk kritikusnak.

Hangteljesítménye 2×10 W (zenei), amit inkább külső hangszórókon lehet élvezni, mert hangja elmarad a Braun vagy ITT hangjától. A hangszórókon kívül sztereó fejhallgató-csatlakozója van és scart aljzat biztosítja ■ magnó vagy egyéb készülék csatlakoztatását.

A káprázat elmúltával mégiscsak tartozunk egy rövid számvetéssel. A legrészletdúsabb képet ■ Sony adta, s rögtön utána a 82 cm-es Toshiba-képcsöves ITT-Nokiát éreztük dobogóesélyesnek, bár nem mehetünk el szó nélkül a szín-világosságjelhibák mellett. Impulzusátvitelével, jó színfelfutásával ■ Grundigot és a Braunt is jónak tartjuk. Az előbbinél – igaz, a szerényebb monó hang és a teletext hiánya miatt – az ár is kedvezőbb, az utóbbi viszont, éppen hangban, szolgáltatásokban és a formatervezés sajátosságaiban nyújtja ■ legtöbbet. A képéről alkotott véleményünk kialakításánál igyekeztünk feledni első mintakészülékünket, s a másodiké adta a végső benyomást. Képminőség szempontjából jó jelzővel illettük ■ Dualt és a kisebb ITT-Nokiát is képrajzolatuk alapján. Újra áttekintve jegyzeteinket, ■ az érzetünk támadt, hogy a paraméterek szórása, ■ tapasztalt előnyök és gyengébb tulajdonságok a további rangsorolást túlzottan szubjektív irányba vinnék.

Vételkészségben mindegyik készülék az osztályának megfelelő, várható szintet produkálta, mégis a jó és kiváló szintet 100 µV-os érzékenység felett, illetve alatta húztuk meg. Nem „büntettük" e szempontból ■ ITT-Nokiát a nem teljes multisystem skála hiánya miatt, hiszen nagyfrekvenciásan nem látjuk nélkülözhetetlennek ■ tengerentúli normát. Normál tévénézés közben igazi sztereó bázistávolsága a SONY KV-C27M-nek és a 7180-as ITT-Nokiának van, bár ez utóbbinak gyengébb volt a magashang-átvitele.

Áttekintve a táblázat értékeléseit, a sok „csúcskészülék" ellenére kevés kiváló jelzőt adtunk, s ez általános véleményünket is tükrözi. Ha igazán kiugró, minden szempontból kiemelkedő készülékkel nem is találkoztunk, mégis úgy ítéljük, hogy a beépített vagy lehetséges szolgáltatások és az általános jó színvonal valóban kellemes színfoltot jelentenek a hazai televíziózásban.

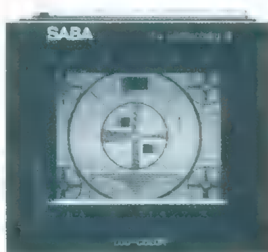
Az LCD-s készülék valós

Sokan ismerik a viccet [redacted] japán gyerek kezében is megbúvó hifi-toronyról. A közszükségleti elektronika rohamos fejlődésével is valahogy így vagyunk. Ami egy éve még kuriózumnak számított, és érdekességképpen mutattuk be, az napjainkban valósággá vált.

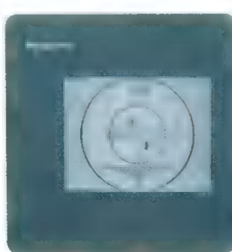
Az elmúlt év technikai érdekességei közé tartoztak a folyadékkristály-képernyős, lapos televíziók, az LCD képernyős tv-k. E készülékek képvisszaadó csöve a képpontokhoz egy-egy parányi piros, kék és zöld fényemittáló diódát használ, melyek egymás mellé integrálva alakítják ki színhármasaikkal a teljes képmezőt. A fényhármasok intenzitásviszonyaiból – hasonlóan [redacted] hagyományos képcsövekhez – keverednek ki a megjelenítendő színek. E képernyők előnye az árnyékmaszkos képcsövekhez képest, lapos kialakításuk, kicsiny energiaszükségletük. Fényességben, bontásban – s mint [redacted] későbbiekből kiderül, egyéb jellemzőkben is – vannak még korlátaik, de mindenképpen övék [redacted] jövő. A videózás egyes területein, pl. a kameráknál, kisméretű monitoroknál már ma sem nélkülözhetők. A kamkorderek használatánál igen nagy problémát jelent, hogy a mini képcsöves keresők csak fekete-fehérben adják vissza [redacted] felvevőcső által befogott képet. Bár az ilyen keresőmonitorok kiválóan alkalmasak a képélesség ellenőrzésére, azt [redacted] hiányt azonban, hogy a kamkorder kezelője nem látja színesben a világot, csak [redacted] színes monitor alapján lehet érzékelni. Ismert jelenség, hogy szélsőséges fényviszonyok között [redacted] szikrázóan kék ég egyszerre piszkossárga színű lesz: ilyenkor egy szürke szűrő beiktatása segíthet. Ez néhány blendefokozatnyival képes [redacted] beeső fény mennyiségét redukálni. A színes monitorok ezekben az esetekben egyértelmű segítséget adnak, de alkalmazásuk a folyamatos munkát és képkomponálást segíti.

Nos, a korábbi LCD képcsöves minitelevíziókon kívül – mint azt a *VIDEO aktiv* tesztje mutatta – léteznek már speciálisan kamkorderek részére készített színes monitorok.

Az említett tesztben két kamkordermonitor és két mini televiziókészülék szerepel, melyek azonban monitorként is alkalmazhatók. Mindkét mini-tv ára 1000 DM körül van, az egyik a Panasonic TC–L3D típusú készüléke, [redacted] másik [redacted] Saba TV–Journey 2 típusa. A két készülék szolgálatása közel azonos. Mindkét típus VHF és UHF sávban sugárzott adások vételére alkalmas, elsődlegesen [redacted] beépített botantennán keresztül. A német posta előírásai nem teszik lehetővé e készülékek antennahálózathoz történő csatlakoztatását. Feltételezhetően

TESZTEREDMÉNYEK ÉS SZOLGÁLTATÁSOK

Gyártó/Tipus	Saba TV–Journey 2	Panasonic TC–L3D	Panasonic TC–MC3U	[redacted] VM–LCD2E
Ár	kb. 1000 DM	kb. [redacted] DM	[redacted] 1100 [redacted]	kb. 750 DM
Szolgáltatások	VHF és [redacted] PAL-vevőrész, automatikus adókeresés, AV csatlakozó (3,5 mm jack), fejhallgató (2,5 mm jack), fényesség-, kontraszt-, színszabályzók, állvány számára menetes megoldás.	VHF ás UHF PAL vevőrész, automatikus adókeresés, AV csatlakozó (2,5 mm-es jack) fejhallgató (2,5 mm-es jack) fényesség- és színszabályzó, összehajtható napellenző.	Csak kameramonitor, AV csatlakozó (2,5 mm), fülhallgató (2,5 mm), fényesség- [redacted] színszabályzó, összehajtható napellenző, különféle tar[redacted] és csatlakozókábelek.	Csak kameramonitor, kontrollhangszóró (szabályozható), AV csatlakozó (3,5 mm jack), fülhallgató (3,5 mm jack), fényesség- és színszabályzó, AV kábel [redacted] tartók, csak Hitachi kamkorderekhez használható.
Képernyő	LCD-display	LCD-display	LCD-display	LCD-display
Képátló	8,2 cm	7,5 cm	7,5 cm	8,0 cm
Képpontok	82 368 pixel	102 672 pixel	102 672 pixel	118 580 pixel
Súly	450 gramm²	430 gramm²	160 gramm¹	400 gramm²
Méretek (szélesség × magasság × mélység)	10,6 × 9,3 × 5,2 cm	9,1 [redacted] 10,8 [redacted] 3,9 [redacted]	9,8 × 9,3 × 2,4 cm	9,1 × 9,4 × 4,8 cm
Értékelés				
Képfelbontás	jó	jó	jó	jó
Nézhetőségi szög vízszintes függőleges	nagy nagy	nagy nagy	nagy nagy	nagy nagy
Kép	jó	jó	jó	[redacted]
Hang	jó	jó	–	jó
Vételkészség	jó	jó	–	–
Szolgáltatások	kielégítő	kielégítő	nagyon jó	még megfelelő
Vélemény	jó	jó	jó és nagyon jó között	hiányos

Megjegyzés: [1]Csak [redacted] monitor elemtartó nélkül. [2] Elemekkel

ság!

ezért a kábelcsatornák vételét nem biztosítja az előválasztó egység, mint ahogy a Panasonicon külső antennacsatlakozó sem található, s a Saba szabványostól eltérő, jack rendszerű bemenetét is (egyébként eltávolítható) műanyag sapkával fedték le. Ezt eltávolítva és egy vezetéket barkácsolva, külső antennával igen szép képet produkál a zsebtévé. A készülék funkcionális egyszerűségére utal, hogy bár az állomáskeresés automatikus, a programokat nem lehet tárolni. E készülékek egyelőre csak PAL színnorma szerinti adások vételére alkalmasak, és hangjuk is csak CCIR rendszerű.

Mindkét tv kamkorderhez történő csatlakoztatása, vagy videomagnóhoz monitorként történő alkalmazása az AV csatlakoztatásokon keresztül történik. Ezt ■ Saba készüléke már ■ konstrukciójával is felkínálja, mivel a konstruktőrök – gondolva e többoldalú felhasználásra – a tv alsó részére egy szabványos csavarmenetet alkalmaztak, pont olyat, mint amilyen ■ fényképezőgépeken van. Így a Saba tartósínnel egyszerűen felszerelhető ■ kamkorderre, vagy egy állványon elhelyezhető a kamera közelében. A TC L3 D nem ennyire komfortos. Monitorként történő alkalmazásához külön tartószerkezetet kell készíteni, ellentétben az eleve monitornak szánt TC–MC3U típusjelet viselő másik Panasonickal, melynek tartozékai között a legkülönfélébb tartók és csatlakozók találhatók. A másik monitor a Hitachi VM–LCD2E típusjelet viseli. A két konstrukció közötti alapvető különbség, az hogy ez utóbbinál egy kávában található ■ képcső, ■ hangszóró és az elemtartó, míg ■ Panasonic hangja ugyancsak fülhallgatón keresztül ellenőrizhető, s az elemek is külön vállra akasztható hordtáskában vannak. Ezzel a megoldással ■ Panasonic elérte, hogy monitorja mindössze 160 grammot nyom, alig terhelve a kamerát, a Hitachi 400 grammjával szemben.

Aki rendszeresen foglalkozik különböző készülékekkel, vagy egy vásárlás után szembetalálkozott azzal a problémával, hogy készülékét más meglévő berendezéséhez vagy barátja készülékéhez nehezen tudja csatlakoztatni, az már megtanulta, hogy jelentőséget tulajdonítson a készülék kiegészítő tartozékainak, feszereltségének. Nos, a Saba a TV–Journeyhez két különböző csatlakozókábelt szállít, ■ egyik Scart típusú, ■ másik Saba, Panasonic vagy JVC kamkorderekkel hivatott felvenni a kapcsolatot. A Saba és a Panasonic kábelei egyébként ■ Hitachi monitorjaihoz is jók, sajnos azonban fordítva már nem igaz e tétel. A kamkorderaljzatok és ■ megfelelő csatlakozó mechanikusan ugyan megfelelnek egymásnak, azonban ■ érintkezők kiosztásánál Hitachi-sajátosságok teszik lehetetlenné az együttélést.

A kisebb-nagyobb csatlakoztatási problémák után a fő kérdés mégiscsak a képminőség. A bevezetőben említettek szerint az LCD ernyők képminősége még nem vetekszik a hagyományos képcsövekével. Egyrészt felbontásuk sokkal rosszabb, annyira, hogy az egyes képpontok szabad szemmel is könnyen felismerhetők, másrészt nem sikerült kiküszöbölni a tipikusan LCD displayre jellemző negativumot, hogy a szín és világosság erősen függ attól, hogy milyen szögből (függőleges) szemléljük az ernyőt.

Mind ■ négy készüléken állítható ■ szín és a világosság is, azonban a Hitachi monitornál zavaró, hogy a fényt nem lehet mindig megfelelő értékűre csökkenteni, sőt bizonyos érték alatt hirtelen negatívra vált át. Felbontás szempontjából a Panasonic monitor és mini-tv mutatta a legjobb eredményt és ezt követte ■ SABA. A Panasonic–display képpontjainak száma, bár jóval több (102 672), mint ■ SABA-é (82 368), a felbontásbeli különbség azonban nem ilyen nagymérvű. A legnagyobb képelemszámmal, 118 580 pixellel ■ Hitachi monitorja vezet, képe mégis bágyadtabb ■ többinél, és összhatásában ez marasztalható el leginkább nagy képtorzításával.

Összességében az LCD kijelzős készülékek élességben ■ felvett képet nem tudják úgy visszaadni, ahogyan az ■ kamkordereknél megszokottá vált.

A végső vélemény kialakítása szempontjából igen fontos szempont a felvett teljesítmény, hiszen nem mindegy, hogy egy telepkészlettel milyen műsoridő biztosítható. A Panasonic maximális teljesítményfelvétele – igaz, hogy fülhallgatóval – 2,8 W, így hat óra játékidőre képes. E piciny készülékek fogyasztása tv-üzemben elérheti ■ 5 W-ot, ami így 90–120 perc üzemidőt jelenthet.

Összegezve ■ tapasztaltakat, optimális monitornak a Panasonic TC–MC3U tekinthető, képminőségével, súlyával, tartozékaival, bár 1100 márkás ára megondolásra késztet. Szintén jó minősítést érdemelt ■ másik Panasonic és a Saba is, bár súlyosabb kialakításuk kisebb kényelmet ígér, míg számos képpel és tartozékkal kapcsolatos problémája miatt ■ Hitachi gyengébb értékelést kapott.

Kamerasuli XII.

Videoképek papíron

Talán tizenöt esztendeje sincs még, amikor az Agfa cég egy különleges szuper 8-as családi amatőrfilmes rendszerrel – az AGFA FAMILY-vel – jelent meg a piacon. A rendszer felvevőegysége egy teljesen automata szuper 8-as felvevőgép volt, ám két „exponáló" gombbal volt felszerelve. Az egyik gomb megnyomásakor a felvevőgép normálisan (18 kép/mp sebességgel) dolgozott, míg a másik gomb megnyomásakor – mintha fényképezőgép lenne – csak egy felvételt (pontosabban egy 4×5,4 mm-es színes diaképet) készített a kamera. E gombok megnyomásakor a filmnyersanyag szélére megkülönböztető jelek (időkód) is kerültek. Ez azért volt fontos, hogy a lejátszó egység (egy tv-készülékre emlékeztető vetítőgép) vetítéskor az állóképfelvételeknél automatikusan megálljon, s a „diát" addig lehessen nézni, míg egy gombnyomással nem kap utasítást a vetítő, hogy jöhet a következő „dia" vagy mozgófilmrészlet.

Ezek az „állóképek" szerény minőségűek voltak – éppen az alkalmazott képméret miatt –, de a berendezés jelezte azt a fogyasztói igényt, amelyik a hagyományos fotót nem óhajtotta nélkülözni, ragaszkodott ahhoz, hogy kézbe lehessen venni, el lehessen ajándékozni.

Most egy átmeneti időszakban vagyunk: megszűnőben van már a szuper 8-as amatőrfilm, de az amatőr videofilmezés még nem született meg igazán Magyarországon. Hasonló átmenetet tőlünk nyugatabbra is megélt a piac, csak hát az régebben volt. Az ottani átmenet első fecskéinek a mágneses állóképrögzítési kísérleteket kell tekintenünk. Az első kísérleti Still Videót a japán Sony Corporation 1981-ben mutatta be Mavica (Magnetic Video Camera) néven.

Közbevetőleg meg kell jegyeznünk, hogy az állóképek elektromos jelekké való átalakítása természetesen nem új keletű dolog. Ezt már régóta használják különböző célokra (pl. a képtávírókban). Az objektív és a zárszerkezet mögött egy szilárdtest-képérzékelő, a CCD (Charged Coupled Device) helyezkedik el. Exponáláskor az objektív ennek sík felületére rajzolja ki a képet. Az exponálás a hagyományos fényképezőgépeknél megszokott módon, egy mechanikus zárszerkezettel történik. A megvilágítás befejeztével a CCD felületén elektromos töltés marad vissza. Az egyes felületi pontok töltése az adott képpont világosságától és színétől függ.

A zárszerkezet lezárása után a CCD felületéről kiolvasható az elektromos töltés formájában jelen lévő információ. A kiolvasást egy áramkör végzi. Ennek kimenetén a televíziós gyakorlatban is használatos szabványos videojel jelenik meg. Ez egy ún. videoáramkörön keresztül egy parányi, tűhegyes mágneses fejre kerül. A fej alakítja át az elektromos jelet mágneses jellé. A felírószerkezet a mágneses fejet a floppy felületén meghatározott rendszer szerint vezeti. Így a jelek „felíródnak", a floppy az eredeti kép információtartalmát a felületén visszamaradó mágnesesség formájában őrzi.

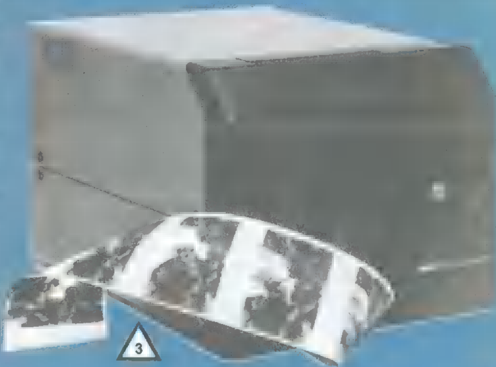
Egy új kép felvételekor a már rögzített kép mágneses jelét a felírószerkezet vagy törli, vagy átugorja a floppyn. A két lehetőség közt a funkcióátkapcsoló gombbal lehet választani. A mágneses állófotóban kialakult erős versenyt mutatja, hogy ma már minden, magára valamit is adó cég (Canon, Fuji, Minolta, Kodak, Nikon, Panasonic stb.) megjelent a piacon ilyen berendezésekkel, mint ahogy 1988. decemberi számunk *Photokina '88* c. cikkében erről részletesebben is szóltunk.

A Canon RC–701 jelű kamerája például külsejében és optikai felépítésében szintén egy tükörreflexes kisfilmes fényképezőgépre hasonlít. A hagyományos zoomoptika egy 6,6×8,8 mm méretű, 380 000 képpontot tartalmazó CCD-érzékelőre vetíti a képet. A szenzor fényérzékenysége ISO 320/26° filmérzékenységnek felel meg. Az expozíciós idő 1/8...1/2000 mp tartományban változtatható. A 47 mm átmérőjű floppy-diszken (SVF = Still Video Floppy) 25 állókép „rögzíthető", vagy 50 félkép, azaz felére csökkentett felbontású kép. A kamera folyamatos menetben másodpercenként 10 felvételt tud készíteni. Öt különböző zoomobjektívet fejlesztettek ki hozzá, így 6 mm-től egészen 250 mm-ig az egész terület átfogható.

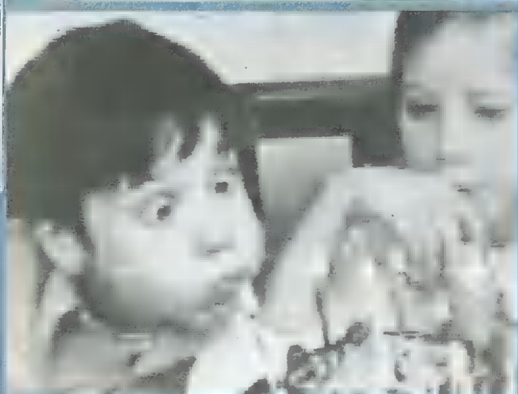

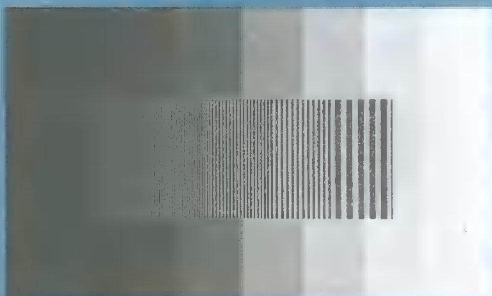
A Hitachi VY–25E videoprintere és saját monitora, az Európában forgalomba került „amatőr-jellegű" berendezések egyik első példánya.

3

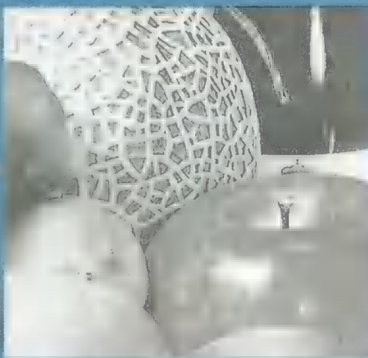
1

4

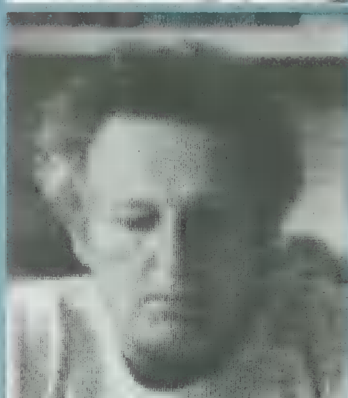
2

5

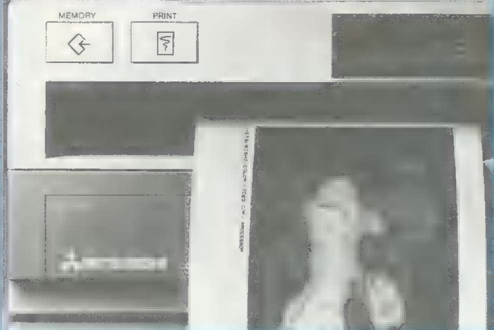
Ha a kamerával felvett képet látni akarjuk, akkor a diszket az RR–551-es jelű rekorderbe kell helyezni, és a hozzákapcsolt monitor képernyőjén máris megjelenik a felvétel. Igaz, ez még nem olyan felvétel, amelylyel eldicsekedhetünk. A megoldást egy printer (képnyomtató) adja, amely néhány perc alatt levelezőlap méretben (pontosabban: 122 × 92 mm-es képméretben) kinyomtatja a szines képet. Egy ilyen szines kép reprodukcióját – melyet e sorok írójának volt alkalma „elexponálni" – látjuk az **1/a** képen. Az eljárás minőségi hiányosságait az **1/b** kép jelzi, amely az előző kép kinagyított részlete.

Hátravan még az eljárás legszenzációsabb része. Ha ugyanis ezt a „fotót" egy távol – mondjuk Amerikában – élő barátunknak szeretnénk elküldeni, akkor nem kell mást tennünk, mint felhívni őt telefonon. A telefonhoz kapcsolt Canon Transceiver 3 perc alatt átjátssza a kép tartalmát. Mondanunk sem kell, hogy ez a berendezés elsősorban a sajtófotó számára hasznos. Már csak azért is, mert a teljes rend-

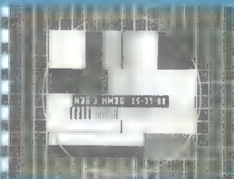
6

7

Bauer CVP–110 Kód: 13–32–44

Hitachi VY–25E Kód: 12–12–30

Mitsubishi CP–100 E Kód: 15–37–00

szer ára több tízezer nyugatnémet márkát tesz ki. A múlt évben a Panasonic néhány ezer márkás, amatőröknek szánt „kamerákat" is bemutatott, de ezek színes hőnyomtatós printerei rendkívül szerény minőségű képeket „nyomtatnak".

Az „állókép-printerek" már majdnem alkalmasak a mozgó videokép „kinyomtatására". A számítástechnikából ismert egyszerű memóriát kell csupán beépíteni, amely kívánságra (gombnyomásra) az éppen soron következő videokép (mozgásfázis) adatait ide „beolvassa", hogy innen a képnyomtató (printer) kiírási sebességének megfelelően lehessen azt kiolvasni. Hogy ez ma már nem jelent igazán problémát, az is jelzi, hogy a korszerű otthoni videomagnók „állókép"-pozíciója – a szalag és a fej kímélése, valamint a rezdülésmentes kép biztosítása érdekében – ugyanilyen elven működik.

Az első ilyen videoprinterek még csak fekete-fehér képeket tudtak megjeleníteni a célnak (szándéknak) megfelelő minőségben. A használatos papír vagy hőérzékeny (thermopaper), vagy hagyományos (festékszalagos eljárás), de nedves előhívással dolgozó berendezések is vannak. A **2. képünkön** egy ilyen nedvesnyomtatóval működő berendezés „fotóját" látjuk, illetve annak egy kinagyított részletét (hogy a minőségét „érzékeltetni" tudjuk). A kinyomtatott kép magassága 104 mm. Ennek a képnek még egy érdekessége van: a Sony gyártmányú berendezés egy olyan „interaktív" videomagnoprinter, amelyet számítógéppel építettek egybe. Ennek segítségével az oktató- vagy referenciaanyag ugrásszerűen kikereshető és bármely képkockája a befogadók létszámának megfelelő példányszámban „kinyomtatható". Talán mondanunk sem kell, hogy egy ilyen berendezés milyen fantasztikus hatásfokkal „tud dolgozni" a propaganda- vagy akár a művészképzés területén.

Az első elérhető árú berendezések egyike az olasz BPT s.p.a. gyártmánya, és a *Photovideo 400* nevet kapta **(3. kép)**. Ilyen – mindössze 320 × 495 × 280 mm nagyságú – készüléket a Sony is gyárt, alig 900 DM-ért.

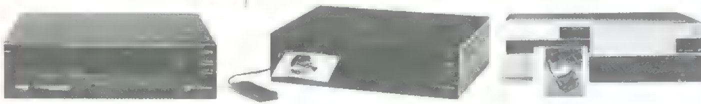
A készülék hagyományos, ezüsttartalmú papírra dolgozik, a kiadott kép mérete: 95 × 71 mm, meglepően jó minőségű, mint ahogy ez a **4. képen** is látható. A fehértől a feketéig nyolc, jól megkülönböztethető fokozatban mutatkozó szürke tónusok, valamint a képtér közepén elhelyezkedő vonalfelbontási ábra képe is ezt igazolja. A berendezés 11 másodpercenként képes egy képet kiadni.

Az elmúlt évben megszaporodtak a színes hőnyomtató papírral működő videoprinterek. Ezek képminőségét elsősorban a képet hordozó videoanyag minősége határozza meg, hiszen ha egy magas-bontású (digitalizált) fotó képét „nyomtatjuk" ki vele, akkor az **5. képen** jól érzékelhető fotóminőséget kapjuk. Ez a kép a pillanatnyilag legjobbnak minősíthető Mitsubishi CP–100 E jelű készülékkel készült. E berendezés egy részlete látható a **6. képen,** működés közben.

A mellékelt táblázatban tulajdonképpen minden olyan tudnivaló megtalálható, amit ezen készülékekről el lehet mondani. Egyetlen dolog írható le nehezen, hogy a kinyomtatott kép milyen benyomást tesz ránk. A **7. képen** a táblázat három berendezésével ugyanarról a beállítóábráról készült „kép" reprodukcióját látjuk.

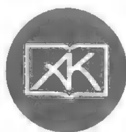
Egyértelműen megállapíthatjuk, hogy a fentebb említett berendezés a legjobb, a Bauer CVP 110 fekete-visszaadása szerény és a színátmenetek szélén zavarok érezhetők, a Hitachi berendezésen készült képen ezenfelül még enyhe bíborelszíneződés is érezhető. Az elmúlt hónapokban ismertetett kamkorderek tulajdonsága, hogy kiolvasási (expozíció) idejük akár 1/2000 mp is lehet és ezek a videoprinterek egy olyan készülékegyüttest biztosítanak, amely álló- (fotó) és mozgókép készítésére (és sokszorosítására) egyaránt alkalmas.

Az NSZK-ban 1989 első negyedévében forgalomban lévő színes videoprinterek összehasonlító adatai

	BAUER CVP 110	HITACHI VY-25 E	MITSUBISHI CP–100 E
RENDSZER	PAL	PAL	PAL
A NYOMTATÓRENDSZER	hő-sornyomtató	hő-sornyomtató	hő-sornyomtató
képnagysága	77 × 97 mm	77 × 97 mm	75 × 100 vagy 88 × 114 mm
feloldási pont × sor (PAL)	620 × 540	620 × 540	640 × 580
színtónusok száma	64	64	64
nyomtatási idő (mp/kép)	120	120	80
KÉPHORDOZÓ ANYAGOK			
standard papír	100 × 128 mm	100 × 128 mm	110 × 110 mm
nagyformátumú papír	nincs	nincs	110 × 150 mm
levelezőlap	100 × 140 mm	100 × 150 mm	100 × 150 mm
átlátszó fólia	100 × 128 mm	100 × 128 mm	110 × 110 mm
textil	100 × 128 mm	100 × 128 mm	nincs
öntapadós Al-fólia	100 × 128 mm	100 × 128 mm	nincs
öntapadós átlátszó fólia	100 × 128 mm	100 × 128 mm	nincs
fekete-fehér papír	nincs	nincs	110 × 110 mm
NYOMTATÁSI LEHETŐSÉGEK			
normálisan	igen	igen	igen
megfordított oldalakkal	igen	igen	igen
fekete-fehér pozitív/negatív	nincs	nincs	igen
négyszerezés	igen 38,5 × 48,5 mm	igen 38,5 × 48,5 mm	nincs
szérianyomtatás	nincs	nincs	van, max. 9 db-ig
EGYÉB ADATOK			
energiafelvétel	130 W	130 W	160 W
méretek	435 × 120 × 375 mm	435 × 120 × 375 mm	424 × 125 × 416 mm
súly	kb. 9 kg	kb. 9 kg	kb. 13 kg
irányár	5500 DEM	5500 DEM	6500 DEM
egy kép önköltsége	1,80 DEM	1,80 DEM	1,50 DEM

hétfő kedd szerda csütörtök péntek szombat vasárnap hétfő kedd szerda csütörtök péntek szombat vasárna

A Rózsavölgyi Zeneműbolt videofilm-ajánlata!

ZENÉS FILMEK:

...pld.	BEETHOVEN: IX. SZIMFÓNIA. Molnár András, Sólyom Nagy Sándor, Takács Klára és Tokodi Ilona közreműködésével – az MRT Zenekarát és Énekkarát vezényli: Ferencsik János.	1850 Ft
...pld.	ERKEL FERENC: HUNYADI LÁSZLÓ. Teljes operafelvétel.	2000 Ft
...pld.	GONDA JÁNOS jazztörténeti sorozata I–VI.	1950 Ft
...pld.	GONDA JÁNOS jazztörténeti sorozata VII–XII.	2000 Ft
...pld.	KÉPES NÓTÁK. Balázs Ferenc, Bikini, Cseprегi Éva, Dolly Roll, Edda, Első Emelet, Katona Klári, Kováts Kriszta, R-Go, Zoltán Erika, Varga Miklós Band	2050 Ft
...pld.	A LAKATOS DINASZTIA (Csárdásvariáció) Előadja: Lakatos Sándor, Déki Lakatos Sándor, ifj. Déki Lakatos Sándor	1950 Ft
...pld.	LEONCAVALLO, R.: BAJAZZÓK. Teljes operafelvétel	2000 Ft
...pld.	MAGYAR NÓTA Lakatos Sándor, a Rajkó Zenekar és ifj. Sánta Ferenc zenekarának közreműködésével.	2000 Ft
...pld.	MÁGNÁS MISKA és a PÁRIZSI ÉLET. Szirmai Albert és J. Offenbach operettjei.	2050 Ft
...pld.	ÖSSZEÁLLÍTÁS A NEOTON FAMILIA SLÁGEREIBŐL	2100 Ft
...pld.	J. OFFENBACH: ELJEGYZÉS LÁMPAFÉNYNÉL. Maros Gábor, Oszvald Marika, Latabár Kálmán főszereplésével.	2050 Ft
...pld.	OMEGA– JUBILEUMI KONCERT	2050 Ft

VIDÁM MŰSOROK:

...pld.	GÁLVÖLGYI JÁNOS MŰSORA.	2100 Ft
...pld.	NAGY BANDÓ ANDRÁS MŰSORA – Időben vagyok	2100 Ft

JÁTÉKFILMEK:

...pld.	LILA AKÁC. Kabos Gyula film	1600 Ft
...pld.	MOLIÈRE: A KÉPZELT BETEG. Bessenyei Ferenc, Ruttkai Éva, Bitskey Tibor közreműködésével.	1850 Ft

GYERMEKEKNEK:

...pld.	DIÓTÖRŐ. Az Állami Bábszínház előadása.	1680 Ft
...pld.	KISMASZAT ÉS A GÉZENGÚZOK. Bodrogi Gyula, Csőre Gábor és Jávor Zsófi közreműködésével	1950 Ft
...pld.	MAGYAR NÉPMESÉK. Zene: Kaláka együttes.	2000 Ft
...pld.	SÜSÜ, A SÁRKÁNY KALANDJAI. I. SÜSÜ, a sárkány kalandjai, II. Sárkányellátó Vállalat	1950 Ft

---

...pld.	EGYÜTTLÉT – A TARTÓS HÁZASSÁG TITKAI. Dr. Lux Elvira szexológus sorozata (Felnőtt nézők számára!)	1570 Ft

Márkás 180, 195 és 240 perces üres videokazetták nagy választékban!

A felsorolt videofilmek bármelyike megrendelhető a kitöltött, kivágott, címünkre borítékban beküldött hirdetés alapján. Postán utánvéttel szállítunk, a portóköltséget felszámítjuk.
Részletfizetésnél 600 Ft feletti megrendelés esetén 4 havi, 1000 Ft-os megrendelés esetén 6 havi törlesztési lehetőséget adunk, és az 5%-os kezelési költséget felszámítjuk.
Tekintettel a korlátozott példányszámokra, a rendeléseket beérkezésük sorrendjében teljesítjük.

Címünk: Állami Könyvterjesztő Vállalat
RÓZSAVÖLGYI ZENEMŰBOLTJA
1052 Budapest V., Martinelli tér 5.

A megrendelő neve: ....

Pontos címe (irányítószámmal): ....

....

ütörtök péntek szombat vasárnap hétfő kedd szerda csütörtök péntek szombat varásnap hétfő kedd sze

MAGYARORSZÁGON BEMUTATOTT FILMJEI:

A hét mesterlövész (The Magnificent Seven, 1960) r: John Sturges
Négyen Texasért (4 for Texas, 1963) Robert Aldrich (tv)
A [redacted] 50 órája (Battle of the Bulge, 1965) [redacted]
A piszkos tizenkettő (The Dirty Dozen, 1967) Robert Aldrich
Volt egyszer [redacted] Vadnyugat (C'era una volta il West, 1968– olasz–USA) Sergio Leone
Twinky (1969 angol) Richard Donner (tv)
Nem lehetsz mindig győztes! (You Can't Win'em all!, 1970 angol) Peter Collinson (tv)
Hideg veríték (De [redacted] part des copains, 1970 francia–olasz) (tv)
Vörös nap (Soleil Rouge, 1971 francia–olasz–spanyol) Terence Young (tv)
Valaki [redacted] ajtó mögött (Quelqu' un derrière la porte, 1971 francia–olasz) Nicolas Gessner
Chato földje (Chato's Land, 1971) Michael Winner
Mr. Mayestik (1974) Richard Fleischer
Bosszúvágy (Death Wish, 1974) Michael Winner
Szöktetés (Breakout, 1975) Tom Gries
Déltől háromig (From Noon Till Three, 1976) Frank D. Gilroy (tv)
Tízezer dolláros megbízás (St. Ives, 1976) Jack Lee Thompson (tv)
Határsáv (Borderline, 1980) Jerrold Freedman (tv)

A MAGA HARCOS

Emlékszem, Bernardónak [redacted] hívták. A nagyszerű hét legszimpatikusabb tagjaként lopta be magát [redacted] örökre egy kis lurkó szívébe. Erős volt és hatalmas. Bátor és önzetlen. Az életét adta egy a banditák által megkínzott mexikói falu megmentéséért. De leginkább a gyerekekért, akik közül egy falkára való mindig ott lábatlankodott körülötte. Talán ezért is szerettem meg annyira.

Emlékszem, Harmonikának hívták. Magányosan járta útját, s egyetlen cél vezérelte: [redacted] bosszú a halott testvéréért. Titokzatos volt és hihetetlenül gyors kezű. Szűkszavú és vakítóan kék szemű. A halál dalát játszotta, amelyet ha abbahagyott, a coltok dörgése követett.

Emlékszem, .Büntetőnek hívták. Egyszerű, hétköznapi átlagamerikaiként élte életét, mígnem a kezébe kellett vennie sorsának irányítását. Félénk volt és érzelmekkel teli. Magányos és tehetetlen. De meg kellett tanulnia ölni, fegyverrel a kezében harcolni az erőszak ellen. Az asszonyának emlékéért, a lánya jövőjéért.

Bernardo, Harmonika és a Büntető személye egy alakban fonódik össze. Talán már ki is találták, kiről van szó: Charles Buchinskiről, vagyis ahogyan világszerte ismerik: Charles Bronsonról.

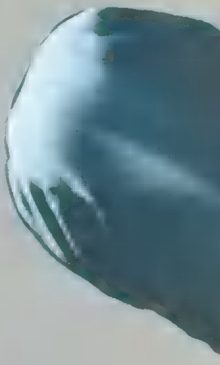
A 15 gyermekes, litván származású szénbányászcsalád csemetéje 1920. november 3-án (más források szerint 1921-, sőt 1922-ben) született a pennsylvaniai Ehrenfieldben. Rettentő nehéz körülmények között éltek, sokszor a mindennapi betevő falatért is meg kellett küzdeniük. A család helyzete, ha lehet, még drámaibbá vált, amikor az apa meghalt. Charles így már 13 évesen kénytelen volt otthagyni [redacted] középiskolát, s munkát keresett. Alig három évvel később már bányászként dolgozott, s ő lett [redacted] családfenntartó. „Nagyon nehéz életből jöttem" – emlékezik vissza erre az időszakra. „...sohasem feledkezem meg erről, amikor a felvevőgép elé állok." A világháborút egy [redacted] 29-es bombázó faroklövészeként harcolta végig, majd a leszerelése után Philadelphiában képzőművészetet tanult. Így került azután díszlettervezőként egy színtársulathoz, ahol az epizódszerepekbe is belekóstolt. Ennek hatására 1949-ben beiratkozott [redacted] Pasadena Playhouse színiiskolába, majd annak elvégzése után Hollywoodban próbált szerencsét. Barázdált arca, egzotikus, markáns vonásai és erős testalkata révén hamarosan kisebb szerepekhez is jutott – a tipikus rosszember szerepkörre skatulyázták be. Nemsokára ismert figurája lett a másodvonalbeli, alacsony költségvetésű gengszter-, western- és kalandfilmeknek, sőt [redacted] tv-nél is lehetőségeket kapott.

Amikor 1953–54-ben három filmet is forgatott egy bizonyos André de Tóth-tal (azaz Tóth Endrével), a rendező megjegyezte egyszer neki, hogy [redacted] Buchinski névvel nem fogja sokra vinni [redacted] szakmában. Az ő győzködésére vette végül is föl [redacted] rövid és hatásos Bronson nevet. A név azonban nem minden. Még másfél évtized kemény munkája kellett ahhoz, hogy fölkapaszkodjon [redacted] csúcsra. Pedig az eltelt esztendők sem voltak éppen terméketlenek. „A hét mesterlövész"-ben (1960), „A halál 50 órájá"-ban (1965) és „A piszkos tizenkettő"-ben (1967) a nagy sztárok mellett neki is kijutott – joggal – [redacted] sikerből, az ünneplésből. Az igazi előrelépéshez azonban más kellett. Új légkör, új emberek. Egyszóval Európa és Sergio Leone.

Leone 1968-ban, a „Volt egyszer egy Vadnyugat" című, [redacted] műfajról és az amerikai Nyugatról szerzett (és vallott) ismereteit összegző monumentális eposzának egyik főszerepére hívta meg Bronsont. A rendező érdeme, hogy hallatlanul jó érzékkel megtalálta az alkatához, az egyéniségéhez legjobban illő szerepet, a titokzatos bosszúálló figuráját. Akkor még senki sem sejtette, hogy ez egy újfajta, sajátosan egyedi Bronson-image kialakításának az első lépcsője lesz. A Harmonika szerepében nyújtott visszafogott alakítása egy csapásra ismertté tette nevét Európában. Többek között Magyarországon is ezzel [redacted] filmjével futott be, s ez lett a nézőszámot, [redacted] bevételeket tekintve minden idők legsikeresebb produkciója. A Honvéd mozi pl. több mint egy esztendeig játszotta ezt a westernt. A következő években megfordult Európa szinte valamennyi nagyobb filmvárosában, Párizstól Rómáig, Londontól Madridig. Sorozatban készítette a nagy népszerűségnek örvendő mozijait – pl. „Az utas az esőből"-t (Le passager de la pluie, 1969), [redacted] „Twinky"-t (1969) vagy a „Vörös nap"-ot (1971) –, amelyek révén a legjobban fizetett sztárok egyikévé, sőt 50 éves fejjel valódi szexszimbólummá vált. A franciák és az olaszok külön becenevet is adtak neki, „a szent szörny"-ként (le sacre monstre), ill. „a rossz"-ként (il Brutto) emlegették. 1971-ben, mint a világ legnépszerűbb színésze, elnyerte az Arany Glóbusz-díjat.

Ebben szerepet játszott [redacted] is, hogy közben visszatért Amerikába, ahol mindjárt az első filmjével sikerült betörnie az élvonalba, sőt igazi szupersztárrá válnia. A „Chato földjé"-nek magányos, bosszúálló apacsa igazi testreszabott szerep volt, a Leone-figura továbbfejlesztett, kidolgozottabb változata. Megszületett a jellegzetes bronsoni hős: [redacted] hétköznapi erőszak egyszerű áldozata, aki kénytelen önvédelemből ölni, aki a feleségének megerőszakolása és rokonának meggyilkolása után üldözöttből üldözővé válik, s egyenként leszámol az egy kis embervadászatra mindig kapható fehérekkel. Kialakult tehát a visszatérő séma, [redacted] általa alakított (minden esetben) pozitív hős – ez a történet erkölcsi igazolásának szempontjából igen lényeges körülmény – akaratán kívül összetűzésbe keveredik [redacted] gonosszal, amelynek azután legtöbbször a közeli hozzátartozói is áldozatul esnek. És fölmerül a súlyos kérdés. Ha a társadalom, ha egy jogállam mindezek után sem vállalja a megtámadott egyén segítését, védelmét, akkor az egyénnek joga van-e arra, hogy megvédje önmagát, személyesen rendezze le a „számláit"? Bronson hitet tesz emellett, s fegyvert vesz [redacted] kezébe. A gonosszal való összecsapásaihoz [redacted] díszletek lehetnek eltérőek – pl. a Vadnyugat („Chato földje"), [redacted] nagyváros („Bosszúvágy", 1974) vagy [redacted] vidéki környezet („Mr. Mayestik", 1974) –, de a szellem mindig a pionírhagyományokban gyökeredzik, amely a jogos erőszakot elkerülhetetlennek tünteti föl, sőt dicsőíti azt. Bronson ideális választás volt ennek a szerepkörnek a betöltésére. Az az elszántság, amely a filmjeinek feszültségét, vonzerejét adja, az ő személyes varázsának vagy inkább erejének a diadala is egyben. Azé az erőé, amely egyaránt ott van [redacted] tekintetében, az izmaiban, [redacted] járásában. A néző szinte úgy érzi, hogy Bronson önmagát valósítja meg ezekben a szenvedélytől átfűtött és mégis valamilyen furcsa, hideg fegyelemmel megfogalmazott filmjeiben.

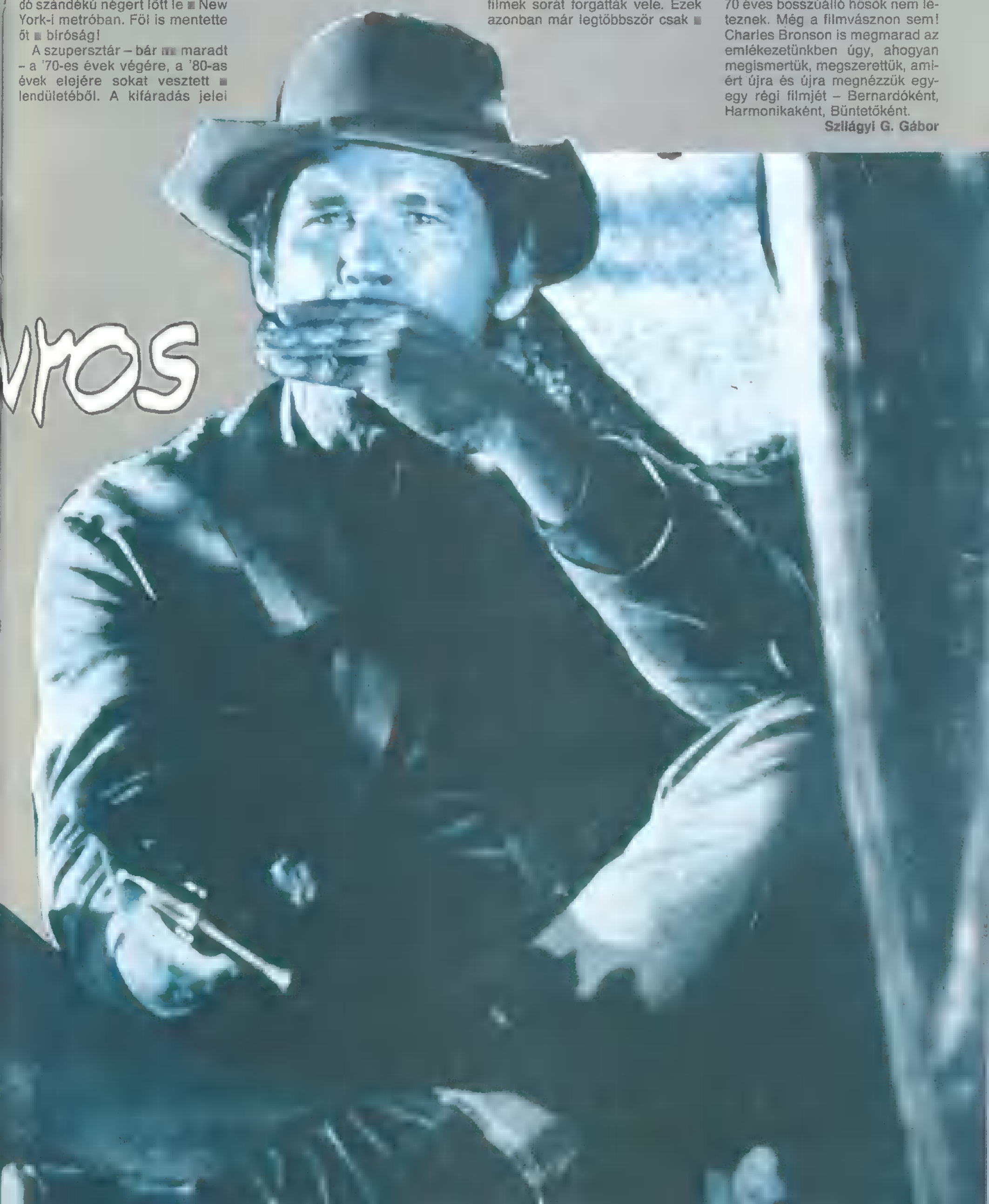
Azokban a filmekben, amelyeket olykor az élet igazolt. Például a „Bosszúvágy" elsöprő sikere után – amely egyébként iskolát teremtett a bűnügyi filmek között – a hivatalos kimutatások szerint megnőtt a lakosság önvédelmi aktivitásának mértéke, s tegyük hozzá, csak átmenetileg ugyan, de érezhetően csökkent az erő-

szakos bűncselekmények száma az Egyesült Államokban. De emlékezhetünk ■ közelmúlt nevezetes Goetz-ügyére (1984) is, amikor egy fehér fiatalember – szinte egy az egyben ■ Bronson-filmben látottak szerint – 4 támadó szándékú négert lőtt le ■ New York-i metróban. Föl is mentette őt ■ bíróság!

A szupersztár – bár ■■ maradt – a '70-es évek végére, a '80-as évek elejére sokat vesztett ■ lendületéből. A kifáradás jelei kezdtek mutatkozni rajta. A neve azonban még mindig garancia volt arra, hogy ■ néző beüljön ■ moziba. Ezt használta ki még egyszer, utoljára (?!) az akkoriban még feltörekvő stádiumban lévő Golan–Globus filmgyártó páros, s filmek sorát forgatták vele. Ezek azonban már legtöbbször csak ■ régi témák fölmelegített változatai voltak. [L. például „Murphy törvénye" (Murphy's Law, 1985), „Bosszúvágy" II–III (1982 és 1985).] Azóta viszont nem sokat hallani róla. Hiába, a régi magányos harcosok kora lejárt. Megöregedtek. 70 éves bosszúálló hősök nem léteznek. Még a filmvásznon sem! Charles Bronson is megmarad az emlékezetünkben úgy, ahogyan megismertük, megszerettük, amiért újra és újra megnézzük egy-egy régi filmjét – Bernardóként, Harmonikaként, Büntetőként.

Szilágyi G. Gábor

Kamera a tüntetésen

A magyar társadalom fokozatos demokratizálódásának egyik szembetűnő megnyilvánulása, hogy mind gyakoribbak az engedélyezett, illetve az engedélyhez nem kötött, de legális keretek között szervezett tüntetések, felvonulások, politikai nagygyűlések és más tömegmegmozdulások. Ezekről az eseményekről – hellyel-közzel – ma már az állami hírközlő szervek is beszámolnak, egyelőre azonban nagyobb a száma a hivatalosan nem publikált, nyilvánosan nem közölt, félig-meddig amatőr videofelvételeknek. Jogi szempontból két oldalról közelíthetjük meg a kérdéskört: egyrészt az elkészült videoművek jogi státusa felől, másrészt az e felvételeken szereplő személyek, közreműködők jogvédelme oldaláról.

A felvételek jogi státusát illetően a szabályok világosak és egyértelműek. Gyártási, forgatási engedélyekre ma már általában nincs szükség, így a kamera-felvételigomb lenyomásának sincs objektív akadálya. (A gyakorlat általában az, hogy az előadótermekben tartott beszámolók, tanácskozások előtt megkérdezik a résztvevőket, hozzájárulnak-e az esemény – és így óhatatlanul képmásuk, hozzászólásuk – videón történő rögzítéséhez. Utcai felvonulás esetében erre természetesen nincs lehetőség.) Amennyiben a felvétel kizárólag dokumentációs jelleggel vagy magáncélra készül, a dolognak a továbbiakban nincs semmilyen engedélyezési vonatkozása.

Ha ■ felvett, majd montírozott (szerkesztett) anyagot szélesebb körben kívánják terjeszteni, például kereskedelmi forgalomba szánják, akkor ■ jelenleg még hatályos sajtótörvény értelmében engedélyokiratért kell fordulni ■ Filmfőigazgatósághoz. Az engedély megadásának legfontosabb feltételei: az elkészült műnek legyen egy jogi személyiségű kiadója, bár az sem kizárt, hogy ■ készítő szerzői kiadásban jegyezze a videofelvételt.

A másik lényeges feltétel a mű tartalmára vonatkozik. A felvétel, illetőleg az abban elhangzó mondatok, kijelentések nem sérthetik az Alkotmányt és más jogszabályokat, vagyis nem tartalmazhatnak népellenes, fajgyűlölő, uszító kijelentéseket, nem irányulhatnak ■ fennálló társadalmi rend megdöntésére stb. Ily módon kaphatott zöld utat a fiatal filmesek és szociológusok által szerkesztett videofolyóirat, a *Fekete Doboz*, de az engedélyező szerv nem ■ Filmfőigazgatóság volt, hanem ■ lapengedélyek elbírálásában illetékes főhatóság, a Minisztertanács Titkárságának Sajtóigazgatási Főosztálya.

A szereplők, közreműködők jogvédelme már lényegesen problematikusabb kérdés. Általános szabályként idézhető ■ Polgári Törvénykönyvből az a jogelv, hogy a személyhez fűződő jogokat mindenki köteles tiszteletben tartani. A jogszabály is kimondja viszont: ■ személyhez fűződő jogokat nem sérti az a magatartás, amelyhez a jogosult hozzájárult, vagyis a szereplők szóbeli vagy írásbeli nyilatkozata teszi lehetővé – személyiségvédelmi oldalról – a felvétel szélesebb körű felhasználását. Bonyolultabb ■ helyzet, ha nincs hozzájárulás. Ilyenkor általában az az irányadó szabály, hogy a közszereplést vállaló személy egyúttal az ezzel járó „kellemetlenségeket" is vállalja, tehát utóbb nem tiltakozhat ■ felvétel nyilvánosságra kerülése ellen, legfeljebb bizonyos összegű tiszteletdíjra tarthat igényt.

A hozzájárulások egyenkénti beszerzésére természetszerűleg nem kerülhet sor az utcai megmozdulások, az úgynevezett tömegjelenetek esetében. Erre még irányadó szabály sincs, az általánosan elfogadott gyakorlat szerint nem megengedett, pontosabban nem etikus a tömegből egyes személyekre hosszú másodpercekre ráközelíteni (közelképeket felvenni), különösen akkor nem, ha a felvétel sértheti az illető személy becsületét, emberi méltóságát, jó hírnevét. Ennek megítélése – amennyiben polgári perre kerül sor – a bíróságok feladata, általános szabály erre sincs. Emlékezetes történet: a *Tiszta Amerika* című Gothár-film New York-i forgatásán, egy „egy az egyben" felvett utcai jelenet közben a gyártásvezető egy halom pénzzel rohangált, és mindenkinek fizetett, aki a kamera látószögébe esett, miután aláírták ■ mindenfajta további igényről lemondó nyilatkozatot.

Tovább bonyolítja ■ helyzetet, ha ■ felvett anyagot az alkotó átszerkeszti, kihagy belőle bizonyos részeket, a bennmaradókat pedig más összefüggésbe helyezi. A közszereplő ezután joggal érezheti, hogy mondandóját meghamisították, jóhiszeműségével visszaéltek, jó hírnevén csorba esett. Végső esetben ezek az ügyek is ■ bíróságon kötnek ki, ha ■ felek nem tudnak a helyreigazítás módjáról, formájáról peren kívül megegyezni. A sajtóperek egyébiránt annyira egyediek, egyéniesítettek, hogy általános szabályok, rendezőelvek teljes felelősséggel ezekkel kapcsolatban sem fogalmazhatók meg. Ugyanakkor a jogállamiság megteremtésének az is kritériuma, hogy a helyreigazítási kötelezettségnél szélesebb értelemben vett jogvédelem alanyi joggá váljon.

Kiss Zoltán

Művészet és „bunka"

VIDEO-ART JAPÁN SZEMMEL

Keiko Sei (28) kisasszony ■ japán videoművészet egyik szervezőegyénisége, teoretikusa és maga is aktív alkotó. Nemrégiben immár negyedszer járt Magyarországon. Ekkor kért tőle interjút a Video Magazin.

– *Hogyan került közelebbi kapcsolatba a video-art műfajával?*

– 1980-ban egy múzeumban láttam Nam Junk Paik, ■ koreai származású amerikai művész egyik videoművét, ■ ekkor szinte egy csapásra világossá vált, hogy az elektronikus média önálló művészeti ág kialakítására képes, sőt csak a „természetének" megfelelő műfajokban tárulnak fel igazi lehetőségei. Csakhamar rá kellett jönnöm, hogy a múzeumok nem nyújthatnak „menedéket" ■ videoartnak. A videoművészeti alkotások kiállításához ugyanis nagy technikai felkészültség, megfelelő eszközpark szükséges, márpedig a japán kiállítóhelyek nem rendelkeznek ilyennel. Még az 1988 novemberében megnyitott Kawasaki Civic Museum, amely pedig video-art művek árusításával is foglalkozik, még ez ■ jól felszerelt múzeum sem alkalmas média-art rendezvények tartására.

– *Lehetséges, hogy a video-art nem is művészet?*

– A hagyományos értelemben véve biztosan nem az. Egy kérdésünkre válaszolva a Fukuoka Művészeti Múzeum vezetői azt írták, hogy szerintük a múzeumoknak nincs szükségük a video-artra, és a video-artnak sem a múzeumokra. A videoművészet csak szeretne hasonlítani ■ festészethez, esetleg a szobrászathoz, legalább elismertségében. Szakítani kellene a múzeumi jellegű videokiállításokkal. Jobb híján azonban továbbra is múzeumi rendezvények és fesztiválok keretében találkozhat ■ közönség ■ video-art alkotásokkal.

– *Mi lenne a videoművészet igazi közege?*

– Leginkább a televízió. A videoművészet egyik fontos küldetése, hogy ráébresszen az elektronikus média, a tömegkommunikáció sajátos lehetőségeire. Ehelyett azonban világszerte csak narkotikum és ■ reklám eszköze a tévé. Japánban különösen nagy a televízió kultusza, a készülékek éjjel-nappal működnek, már-már családtagnak számítanak. A kollektív egyszerűsítés, az alacsony szinten létrehozott kulturális egyenlőség, a „bunka" eszköze a tévé. És nem csupán a lakásokban. Tokió vizuális központjában, a Shibuya városrész kirakataiban monitorfalak óriási tablói csillognak, éjjel-nappal reklámkölteményeket sugározva. S amióta elterjedtek az óriási képer-

nyők, ugyanaz ■ tévékultúra követi ■■ embereket az utcákon és ■ vasútállomásokon, lassanként ■ városépítészet részévé válva.

– *Nem lehetne ezeket ■ helyszíneket videoművészeti alkotások bemutatására is felhasználni?*

– Hogyne lehetne! Ha ■ videoművész reklámhoz hasonló elvek szerint dolgozik, akkor még támogatást is kaphat. Végül is mindegy, mi villog a kirakatokban vagy a tűzfalakon. Ha eléggé kavargó és meglepő ahhoz, hogy magára vonja az emberek figyelmét, akkor már bármilyen márkanevet hozzá lehet kapcsolni. Sokan élnek ilyen reklámköltemények komponálásából, ez azonban nem igazi videoművészet.

– *Ha sem a televízióban, sem a múzeumokban, sem az utcákon nincs jelen a videoművészet, akkor egyáltalán létezik video-art Japánban?*

– Ha következetesen akarnánk válaszolni, akkor csak azt felelhetnénk: a média valódi, a kultúra rituális. Japán a technológiai fejlesztés és fogyasztás mámorában él. A japán ember már nem is a zenét hallja legújabb hifitornyából, hanem magát a technikát, a technikailag elérhető legtökéletesebb hangzást élvezi. Ugyanígy van a televízió és a video esetében is. Kissé megváltozott módon, de érvényes ■ McLuhan által megfogalmazott tétel: maga ■ média az üzenet. A videoművészek ennek tudatosítására törekednek. Azt akarják, hogy ■ technika végre emberi hangon kezdjen beszélni és valóban lényeges képeket tudjon mutatni.

– *Végül is van vagy nincs video-art Japánban?*

– Van, de meglehetősen szűk körben, elszigetelten. Az első kísérletek még 1968-ban kezdődtek. Toshio Matsumoto filmrendező tartott egy különös happeninget videokamerákkal. Kezdeményezése nem talált követőkre. Amikor 1972-ben Michael Goldberg kanadai videoművész Japánba látogatott, igencsak meglepődött azon, hogy az elektronika fellegvárainak tartott nagy cégek körül nincsenek video-art műhelyek. Voltaképp neki köszönhető, hogy megszervezte a japán videoművészek első generációját. Így jött létre a *Video Hiroba* (Video Közösségek) elnevezésű csoport. A második generáció már a JVC által támogatott Tokiói Video Fesztiválon kezdett szerveződni 1978-ban, majd két év múlva létrejött az első független japán videós intézmény, ■ SCAN Video Galéria. Ez évente rendez versenyeket és bemutatókat ■ japán művészek számára, és forgalmazza is ■ legjobb műveket.

– *Van-e más megjelenési lehetősége ■ videoművészeknek?*

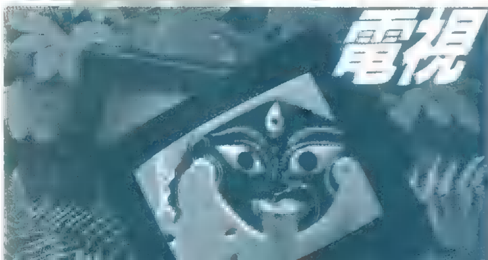
– A Fukui Video Biennálé 1988 óta ad lehetőséget a meghívott külföldiek mellett a japán művészek számára is. A viták és a szervezési nehézségek ellenére néhány múzeum időnként – ha találnak támogatókat – felvállalja egy-egy video-installáció kiállítását. Többnyire azonban csak fényképeken, leírásokban lehet video-art alkotásokkal találkozni még a múzeumok termeiben is.

Nemrég, 1988 nyarán indítottuk el negyedévenként megjelenő videoművészeti folyóiratunkat, mely ez idáig az egyetlen ilyen jellegű lap Japánban. Videotechnikával és filmekkel foglalkozó magazin több is van. Ezek közül legnagyobb ■ Video Salon, 100 ezer példányban jelenik meg havonta, csaknem 200 oldalon, de még ebben sem található videoművészeti rovat. A mi folyóiratunk, ■ LIMBO japán és angol nyelven ad hírt Japán videoművészeti eseményeiről, s talán a kétnyelvűség miatt, elég sokan keresik az USA-ban és Európában is.

– *S mi ■ véleménye a magyar videokultúra helyzetéről?*

– Amennyire ezt néhány hónap alatt meg lehet ítélni, úgy látom, Magyarországon sem létezik sajátos, nemzeti videoművészet. Az azonban tény, hogy talán itt ■ legelevenebb ■ művészeti élet, a többi közép- és kelet-európai országhoz hasonlítva. Bár néha tapasztaltam a technikai lehetőségek szegényességét, mégis irigylem ■ magyar videoművészeket, mert kapnak némi állami támogatást. Mi Japánban az államtól semmilyen támogatást nem kapunk. A műalkotások a művészek saját pénzéből készülnek el, és ■ folyóirathoz sem kaptunk anyagi segítséget. Nagyon örülnék, ha Japánban is létezhetne egy olyan, államilag támogatott műhely, mint ■ Balázs Béla Stúdió Videoműhelye. Persze valamivel jobb felszereléssel...

Csörögi István

Videolokál

Alig egy éve, hogy a FŐMO (azóta Budapest Film) bejelentette: versenypályázatot hirdet néhány filmszínháznak tartós bérbevételére. A további fejlemények is ismertek: valamenynyi mozit a Filmpremier Kisszövetkezetnek sikerült kibérelnie, egyetlenegy kivétellel: a hajdani Bodográf, később Baross, a mai nemzedékek által pedig Bányász néven ismertté vált filmszínház a versenytárgyalások eredményeként három évre ■ Kontrax Kisszövetkezet gondozásába került, 4 millió forintért. Az azóta eltelt néhány hónap elég volt ahhoz, hogy se a Bodográfra, se a Bányászra ne lehessen ráismerni. A Kontrax elképzeléseit valóra váltó belsőépítész, Merényi Zoltán, a mai huszonévesek moziját igyekezett megteremteni. Az üveggel megtört grafitszínű falfelületek, az itt-ott felbukkanó Benetton-színek, ■ századvégi avantgárd vonalvezetés az ő világukat idézi, mint ahogy a több száz név közül kiválasztott *Graffiti* is.

A videomozi újszerűnek ható funkciókat is ellát. A hagyományos mozihoz hasonlítható, nagyméretű, előre meghirdetett filmeket játszó mozi mellett ugyanis videoboxok is épültek. Kisebb társaságok itt filmeket választhatnak maguknak, s az otthoni közös videózáshoz hasonló programokat rendezhetnek: ez az úgynevezett lokál, ahol a vastagabb pénztárcájúak ételt, italt is fogyaszthatnak.

A mozinak egyelőre nincsen kialakult közönsége. A „graffiti-fiataloknak" mindenesetre kulturált környezetet nyújt ■ szórakozáshoz, ■ kikapcsolódáshoz, ám ennek az árát is megkéri. A belépőjegyek negyven forintnál kezdődnek, a lokál másodosztályú árakkal dolgozik.

A mozi filmkínálatát az odavonzott nézők ízlésvilága alakítja, a lokálban jelenleg – indulásként – száz film nézhető meg kazettán. Az előtérben egy, az Intervideóval közös vállalkozás keretében kazettakölcsönző működik. E rész novuma, hogy számítógépes nyilvántartás rögzíti, mely filmek találhatók éppen az üzlethelyiségben, s melyiket mennyi időre kölcsönözték ki.

A Kontrax érdekeltsége azonban – mint megtudtuk – nem csupán abban áll, hogy szórakozási lehetőséget nyújtson a főváros fiatalságának, ugyanis a kisszövetkezet be akarja bizonyítani: a kulturált szórakoztatás is lehet jó profitot termelő vállalkozás. Minden szín, vonal és kazetta ezt a célt szolgálja. A Kontrax számára ez ■ mozi jelenti az első lépcsőfokot a filmforgalmazásba történő bekapcsolódáshoz is. Az üzletág, amely a világ egyik legjövedelmezőbb tevékenységét jelenti, Magyarországon sem lehet veszteséges – vélekednek a cégnél.

S van az üzletnek egy másik célja is: ■ Kontrax ■ Graffitit egy majdani videobirodalom alapsejtjének, hasonló mozik „prototípusának" szánja. A tét a „Graffiti-licence" piaci sikere, hiszen ha valakinek megakad ■ szeme a videomozin, s hasonló létrehozására vágyakozik, a kisszövetkezet maga szeretne lenni a „fővállalkozó" a kivitelezésben. A 18 millió forintos beruházás a mozi nyereséges működése mellett ennek révén térülhet meg.

Az ötlet nem koppintott, saját közép-kelet-európai igényekből gyúrták, s kiteljesedésének, a Kontrax reményei szerint, nem állítanak majd akadályt e sajátos térség írott és íratlan törvényei.

SZ. I.

Jönnek a Columbia-filmek!

1989 májusában csaknem háromtucatnyi szórakoztató és színvonalas filmújdonsággal lepte meg közönségét a MOKÉP Videotéka. Meglepetés? Igen, mert szinte semmi sem jelezte előre a filmek érkezését. Derült égből a Columbia Pictures! És valóban villámgyors átfutással: a 30 filmet 4 hónap alatt feliratoztatta és sokszorosította a MOKÉP. A Columbiával a megállapodás egyelőre összesen 100 filmre szól, de a MOKÉP Videotéka történetében ez igazi áttörést jelent: első ízben született nagyobb keretmegállapodás hollywoodi forgalmazóval. Reméljük, lesz folytatás, s a magyar videotékák közötti valódi versenynek a magyar közönség látja majd hasznát.

A jegyzék első átfutásakor látható, hogy a 30 között nemigen találunk ötévesnél frissebb filmet. Sőt, akadnak köztük olyanok is, amelyeket a mozikban a 60-as évek elején mutattak be – persze nem Magyarországon. Előfordul olyan darab is, amelyet néhány évvel ezelőtt már nálunk is vetítettek. Az első Columbia-csomag tehát nem a hazai videózás gyors felzárkózását irányozta elő, hanem éppenséggel a lemaradások pótlását. Korábban „láthatatlan" filmek kerülnek elő a dobozokból és élednek újjá videokazettára rögzítve, immár legálisan. Mert jelentős részük sikerrel terjed már évek óta a feketepiacon, az illegális filmklubokban, vagy a filmbarátok egymás közti cseréi folytán. Feloldódott tehát a *Dr. Strangelove* kitartó blokádja. Kubrick 1963-ban készült fergeteges humorú nukleáris fekete-komédiáját ugyanis kezdettől fogva rossz szemmel nézték mind nyugaton, mind keleten. A fegyverkezési versenyre, a kölcsönös gyanakvásra épülő politikai szituáció mindkét oldalon sokáig kedvezett az ad abszurdum vonalhű filmeknek. Ha elavultak is az elmúlt 26 év alatt az akkor legmodernebb fegyverek, az őket hadrendbe állító logika ma is korszerűnek látszik.

A másik, politikai okokból dobozban tartott film Alan Parker *Éjfél-expressz* (Midnight Express) című alkotása. Hosszú ideig az a hír járta, hogy a mű zárolásának oka a török kormány esetleges érzékenysége. Miután Magyarország jó gazdasági kapcsolatokat épített ki a balkáni országgal, nem volt kívánatos a török igazságszolgáltatási rendszerre rossz fényt vető film forgalmazása. Ami pedig az *Éjfél-expressz* kábítószercsempész, illetve börtönjeleneteit illeti, láttunk mi már ennél keményebb ábrázolásokat is a magyar mozikban.

Az agyafúrt krimiket kedvelő Brian De Palma-rajongóknak igazi csemege az *Alibi fickó* (Body Double) című, erotikus jelenetekben sem szűkölködő produkció, mely a jó nevű Hitchcock-követő újabb filmjei közül való. A titokzatosság oly mélyen gyökerezik a történetben, hogy a krimi teljesnek látszó megoldása után egy különös pszichológiai csavarral a film végén újra megkérdőjeleződik minden.

Ha valaki moziban nem látta volna, vagy már 15 éve vágyik rá, hogy újra megnézze, annak ajánlom a *Szelíd motorosok* (Easy Rider) című Dennis Hopper-filmet, melyről köztudott, hogy egy generáció – a hippi nemzedék – életérzéseinek korszakos összefoglalása. Kevesebb időt kellett várni az *Aranyoskám* (Tootsie) visszatérésére. Ebben leginkább Dustin Hoffman kétnemű alakítása érdemel figyelmet.

Biztos siker lesz a suba alatti kereskedelemben már befuttatott *Conan, a pusztító* (a *Conan, a barbár* folytatása, ugyancsak Schwarzenegger főszereplésével), a *Bosszúvágy II.* (az első részt a magyar mozikban is vetítették) és a már öregecske, de még mindig látványos és izgalmas *Navarone ágyúi*.

A nálunk kevésbé ismert filmek közül elsőként a *Veszélyes éj* (Fright Night) érdemel figyelmet. Ritka jó, szellemes vámpírtörténet, jó adag öniróniával és parádés látványeffektusokkal. Irvin Kirshner története *Laura Marsh szemeiről* (Eyes of Laura Marsh) feszült, misztikus kriminek ígérkezik. Igazi családi mozit kínál a *Pókember* (Spiderman), mely egy nálunk sem ismeretlen, külföldön rendkívül népszerű képregénysorozatból készült. A főszereplőt egy besugárzáson átesett pók csípi meg, s ennek következtében ember létére úgy tud mászkálni a falakon, mintha valódi pók volna. Különleges képességeit természetesen a rossz emberek elleni harc szolgálatába állítja.

A Columbia már kölcsönözhető filmjei:

1. És igazságot mindenkinek (And Justice for All)
R.: Norman Jewison
2. La Bamba (La Bamba)
3. (Big Chill)
R.: Lawrence Kasdan
4. Conan, a Pusztító (Conan The Destroyer)
5. Alibi fickó (Body Double)
R.: Brian De Palma
6. Szabadnak született (Born Free)
R.: James Hill
7. Vártorony (Castle Keep)
8. Christine
R.: John Carpenter
9. Ágyról ágyra (Confessions of a Window Cleaner)
10. Bosszúvágy II. (Death Wish II.)
11. A mélység (The Deep)
12. Dr. Furcsa Szerelem (Dr. Strangelove)
R.: Stanley Kubrick
13. Szelíd motorosok (Easy Rider)
R.: Dennis Hopper
14. Veszélyes éj (Fright Night)
R.: Tom Holland
15. Navarone ágyúi (Guns of Navarone)
R.: J. Lee Thompson
16. A hajthatatlan (Hardcore)
R.: Paul Schrader
17. Grizzly (Grizzly)
18. Madame Claude (Madame Claude)
19. Éjfél-expressz (Midnight Express)
R.: Alan Parker
20. Dzsingisz Kán (Ghenghis Khan)
21. Frankenstein bosszúja (Revenge of Frankenstein)
22. Szindbád és a tigris szeme (Sindbad and the Eye of the Tiger)
23. Sampon (Shampoo)
R.: Hal Ashby
24. Tűz a St. Elmón (St. Elmo's Fire)
25. Az utcai harcos (The Street Fighter)
26. Aranyoskám (Tootsie)
R.: Sidney Pollack
27. Pókember (Spiderman)
28. Laura Marsh szeme (Eyes of Laura Marsh)
R.: Irvin Kershner
29. Aki király akart lenni (Man Who Whould Be King)
R.: John Juston
30. A vámpírok bolygója (Planet of the Vampires)

Négy évszak...

[redacted] kiskertekben – ezzel [redacted] címmel jelent meg műsoros kazetta [redacted] kertművelőknek [redacted] Műszaki Propaganda Kisszövetkezet gondozásában. A két kazettából álló összeállításban Bálint György újságíró, a Kertészeti és Élelmiszeripari Egyetem címzetes főiskolai tanára gyakorlott gazdaként mutatja be a kertművelés legfontosabb tudnivalóit, [redacted] gazdálkodás új módszereit – azoknak, akik [redacted] látványra hajlandóak 2300 forintot áldozni. Az egyik videofilmen [redacted] tavaszi és [redacted] nyári munkák fortélyai sajátíthatók el, a másikon az őszi és [redacted] téli ház körüli munkák és a szobanövények ápolása tanulhatók meg. A kazettákat a Művelt Nép Könyvterjesztő Vállalat vidéki üzletei, az áfész könyvesboltok és [redacted] FŐFOTÓ boltjai forgalmazzák.

SIKERLISTA

A MOKÉP Videotéka legsikeresebb filmjei

1. **Agyfürkésző** (Kanadai sci-fi-horror)
2. **Bumm, halott vagy!** (NSZK bűnügyi szatira)
3. **Vakbizalom** (kanadai krimi)
4. **Veszélyesen kell élni** (francia krimi)
5. **[redacted] bábu** (lengyel dráma)
6. **Csak egy mozi** (magyar dráma)
7. **Hanussen** (magyar–NSZK dráma)
8. **Az [redacted] balett mestere** (szovjet balettfilm)
9. **Panda Maci kalandjai** (japán rajzfilm)
10. **Hattyúk [redacted]** (japán rajzfilm)
11. **Mentsd meg Zapatát** (NDK ifjúsági film)
12. **Hárman [redacted] vasút mentén** (angol kalandfilm)
13. **A türkiz nyakék** (román kalandfilm)
14. **Csodálatos erdő** (hongkongi karatefilm)
15. **Az angyalok is [redacted] esznek** (olasz vígjáték)
16. **Egy különös alak** (olasz vígjáték)
17. **A sportkirály** (francia vígjáték)
18. **Gyalog-galopp** (angol paródia)
19. **Az lesz majd a nap** (angol paródia)
20. **John Cougar** (angol zenés film)

INTERVIDEO sikerlista [redacted] kölcsönnapok alapján

INTERVIDEO sikerlista a kölcsönnapok alapján: (zárójelben az előző havi helyezés)

1. **(-)Mad Max III.** (Őrült Max III.), (amerikai sci-fi Tina Turnerrel, Mel Gibsonnal)
2. **(-) Gauntlet** (Vesszőfutás), (amerikai, Clint Eastwooddal)
3. **(-) Star [redacted]** (amerikai dráma Mariel Hemingwayjel)
4. **(-) [redacted] Max II.** (Őrült Max II.), (amerikai sci-fi Mel Gibsonnal)
5. **(5) Shining** (Ragyogás), (amerikai lélektani dráma Jack Nicholsonnal)
6. **(1) Dirty Harry** (Piszkos Harry), (amerikai krimi Clint Eastwooddal)
7. **(4) Piranha** (amerikai katasztrófafilm Bradford Dillmannal)
8. **(10) The Spy Who Loved [redacted]** (A kém, aki szeretett engem), (amerikai James Bond-film Roger Moore-ral)
9. **(-) Mad Max. I.** (Őrült Max I.), (amerikai kalandfilm)
10. **(7) What's New Pussycat?** (Mi újság Cicamica?), (amerikai vígjáték Peter Sellersszel, Woody Allennel)

Magyar filmek:

1. **(-) Meseautó** (1934, rendező Gaál Béla, főszereplő: Kabos Gyula)
2. **(1) Lila Ákác** (1934, rendező Székely István, főszereplő: Kabos Gyula)
3. **(-) Nászút féláron** (1936, rendező Székely István, főszereplő: Kabos Gyula)

Böngésző

E havi böngészőnkben ismét a kazettákról ejtünk néhány szót. Az egész skálát természetesen nem tudjuk végigtekinteni, ezért a táblázat elejéről és végéről választva tájékoztatjuk a vásárolni szándékozókat, mire számítsanak. A VHS hifi kazetták táblázatában első helyen a Panasonic S-VHS videoszalagja áll: képminősége kitűnő, hangminősége és drop-out tulajdonságai is nagyon jók. Jó jel/zaj viszony jellemzi, magas ára azonban nem indokolt. A TDK HDX-Pro jel/zaj viszonya is kitűnő képben és hangban egyaránt. Drop-outja ennek is kevés, másolási tartaléka nagy, vágásra, archiválásra nagyon jó, de nem tartozik az olcsó kazetták közé. A JVC Super Pro kedvezőbb árú, jó drop-out érték, valamint kép és hang jel/zaj viszony mellett. Ez utóbbinál azonban elég nagy a gyártási szórás. A VHS HIGH-GRADE kazetták között a TDK NEW EHG mind a kép-, mind a hangminőség tekintetében számos kiemelkedő tulajdonságával tartja első helyét. Talán ez az egyetlen kazetta, amelyről nem tudunk negatívumot mondani. Még az ára is összhangban van teljesítményével. A harmadik helyen említett JVC SHG is jó jel/zaj viszonnyal bír, viszont e szalagtípus minőségénél is nagy szórást jeleznek a vizsgálatok. Ideje, hogy szó essen az olcsó kazettákról is. Az SKC SHG-t nagyon jó kép és hang jel/zaj viszony jellemzi, megfelelő a csomagolása, kedvező az ára, drop-outja azonban csupán „kielégítő” értékkel minősíthető. A Goldstar XG kép jel/zaj viszonya az átlagos és jó között mozog és viszonylag gyakoriak a rövid ideig tartó drop-outok. Ezt tükrözi az alacsonyabb ár is. A Goldstar EHG-je szintén alacsonyabb árfekvésű, de elég nagy gyártási szórással, gyengébb minőségű színnel és hanggal kell számolni. A Samsung Extra HG-ről hasonló visszafogottsággal kell szólni. Mindössze két tulajdonságát, kedvező árát, valamint átlagos kép- és hangminőségét érdemes kiemelni.

Helyezés	Típus	Hossz	Ár (DM)	Kép	Hang	Drop-out	Felszereltség	Összesen	A magazin minősítése
VHS—HIFI ÉS PRO KAZETTÁK									
1	Panasonic S-VHS	SE-180	34	38	18	30	9	95	kiváló
2	Scotch S-VHS	SE-180	36	38	18	30	7	93	kiváló
3	TDK HDX Pro	E-180	29	36	18	29	9	92	nagyon jó
4	Maxell RX Pro	E-180	29	35	17	29	10	91	nagyon jó
5	Fuji SXG Pro	E-180	27	37	16	29	7	89	nagyon jó
6	Fuji SHG Hifi	E-180	16	32	16	28	9	85	nagyon jó
6	JVC Super Pro	E-180	20	35	16	27	7	85	nagyon jó
8	Hitachi HF	E-180	18	31	18	26	9	84	nagyon jó
8	Kodak Hifi	E-180	15	33	16	26	9	84	nagyon jó
8	Scotch EXG Hifi	E-180	15	32	17	26	9	84	nagyon jó
8	TDK HD	E-180	19	33	17	26	8	84	nagyon jó
12	Sony UHG Hifi	E-180	18	32	16	26	9	83	nagyon jó
12	BASF Hifi SHG	E-180	15	33	15	28	7	83	nagyon jó
14	Kodak XHG	E-180	14	30	17	26	9	82	nagyon jó
14	Maxell HGX Gold Hifi	E-180	17	31	16	27	8	82	nagyon jó
16	Agfa HGX Hifi	E-180	18	29	16	26	9	80	nagyon jó
16	Kodak Eastman Pro	E-180	32	30	16	25	9	80	nagyon jó
16	Philips EHG Hifi	E-180	17	29	16	26	9	80	nagyon jó
19	JVC SHF Hifi	E-180	21	31	16	24	8	79	jó
19	Scotch EXG Pro	E-180	20	31	16	24	8	79	jó
21	Raks HG Hifi	E-180	13	29	16	24	8	77	jó
Video-8 kazetta 60 perces játékidővel									
1	TDK	P5-60	21	32	18	24	7	81	nagyon jó
2	Agfa	P5-60	21	32	17	24	7	80	nagyon jó
2	Fuji	P5-60	20	32	18	[illegible]	7	80	nagyon jó
4	Maxell	P5-60	21	31	17	24	6	78	jó
5	BASF	P5-60	22	30	18	19	8	75	jó
5	Kodak	P5-60	23	30	17	22	6	7[illegible]	jó
7	Sony	P5-60	24	29	18	19	8	74	jó
8	Scotch	P5-60	25	28	17	18	6	69	jó
Video 8 kazetta 90 perces játékidővel									
1	TDK	P5-90	27	32	16	23	8	79	jó
2	Fuji	P5-90	25	30	17	19	8	74	jó
3	Sony	P5-90	29	29	17	18	9	73	jó
3	Kodak	P5-90	30	29	17	18	9	73	jó
5	Agfa	P5-90	27	29	16	21	6	72	jó
6	BASF	P5-90	27	29	16	19	6	70	jó
6	Maxell	P5-90	28	28	16	20	6	70	jó
8	Scotch	P5-90	32	28	16	18	7	69	jó
VHS-High-Grade kazetták									
1	TDK [illegible] EHG	E-180	13	35	18	29	8	90	nagyon jó
2	Fuji SHG	E-180	13	34	16	29	9	88	nagyon jó
3	JVC SHG	E-180	14	34	17	28	6	85	nagyon jó
4	Sony HG	E-180	15	33	15	26	9	83	nagyon jó
5	Agfa HG	E-180	15	29	16	27	8	60	nagyon jó
5	Magna HG	E-180	9	29	16	26	9	80	nagyon jó
7	Maxell HGX	E-180	12	28	16	25	8	77	jó
7	Philips XHG	E-180	13	28	16	24	9	77	jó
9	Panasonic SHG	E-180	14	29	16	22	8	75	jó
9	Raks HG	E-180	11	28	16	23	8	75	jó
11	Konica SHG	E-180	13	28	16	22	7	73	jó
11	SKC SHG	E-180	10	27	15	24	7	73	jó
13	BASF SHG	E-180	10	27	15	24	7	73	jó
14	Kodak Eastman HG	E-180	28	26	16	20	7	69	jó
15	Goldstar XG	E-180	7	25	14	22	5	66	jó
16	Goldstar EHG	E-180	9	24	13	17	6	60	közepes
16	Samsung Extra HG	E-180	9	22	14	19	5	60	közepes

Helyezés	Típus	Hossz	Ár (DM)	Kép	Hang	Drop-out	Felszereltség	Összesen	[redacted] magazin minősítése
VHS-Standard kazetták									
1	Philips Quality Grade	E-180	11	30	17	26	9	82	nagyon jó
2	Agfa High Color	E-180	12	28	17	26	9	80	nagyon jó
2	Scotch EG Plus	E-180	11	28	17	26	9	80	nagyon jó
4	Konica Super SR	E-180	10	28	16	23	9	76	jó
5	TDK HS	E-180	11	27	16	23	9	75	jó
6	Fuji HQ	E-180	11	30	15	20	7	72	jó
6	BASF Chromd. EQ	E-180	10	28	14	24	6	72	jó
8	Sony	E-180	12	26	15	21	8	70	jó
9	Maxell EX	E-180	10	26	16	18	9	69	jó
9	PDM Standard HG	E-180	10	25	15	24	5	69	jó
9	Raks Techroma	E-180	9	25	16	20	8	69	jó
9	SKC PG	E-180	8	24	15	23	7	69	jó
13	Hitachi	E-180	11	26	16	16	8	66	jó
14	JVC HR	E-180	11	26	14	17	8	65	jó
14	Kodak	E-180	11	25	16	17	7	65	jó
16	Panasonic PS	E-180	10	23	15	16	7	61	közepes
16	Goldstar	E-180	10	23	15	16	7	61	közepes
VHS kazetták 210–240 perces játékidővel									
1	TDK Extra High Grade	E-240	18	32	13	26	10	81	nagyon jó
1	BASF Hifi SHG	E-240	18	32	15	27	7	81	nagyon jó
3	BASF Extra Quality	E-240	13	30	15	27	8	80	nagyon jó
3	Sony Ultra HG Hifi	E-240	20	32	12	26	10	80	nagyon jó
3	BASF SHG	E-240	15	31	15	27	7	80	nagyon jó
6	Agfa High Color	E-240	15	28	15	25	8	76	jó
6	Fuji Super HG	E-240	18	28	13	27	8	76	jó
6	JVC Super HG	E-240	20	31	14	25	6	76	jó
6	Hitachi Super Extra HG	E-240	23	29	15	25	7	76	jó
11	Magna High Grade	E-210	14	28	14	26	7	75	jó
11	Sony Dynamicron HG	E-240	18	26	15	27	7	75	jó
11	Philips EXG Hifi	E-240	23	26	13	26	10	75	jó
14	Magna High Grade	E-240	15	28	14	26	6	74	jó
14	PDM Super HG Hifi	E-240	19	27	14	25	8	74	jó
17	PDM Standard HG	E-240	16	28	12	26	6	72	jó
18	Maxell HGX	E-240	19	26	13	26	6	71	jó
18	Scotch EXG Plus	E-240	19	28	14	23	6	71	jó
20	JVC [redacted]	E-240	17	25	14	22	8	69	jó
21	Philips Quality Grade	E-240	15	26	13	21	8	68	jó
22	Panasonic PS	E-240	17	22	15	20	10	67	jó
VHS-C kazetták									
1	TDK HDX-Pro	EC-30	20	33	14	28	9	84	nagyon jó
2	TDK EHG	EC-30	15	32	15	27	9	83	nagyon jó
3	Fuji Super HG	EC-30	16	33	15	26	7	81	nagyon jó
4	Kodak EHG	Ec-30	20	31	13	25	8	77	jó
5	Panasonic Super HG	EC-30	14	30	14	26	6	7[redacted]	jó
6	Maxell HGX Gold	EC-30	17	30	12	26	6	7[redacted]	jó
6	Agfa High Color	EC-30	15	30	12	25	7	74	jó
6	Scotch EXG	Ec-30	15	30	12	26	6	74	jó
6	JVC SPro	Ec-30	16	32	11	24	7	74	jó
10	BASF Super HG	Ec-30	17	28	11	21	10	70	jó
11	Philips XHG	EC-30	16	28	11	20	7	66	jó
11	JVC SHG	EC-30	13	27	11	21	7	66	jó
13	JVC HG	EC-30	11	25	10	18	7	60	közepes
14	Hithaci SE	EC-30	13	23	9	18	7	57	közepes

Forint-leértékelés után

A leértékelés ellenzői és hívei között hosszabb ideje húzódó csatában ismét [redacted] utóbbiak arattak (rész)győzelmet. 1988 júliusa után 1989 márciusában ismét leértékelték [redacted] forintot. Nemzeti valutánk 5%-kal ér kevesebbet a konvertibilis valutához képest, mint március 21. előtt. A leértékelést ezúttal nem a kormány, hanem [redacted] Magyar Nemzeti Bank hajtotta végre.

Csak remélhetjük, hogy mire lapunk utcára kerül, ezt nem követi hasonló lépés. Mindenesetre úgy gondoltuk, érdemes körülnézni az ismertebb kereskedelmi vállalatok háza táján, mire számítanak a videokazetta-piacon, merre indul az árspirál.

A Ramovill elektronikai főosztályán megtudtuk, hogy jelenleg a korábbi árfolyamon vásárolt videokazetta-készletet árusítják, s egyelőre nincsen szerződésük újabb mennyiségre. Amennyiben ilyen üzletet kötnek [redacted] kereskedők, nyilván [redacted] napi árfolyamon jutnak áruhoz, [redacted] a vásárlók is magasabb áron vehetnek kazettákat. Jelenleg – az árak [redacted] lapzárta idejére érvényesek – a Panasonic E 195 540 forint, a JVC E 180 480 forint. A kazetták beszerzését némileg nehezíti, hogy [redacted] audio-video berendezések importját nem liberalizálták, ezért csak árucsere keretében juthatnak hozzá.

A Fotoelektronik kereskedelmi igazgatója elmondta, hogy videokazetta-forgalmuk elenyésző fő üzletágukhoz, a korszerű műszaki cikkek eladásához képest. Árukészletük nagy részét az utasforgalomból szerzik, ezért ügyfeleik inkább az értékesebb berendezésekkel keresik föl üzleteiket. Nincs önálló valutakeretük, így nem élhetnek a nagy tételekre adott kedvezményekkel. A nagykereskedelmi vállalatoktól beszerzett TDK kazettát 660 forintért kínálják. Kísérleti cikként árusítottak videolemezeket is, de [redacted] tapasztalatok szerint egyelőre nincs rá tömegigény. A kereskedelmi igazgató jelezte, ahhoz, hogy itthon valamelyest versenyképesek legyenek (a többi hazai forgalmazóval együtt), mérsékelniük kell a videokazetták árát.

A Keravill illetékesének tájékoztatása szerint nyolcféle videokazetta kapható boltjaikban, bár nem valószínű, hogy egy-egy helyen a teljes választék megtalálható. A JVC E 180-as például 430, a TDK 950, [redacted] RAKS 830 forint. A Keravill is nagykereskedelmi cégektől veszi [redacted] kazettákat. Pillanatnyilag nem tervezik újabb készletek beszerzését, mivel elegendő áru van [redacted] raktárakban. Így egyelőre a Keravill-üzletekben sem kell áremelkedéstől tartani.

A Skála Budapest híradástechnikai osztályvezetője [redacted] leértékelés ellenére [redacted] videokazetták és a videomagnók árcsökkenésére is számít (a Fisher FVH-PL-DK készülék például már 32900 forintért kapható), a RAKS E 180, valamint [redacted] SKC E 180 típusú kazetták 499 forintba kerülnek, [redacted] Goldstar E 180-as ára pedig 475 forint. Az osztályvezető [redacted] kazettaárak zuhanásszerű mérséklődését sem tartja kizártnak. Ez annál is inkább bekövetkezhet – mondta –, mivel a hosszadalmas engedélyezési eljárás miatt a hazai piacon egyszerre jelenhet meg nagy mennyiségű kazetta, és az osztrák árak alakulásának hatása is egyértelműen kimutatható.

Végül az Ofotért nagykereskedelmi főosztályvezetője is úgy vélekedett, hogy [redacted] videokazetták tartós árcsökkenése várható. A májusban polcokra kerülő Akai E 180-as kazetta 500 forint körüli áron kapható, a kevésbé ismert és nem márkás kazetták pedig még ennél is olcsóbbak. A főosztályvezető megjegyezte, elképzelhető, hogy a magyar kereskedelem versenyképes lesz a bécsi üzletek áraival, és nemcsak [redacted] kazetták piacán.

B. T.

Vámmentesen, Budapesten

Jó hír azoknak, akik ez idáig Bécsbe zarándokoltak, ha videót, színes tévét, rádiómagnót akartak vásárolni: az Orion Szerviz Szolgáltató Leányvállalat és az NSZK-beli Herrnböck cég részvénytársaságot alapított. A nyugatnémetek 1988 őszén keresték meg az Oriont, azzal a céllal, hogy a szórakoztató elektronika műfajában együttműködésre lépjenek. 1988. március 17-én meg is nyílt az új cég a Lenin körút 82-ben. Minden vásárló előtt nyitva áll, akinek devizája van. Az üzletben történő vásárlásra a hazai devizaszabályok érvényesek.

Az rt. 25 millió forintos alaptőkével indult. Ennek felét a nyugatnémetek adták (márkában), míg a másik felét a magyarok forintban: 8 milliót apportban, 4,5 milliót készpénzben. Jelenleg körülbelül 120-féle cikket árusítanak. Ottjártunkkor (március közepén) Gótzy András műszaki igazgató elmondta, hogy az első öt napban 20 ezer dolláros forgalmat bonyolítottak le, ami fölülmúlja a várakozásaikat. A legkelendőbbek a Crown 270 kétkazettás sztereó magnós rádió (50 dollár), a színes televíziók (350–500 dollár) és a videók voltak. A Fisher P 20-as és a Philips videomagnóból eleinte napi 15 darab kelt el (ezek ára 420-tól 500 dollárig terjed).

Az üzlet előtt kígyózó hosszú sorok mutatják, hogy a fővárosiak a nyitás után nyomban rászálltak az új üzletre. Érthetően, hiszen Budapesten ilyen lehetőség eddig nem volt. Az emberek, ha olcsón akartak videót vásárolni, Bécsbe kellett hogy menjenek. Itt viszonylag olcsó áron, a bécsihez hasonló feltételekkel, vámmentesen, igaz nyilvánvalóan nagy sorbanállás után ugyanazt a portékát megkapják. Az rt. vállalja a szervizelést is; nemcsak a garanciális javításokat, de a garancia lejárta utáni javításokat is. Ez nagy vívmány, hiszen tudjuk, mit jelentett a Bécsből hazahozott videók és egyéb elektronikai eszközök itthoni mostoha szervizelése.

SZIGORÚ SZABÁLYOK

Lapzárta után kaptuk a hírt, hogy a kormány döntése alapján április 8-tól egységes magánforgalmi vámtarifarendszer lépett életbe az eddigi utas- és vámtarifák helyett.

Az intézkedés gyakorlatilag egyet jelent a vámszabályok szigorításával, hiszen az egységes vámkulcs 45 százalék lett – ez az eddigi, 30-45 százalék között mozgó vámtarifák felső határa. Az állampolgárok számára mindössze egyetlen kedvező rendelkezés született: az évek óta húzódó viták lezárásaként a külföldön vásárolt termékek vámalapját a jövőben a számlák alapján állapítják meg, nem pedig a torz belföldi forgalmi értékek figyelembevételével.

A költségvetési bevételek növelése érdekében nem csupán a vámtételek növekednek, hanem a kedvezmények is jelentős mértékben zsugorodnak. Az eddigi 10 000 forintos vámkedvezményt például 5000 forintra mérsékelték, a 14 éven aluliak pedig 1000 forint értékű árut hozhatnak az országba vámmentesen. Az a lehetőség is megszűnt, hogy három családtag összevonja az őket illető vámkedvezményeket, s az új értékekkel számolva esetleg 15 ezer forintnyi árura mentesüljön a vámfizetés alól. Április 8-tól e csökkentett vámkedvezményt levonni sem lehet a vámalapból. Így például egy 5200 forintot érő termék esetén nem a 5000 forint kedvezmény után megmaradó 200 forintra, hanem a teljes összegre, 5200 forintra vetítik a vámot.

A 10 000 forintnál nagyobb értékű árut csak akkor vámkezelik, ha az utas igazolni tudja, hogy legális forrásból –turistaellátmányból, BC- vagy devizaszámláról – származik a pénze, illetve figyelembe veszik az otthon tartható, legfeljebb 4000 forint értékű konvertibilis valutát is.

A költség csökken, a vételár marad

Régi sérelme a két legismertebb hazai televíziógyárnak, az Oriónnak és a Videotonnak, hogy az alkatrész-behozatalát terhelő magas vám miatt áraikkal nem tudnak versenyképesek lenni a kereskedelmi forgalomban importált kész televíziókkal, az elmúlt 1-2 évben pedig a magánimporttal szemben kerültek hátrányos helyzetbe. Az év elején a pénzügyi kormányzat jelentős mértékben, átlagosan mintegy 20 százalékkal mérsékelte az import alkatrészek vámját. Célja kettős volt. Egyrészt növelni akarta az esélyegyenlőséget az importalkatrésszel dolgozó gyártók és a késztermékimportőrök között, másrészt a készülék fogyasztói árszínvonalát szerette volna mérsékelni. Reálisak voltak-e a pénzügyi kormányzat elvárásai, érezhetik-e a vásárlók az árakban az intézkedés hatását – kérdeztük Szitás Sándortól, az Orion kereskedelmi igazgatójától és Gede Andrástól, a Videoton kereskedelmi igazgatójától.

Bár pozitívan értékelendő, hogy a hazai tévégyárak kérései, észrevételei az új kereskedelmi miniszternek, Beck Tamásnak és a Gazdasági Kamara új elnökének, Gábor Andrásnak nem kerülték el a figyelmét, az Orion készárutermelését azonban 1989 első felében nem befolyásolják a vámcsökkentések. A gyár ugyanis féléves készletekkel dolgozik, s így egyelőre a régi feltételekkel megvásárolt alkatrészek kerülnek a televíziókba – mondta az Orion kereskedelmi igazgatója. Esélyegyenlőségről továbbra sem lehet beszélni, és a vásárlók számára valódi eredményt jelentő, nagymértékű árcsökkenésre a későbbiekben sem lehet számítani.

A gyártók által előállított késztermékek közvetlen termelési költségére ugyanis további 62 százaléknyi összeg rakódik statisztikai, vámilletékek, vámtételek, külkereskedelmi jutalékok, hitelkamatok, árrések, ÁFA stb. formájában. Az Orion televízióinak költségéből pedig csupán 12 százalékot tesz ki az import alkatrészek ára, s a korábbi, átlagosan 30 százalékos behozatali vámok 12 százalékra történő csökkentése csupán 2,1 százalékos termelői árcsökkenést eredményezhet. Szitás Sándor számításai szerint egy 30 ezer forint fogyasztói árú televíziónál ez körülbelül 400–600 forint árcsökkenést jelent. (A csökkenést a termelői árra vetíti.) Ha valamennyi alkatrészt importból szerezné be az Orion, akkor körülbelül 10 százalékkal lehetnének olcsóbbak a készülékek. Valódi költségcsökkentést az importliberalizálástól sem lehet várni – vélekedett a kereskedelmi igazgató –, továbbra sem lehet például kis készletekkel dolgozni, mivel ma már a tőkés partnerek is 3–6 hónappal a szállítás előtt kérik a megrendeléseket.

A gyár azért sincs jobb helyzetben a kiharcolt vámintézkedés nyomán sem, mint az elmúlt években, mert tavaly az Oriónnál az anyagáremelések mintegy 800–1000 forinttal drágították a televíziókészítést. Az idei márciusi forintleértékelés hatása pedig az év második felében fog jelentkezni.

A versenysemlegesség kérdéséről Gede András is hasonlóan gondolkodik, mint Szitás Sándor. A vámrendszer szerinte csak a jéghegy csúcsa, az esélyegyenlőséget számos más tényező is meghatározza.

A Videoton az idén nem csökkenti készülékeinek árait. A Thomson készülékek január óta így is kevesebb pénzért vásárolhatók meg, mint tavaly – mondta Gede András. A Thomson TS 4350 távszabályozós változata például 41 900 forint helyett ma 38 600 forintért kapható, a teletextes pedig 46 900 helyett 43 400 forintért. A hagyományos Videoton televíziók ára azonban nem csökken, mert 1988-ban semmi hasznot nem hoztak a gyárnak – közölte a kereskedelmi igazgató –, s az elmaradt hasznonnak az idén legalább egy töredékét szeretnék visszanyerni. Tavaly ugyanis az ÁFA bevezetésekor a korábbi 15 százalék helyett 25 százalék lett a tévék forgalmi adója, s a 10 százalékos különbség költségeit a Videoton magára vállalta. A termelői árszínvonal beharangozott csökkenése sem következett be, sőt a televíziógyártáshoz használt anyagok árai 2-3 százalékkal nőttek, s ezt a Videoton – az Orionhoz hasonlóan – nem terhelte a vevőkre. A tavalyi elmaradt hasznot egyébként a vámcsökkenésből származó költségcsökkenés azért sem kompenzálhatja egészében, mivel a hazai eladásra készülő televíziókban a tőkés alkatrészek aránya a Videotonnál is 15 százalék alatt van.

Manapság igen nehéz megállapítani, hogy mekkora a kereslet a színes tévékre. Nem tudni, hogy a tartós fogyasztási cikkek felvásárlására indított eddigi ro-

Két kérdés azonban megválaszolásra vár. Az egyik az, hogy vajon az új cég önmagában kielégítheti-e ■ hatalmas vásárlói igényeket. Az rt. magyar vezetői szerint készek mindenfajta versenyre, örömmel néznek szembe másfajta létrejövő cégekkel is. A legfőbb kérdés számukra nem is az esetleges konkurencia megjelenése, hanem ■ vásárlóerőben rejlő lehetőségek fokozása. Ezen a területen még rengeteg a bürokratikus megkötés. A magyar devizaszabályok szerint ugyanis egy személy birtokában 4 ezer forintnak megfelelő összeg lehet. A családtagok most is összevonhatják a pénzüket, de szükséges ennek ■ korlátnak ■ megszüntetése. A másik: képes lesz-e ellátni az új rt. az értékesítésen túlmenően a szervizelésből fakadó „infrastrukturális" feladatokat. Tudjuk, hogy a magyar háttéripar milyen gondokkal küszködik, így egyelőre csak puszta reménység a zökkenőmentes alkatrészellátás és szervizelés.

Cs. E.

hamok mennyire tették telítetté a piacot, s azt sem könnyű kiszámítani, hogy ■ rohamosan csökkenő reáljövedelmekből a vásárlók mennyit lesznek hajlandók televízióra költeni. Tavaly például 280 ezer készüléket adott el a hazai kereskedelem, az idén év végéig pedig a Videoton, az Orion, a Selectronic gyáraiból, a kínai és az NDK importból 300 ezer televízió kerül az üzletek polcaira. A jövő évi termelés előkészítéséhez már most tudni kellene, hogy milyen lesz 1990-ben ■ piac – korábban ez nem is okozott gondot –, a kereskedők azonban egyelőre nem tudnak nyilatkozni.

Sz. I.

Keres-kínál

Rovatunkban ingyen közzétesszük magánszemélyek 100 szótagnál nem hosszabb szövegű hirdetéseit. Levélben kérhetik gyári vagy házilag felvett, de megunt műsoros kazettáik, valamint „üres" kazettáik, prospektusaik, televízióik, monitorjaik, képmagnóik, kameráik hirdetéseit

■ Várom azok jelentkezését, akiknek birtokában van és csere vagy megvételként eladnák P. P. Pasolini: Salo, avagy a Sodoma 120 napja c. filmjét. Keresem továbbá ■ The Living Daylights (Eleven tekintet), Teenwolf (Kamaszfarkas) és a St. Elmo's Fire (Szent Elmo tüze) című filmeket. Hegyi István, 3000 Hatvan, Mező I. u. 10. II/21.

■ Eladnám vagy elcserélném megegyezés szerint SONY fekete-fehér, néma, rejtett kamerámat. Alapobjektív mellett 6×-os zoom optika van. Hangosításhoz magnódecket használok. Tartozékok filmlámpa, fogantyú, kereső, mikrofontartó, mikrofon. Használható filmfeliratok, színronszöveg készítéséhez és videósoknak családifilm felvételéhez. Irányár: 23 000.–. Szakáli László, telefon: 323-877. 1132 Bp., Váci út 8. III/39.

■ Távirányítható videolejátszó magnót vennék, ár- és típusmegjelölést kérek. Csóti János, 6725 Szeged, Reményi u. 35/B.

■ Grundig VS 267 RC video kezelési utasítását, illetve kapcsolási rajzát keresem. Berze Lajos, 2100 Gödöllő, János u. 38. II/7.

■ Eladó 2 hónapos ITT VR 3719-es VHS videomagnó megkímélt állapotban, egyéves garanciával, 45 000 forintért, részletre 25 000 Ft előleg plusz havi 2000 forint. Hasonló, korszerű típusú Akai vagy Panasonic [redacted] is érdekel. Kósa Sándor, 1191 Bp., Széchenyi u. 12.

■ Megvenném vagy átmásolnám a Csillagok háborúja I–IV. részeit. Csere is érdekel. Zalavári Miklós, 9023 Győr, Ipar u. 100.

■ Szexfilmeimet eladom vagy elcserélem. Lázár Zsolt, telefon: 344-639.

■ Megvételre vagy átmásolásra kere[redacted] külföldi, főleg heavy metál együttesek koncertjeit vagy videoclipjeit tartalmazó kazettákat. (Europe, Def Leppard, Dare, Wirger, Bon Jovi, Whitesrake stb. együttesek érdekelnek.) Szigeti Szilvia, [redacted] Győr, Bacsó B. u. 55/a.

■ Parabolaantennára vagy kamkorderre elcserélném C 64 komplett számítógépemet plusz 9 éves Zsigulimat. Lőricz Lászlóné, 8713 Kéthely, Magyari u. 66.

■ Új távirányítható Schneider videómat elcserélném komplett számítógépre, Commodore előnyben vagy eladnám. Reményi Ferenc, telefon: 586-749.

■ Eladó igényesnek Panasonic NV-G 21-■ videomagnó (4 fejes). Új Orion vagy Funai lejátszómagnót beszámítok. Székely Pál, 4225 Debrecen, Alsójózsai út 9.

● CCD videokamera Blaupunkt (Panasonic F–2), hordozható videomagnó Blaupunkt (Panasonic NV–180), a kamerához hétszínű feliratozó (89 sor, 1780 betűt képes tárolni), hálózati adapter, 2 db akku, 1 db vid. lámpa eladó. Telefon: 38/12-021.

■ Ingyenes videofelvételt készítek (VHS-rendszerben) esküvőjéről, lakodalmáról, amennyiben engem bíz meg a zeneszolgáltatással. R-nő, 9135 Rábaújfalu Pf. 13.

● Hordozható videofelszerelés (National NV 100-as magnó, NVG 55-ös autofókuszos kamera, tápegység és akku) eladó. Irányár: 95 000 Ft. Gajzágó György, telefon: 884-536.

● Keresem ■ Birodalom visszavág, a Jedi visszatér és Az elveszett frigyláda fosztogatói című filmeket, kizárólag jó minőségben, megvételre vagy átmásolás céljából. Átmásolás esetén filmenként 500 Ft térítést adok, és a másolást vállalom. Hegyi László, 8714 Keleviz, Vörösmarty út 19.

● Keresem megvételre ■ Sárkány közbelép című Bruce Lee-filmet. Dr. Schock László, 1137 Budapest, Pozsonyi út 30.

■ Eladó féléves Panasonic NV G 40 EE típusú videomagnó. Vázsonyi Gábor, 2600 Vác, Petrásovits u. 14., telefon: 27/10-592 17 és 20 óra között.

● Eladó JVC HR-D 210E távszabályzós VHS videorecorder. Magyar hang beépítve. Irányár: 45 000 Ft. Völgyesi Zoltán, 7523 Kaposfő, Zrínyi M. u. 19., telefon: Kaposfő 11.

■ Eladó egy GRUNDIG VS 200 RC típusú VHS képmagnó és 60 db VHS kazetta kiváló minőségű, hangalámondásos filmekkel (egyenként is). Továbbá video 2000 műsorcseréhez keresek budapesti társakat. Telefon: Papp Dániel 755-534.

■ Eladom Panasonic NV-G40EG 3 fejes, nyolc hónapos, vámkezelt digitális fényceruzával ellátott videómat (50 000 Ft), Hitachi FT–4000 Profi tuner (10 000 Ft), Hitachi HA–5700 kettős tápegységgel power FET-es erősítő (18 000 Ft), Grundig V–8200 equalizerrel egybeépített 2×75 W-os stúdióerősítő (20 000 Ft). Felszámolom ötvendarabos, vegyes és erotikus műfajú videokazetta-gyűjteményemet. Szemző Gyula, 3000 Eger, Úttörő u. 17.

■ Eladó Fisher V. B. S. 700 P. S. videomagnó, 13 db műsoros kazettával plusz átjátszókábellel. Ár: 35 000 Ft. Hankóczy M. 3529 Miskolc, Elek T. u. 25. fsz. 2.

■ Keresem felvételre, jó minőségben az alábbi filmeket: The untouchablas, Emanuelle 6, Police Academy 5, Hóbortos népség I., II., Titokban Hongkongban, Die öffentliche Frau, A Titanic katasztrófája, és Hitchcoch: Madarak című filmjét. Olasz Zsolt, telefon: 147-772.

■ Keresem Elvis Presley filmjeit, koncert- és sajtókonferencia-felvételeit. Továbbá Elvis CD-ket, képlemezeket, kazettákat és lemezeket veszek. Sarkadi István, 1033 Bp., Búza u. 4. I/4.

● Másolás céljára keresem a JVC HR-D 320 EG típusú videorecorder magyar nyelvű kezelési utasítását. Szabó László, 3200 Gyöngyös, Dimitrov u. 5. III/3.

■ Keresek SIEMENS FM 355 típusú videomagnóhoz lehetőleg magyar nyelvű (de eredeti is érdekel) kezelési utasítást. Megvásárolnám vagy másolás után visszajuttatnám. Deák László, 1213 Bp., Damjanich 153., telefon: 131-860 (35-69 mellék).

■ Keresem átmásolásra a Nelson Mandela-koncert teljes felvételét. A postaköltséget megtérítem. Mike Tamás, 7527 Gige, Rákóczi u. 17.

● Videomagnók kezelési utasításának fordítását vállalom. Eladók az alábbi videokazetták: War Dus, Up To Pentagon, High Plains Drifter, Gwendoline, Fruit is ripe, The Evil. Reichardt Géza, telefon: 889-574.

■ Megvételre keresem az Ötlet Video Magazin alábbi számait: 1–4., 7–9., 10–17. Márton Ottó, 2092 Budakeszi, Reviczky u. 20.

● Átvételre keresek Mad Max-, Bruce Lee-filmeket műsoros kazettáról. Tiffinger László, 8000 Székesfehérvár, Kőfém ltp. 15. fsz. 1.

● Megvételre keresem az Ötlet Video Magazin 1–5 számait. Boris Sándor, 7013 Cece, Deák F. u. 133.

● Eladó 8 hónapos SIEMENS FM 560 típusú, megkímélt videorecorder. Irányár: 44 000 Ft. Brindzák Csaba, 8500 Pápa, Bartók B. u. 2.

● Eladók műsoros angol nyelvű BETAMAX szalagok, 500 Ft darabja. Telefon: 27/45-397.

● Magyar hangalámondásos filmeket cserélnék. Cserealapom 50 film. Továbbá vásárolnék Panasonic NV-M5Eg és NV-M7 kamkorderről szóló prospektusokat, leírásokat. Mátyás Roland, 6440 Jánoshalma, Kossuth u. 38. Telefon: Jánoshalma 195.

■ Dyras kétkazettás rádiós magnóm, magnódeckre (AIWA ADF–220) vagy üres és műsoros videokazettára cserélném. Más ajánlat is érdekel. Fésűs Lajos, 5400 Mezőtúr, Dimitrov út 12.

■ Új, garanciális Seltron VH-M2 típusú videomagnó eladó, HQ, infra távirányítás, 21 nap/8 adás, 30 csatornás tuner, programozható felvevőrendszer stb. Irányár: 36 000 Ft. Csótai Lajos, 5310 Kisújszállás, Szabadság téri ltp. 9/c. II/7., 16 óra után.

■ Keresem másolás céljára az ELIN 612B videomagnó magyar nyelvű kezelési utasítását. Piszák László, 2030 Érd, Kerék u. 2.

■ AIWA AD WX 180-as deck 22 000 forintért és Disco Mixer (4 dupla csatorna + equalizer + talk + fader) 20 000 forintért eladó, mindkettő új állapotban. Csányi József, telefon: Szentes 882.

■ YAMAHA PSS–570-es sztereó dobgépes szintetizátort, bármilyen VHS rendszerű, infra távkapcsolós, beépített magyar hangos videorecorderre cserélném. Ágoston Ferenc, 7275 Igal, Acsai u. 20.

■ Eladó AKAI HX-A301 W dupla kazettás, gyorsmásolós magnódeck. Keresem ITT Digicontrol VR 3946 sztereó video kapcsolási rajzát. Karmazin Zoltán, 5001 Szolnok 1., Pf. 137.

● Sürgősen eladnám alig használt Samsung VC 508T típusú videomagnómat. Irányár: 35 000 Ft. Szekeres Gábor, 6000 Kecskemét, Kurucz krt. 1. fszt. 3.

■ Hitachi VT 150 video eladó. 4 fejes, 2 sebességes, LCD-s távirányító, 20 db kábeltévé-79 TV és 1 külön videocsatorna, szuper PAL/ Németh László, telefon: 77/31-710.

■ SANYO VHR–3100 EX típusú videomagnó kezelési útmutatóját keresem. Giczi Róbert, 9200 Mosonmagyaróvár, Templom u. 10. I/13.

● Eladó vagy elcserélhető egy komplett fekete-fehér JVC hordozható orsós videofelszerelés: videomagnó, kamera, tápegység, tartalék ½ colos (VHS) szalagok. Potje Péter, 3200 Gyöngyös, Fecske u. 57., telefon: 37/17-287.

■ Eladnám vagy elcserélném SHARP VC-H 851 Hifi sztereó videómat vámérték alatt és JVC HR-2650 EG sztereo videómat tunerrel és kamerával, valamint 40 db műsoros kazettámat. Antal Róbert, 2030 Érd, Béke tér 1/A. II/8.

■ Keresem megvételre jó minőségben magyar hanggal a következő filmeket: Rendőrakadémia I–II–III., Demons I–II., Running Man. Darics Dezső, 9700 Szombathely, Kun Béla u. 6. II/8.

■ SHARP Videorecorder VC-A 602G (BK) típushoz keresek fénymásolás céljából magyar nyelvű műszerismertetőt. Gombos Marianna, 3780 Edelény, Kun Béla út 22.

■ Két hónapos vámkezelt NEC N9055B típusú videomagnó sürgősen eladó, bécsi árnak megfelelően. Zimnyi Gábor, 6090 Kunszentmiklós, Hunyadi u. 19/a., telefon: 830-758 (6-tól 14-ig).

■ Átmásolásra keresem James Burk rendhagyó gondolatai a változástól című angol tévéfilmsorozat 2. és 3. részét. Minden lehetőség érdekel. Kranz Gábor, 7601 Pécs 1, Postán maradó.

■ Eladó 1 db Wenske típusú Video Copyclear 2000 és 3 db SONY Betamax videokazetta (L250, L500 és L750 típus). Czira Ferenc, telefon: 699-047.

■ Panasonic félprofi kamera F10, 380 sorfelbontás, 12×200M, gen.-lock, feliratozó + SABA hordozható videomagnó + tunner eladó. Jávor: 210-138

■ Vadonatúj Panasonic F10-es videokamera, KT100-as tartozékokkal eladó. 117-250/12, munkaidőben Perényi.

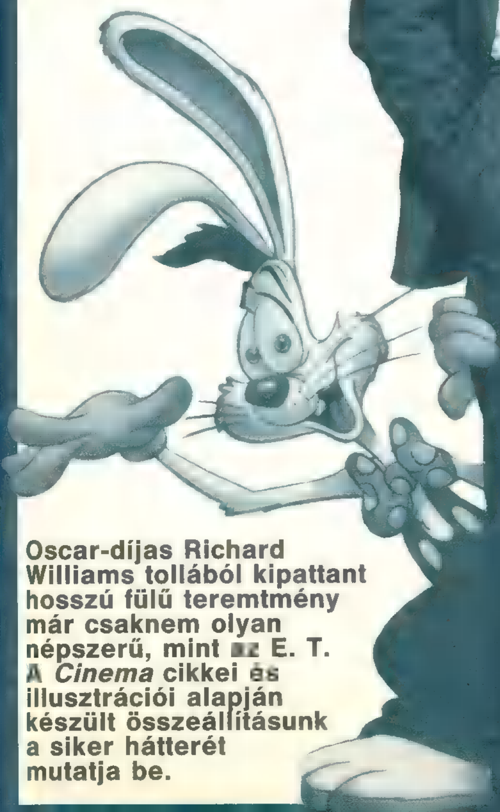

SILPLAT

FERROGLOBUS

A KULISSZÁK MÖGÖTT

Roger nyuszi (Roger Rabbit), a filmsztár megdönt minden rekordot. Robert Zemeckis trükktechnikával elkészült moziszenzációja egyedül a forgalmazás első hét hete alatt 113 millió dollárt hozott az Egyesült Államokban. Az

Oscar-díjas Richard Williams tollából kipattant hosszú fülű teremtmény már csaknem olyan népszerű, mint az E. T. A *Cinema* cikkei és illusztrációi alapján készült összeállításunk a siker hátterét mutatja be.

Hogyan szelidítsünk meg egy megvadult nyulat?

Egy csodanyuszi meghódítja a mozinézők szívét. Richard Williamsnek hívják azt az embert, aki életre keltette az elpusztíthatatlan, elnyűhetetlen Roger nyuszit. Ő Don Bluth mellett jelenleg ■ világ legsikeresebb rajzfilmtechnikusa.

A *Csalóka játék Roger nyúllal* című film keletkezésének története igen hosszú és az összetett, különleges effektusok végtelen láncolata jellemzi. A tervezés első szakaszát már 1981-ben elkezdték, amit aztán végül 1986-ra halasztottak. Kezdettől fogva Robert Zemeckist (Vissza a jövőbe) szemelték ki a film rendezőjének. Őt már akkor lelkesítette ■ látványgegek őrült ötlete. „Erre még nem volt példa. Az animáció és az élő film összekeverése kivételes eset. Igaz, hogy néhányszor már kipróbálták ilyesmit, de csak betétként, s nem ■ folyamatos cselekmény alapjaként. Ha évekkel ezelőtt valaki azt javasolta volna, hogy egy olyan igazi karakterábrázolót, mint Bob Hoskins, egy rajzfilm éneklő trükkfigurájának oldalán mutasson be, azt őrültnek kiáltották volna ki."

Az eleve világos volt, hogy ■ megvalósításhoz szükséges fantasztikus technikai háttérből a nézőnek semmit sem szabad észrevennie. Zemeckis, Spielberg bizalmas barátja először is a George Lucas–Factory Industrial Light and Magic (ILM) részlegével való együttműködés lehetőségét teremtette meg. Ezzel ■ sikerhez vezető út felét már meg is tette. Az ILM hatásbűvészei ugyanis az optikai trükköket ■ három Csillagok háborúja elkészítése során már tökélyre vitték. A bizarr hajómodellek filmbe másolásától nem volt túlságosan messze egy álnyúl élőfilmbeli megjelenítése.

Multi-Dimensional Interactive Character Generation – ez ■ neve annak ■ módszernek, amelyet az ILM Ken Ralston vezette csapata használt. De mit kell ezen érteni? Szakembereknek kellene elmondaniuk, hogyan alkalmazták a különböző képelemek egymásra helyezését (többszörös másolás), ■ mélységélesség lehető legnagyobb megtartása és az átúsztatási vonalak egyidejű elnyeletése mellett. Egyszerűbben kifejezve ez több, egymástól függetlenül felvett képelem kombinációját jelenti.

Mielőtt azonban az ILM működésbe lépett volna, meg kellett oldani egy egészen más jellegű problémát is. Egy rajzolóra volt szükség – nem akármilyenre, hanem a legjobbra. „A rajzfilmrajzoló kihalóban lévő foglalkozás – magyarázza Zemeckis. – Egész Amerikában mindhiába kerestük azt, aki megfelel az elvárásainknak." A véletlen műve volt, hogy Robert Watts, a Roger Rabbit későbbi koproduktora felhajtotta a kanadai születésű Richard Williams trükkrajzfelvételeinek egy tekercsét. A filmbarátok már ismerik a jellegzetes Williams-vonásokat a Rózsaszín párduc (Pink Panther) sorozatból. Williams mindenki másnál jobbnak tűnt a trükkjelenetek ábrázolására. A Walt Disney inspirálta rajzoló kitűnően értett ■ harmincas és ötvenes évek közötti klasszikus, nosztalgikus rajzstílushoz, és az „aranykor" minden egyes figurája kapós volt. A Roger Rabbitet a Disney-hősök mellett főleg ■ Warner Brothers rajzvázlatképtárából származó figurák és Tex Avery tréfás teremtményei népesítették be. Williams megtiszteltetésnek érezte, hogy megadhatta ■ késői tiszteletet nagy elődei művészi stílusának.

Olyan kompetens szakértőkkel, mint az ILM és Richard Williams, nem lehetett szó kudarcról. Nagy ütemben elkezdődött a Csalóka játék Roger nyúllal forgatása, amely lényegében öt különböző munkafázisból állt: ■ cselekmény menetét ■ sztoricsoport dolgozta ki. Közvetlenül a javaslatot követően elkészültek ■ tényleges jelenetek, amelyekben a szereplők ■ levegővel játszottak, és különböző segédeszközökkel oldották meg a trükkfigurák jelenlétét. Csak ezután kezdődött a trükkfilmesek munkája. A kész film snittváltozatának segítségével Richard Williams elkészítette az első trükkfotó-beállításokat. A rajzokat az utolsó részletekig tökéletesítették, s előbb egy különleges műanyag fóliára, majd filmre vitték át őket. A kép két alkotóelemét, a trükkfilmet és a valódi filmet az ILM hozta össze, amire végül fény- és árnyékrajzok kerültek, így a trükkfigurák a vetítővásznon háromdimenziósakká váltak.

Williams büszke arra, hogy a Roger nyuszi elkészítése során egyetlenegyszer sem használtak számítógépet. „El tudják képzelni, milyen lenne ez a film, ha számítógép tervezte volna? Borzalmas!" Összesen 82 080 rajzfilmkockát készítettek – az elsőtől az utolsóig kézzel. Williams és 254 munkatársa (rajtuk kívül még egy 72 fős trükkstáb dolgozott Los Angelesben) olykor két hetet is dolgozott a vetítővásznon tíz másodpercig tartó jeleneten. Az egész Roger Rabbit 1035 optikai hatást tartalmaz, tízszer többet, mint egy átlagos, különleges hatásokkal elkészített film.

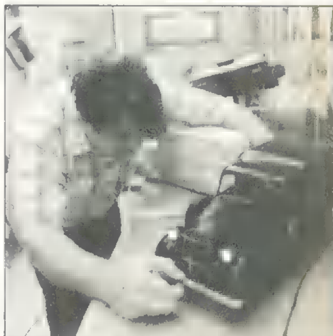
Ahhoz, hogy ■ valódi film és a trükkrajz-elemek sora harmonikus egységet alkosson az élőfilm forgatásán, számtalan szempontot kellett figyelembe venni. Amikor például a nyúl egy matracra huppan, a „láthatatlan ember" elvének megfelelően vigyázni kellett arra, hogy ■ rugó felszínén a futómozdulatokat ne valódi tappancsokkal végezzék. Ha egy trükkállat elmozdított egy tárgyat, azt úgy kellett megoldani, mintha egy láthatatlan kéz hajtotta volna végre. Ezeket a viszonylag egyszerűnek nevezhető hatásokat elektronikus távirányítással vagy pneumatikus szerkezetekkel érték el. Voltak azonban olyan jelenetek is, amelyeket nem lehetett ilyen egyszerűen megoldani. Hogyan kell például leforgatni azt ■ jelenetet, amelyben Bob Hoskins egy rajzolt taxiban ül, amely a Los Angeles-i hajtóvadászat során hihetetlen ugrásokat hajt végre?

A felvétel folyamán Hoskins az e célra épített miniatűr autóban guggolt, amely óránként 80 kilométeres sebességgel haladt. A kezében egy álkormányt tartott. Hoskins mögött, ott, ahol a filmben ■ pótkereket látjuk, egy kaszkadőr sofőr ült, s természetesen végig ő vezetett. Később a rajzolók átfestették az „autót", ■ ebből magától értetődően csak azok a felületek maradtak ki, amelyek Hoskinst mutatták. Az eredmény bámulatos: egy igazi ember

A kartonautó még kifestetlenül és az álnyúl nélkül.

Hoskins mögött egy kaszkadőr sofőr vezeti a járművet.

Hajtóvadászatra készítenek elő egy veterán autót.

egy kartonjárművet kormányoz. Semmi sem tűnik hihetetlenebbnek.

Hasonló elv szerint jártak el minden olyan esetben, amikor a rajzolt trükkfigurák egy valódi jelenet mozdulatainak menetébe nyúlnak bele. Hogy egy rajzolt trükkalak igazi cigarettát szívna? Ez igazán nem okozott gondot Williams és az ILM számára. Ott, ahol [redacted] filmen [redacted] rajzvázlatnak kellett megjelennie, egy mozgó robotkar helyezkedett el, amely a karmai között tartotta a füstölgő cigarettát. A dohányzást [redacted] mesterséges csukló mozgatásával szimulálták. Az igazi miniautóhoz hasonlóan Williams csapata utólag festette át a robot csuklóját. Forgatáskor [redacted] láthatatlan rajzfigurákat megfelelő méretű modellbábukkal helyettesítették, hogy a színészek érzékelhessék „partnereik" szemmagasságát.

Még mindig [redacted] régi trükkök a legjobbak – állapította meg egyszer Alexander Trauner. Ilyet alkalmaztak [redacted] film egyik leghatásosabb jelenetében, amikor Christopher Lloydot egy nyílásba süllyesztették, [redacted] csak a keze és a feje látszott ki. Mellkasára egy mozgó lábú áltestet erősítettek, amit aztán nyugodtan le lehetett hengerelni.

Interjú Robert Zemeckisszel

Cinema: Hogyan valósult meg a Csalóka játék Robert nyúllal c. film ötlete?

Robert Zemeckis: Amikor Roger az asztalomra került, csak arra gondoltam: kíváncsi vagyok, vajon [redacted] filmet nyélbe tudjuk-e ütni. De kezdetben még nem volt semmilyen meghatározó elképzelésem. Sokakat megkérdeztem, elsősorban a különleges hatások szakértőit. Egyikük sem tudta igazán, hogy kell megvalósítani Rogert. 1986 júniusában készítettük el az első próbát, ami mindannyiunkat feldobott. Ez négy évvel később történt, mint amikor a fogatókönyvet először elolvastam. Akkoriban még a régi Disney-vezetés volt hatalmon, de az urak nem rendelkeztek elegendő lendülettel ahhoz, hogy [redacted] dolgot keresztülvigyék.

Cinema: Vagyis nem támogatták az ötlet megvalósítását?

Zemeckis: Ennél többről volt szó. Hagyták, hogy elhaljon. Én azonban nem felejtettem el az anyagot. A Vissza a jövőbe elkészítése után ismét foglalkoztatni kezdett.

Cinema: Mi volt az, ami az ötlettel kapcsolatban megigézte?

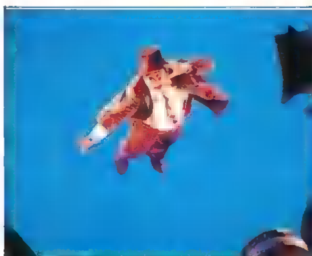
Zemeckis: A fogatókönyv meglepő módon egymásba mossa a különböző szinteket. Azt a benyomást keltette, hogy valóban létezik ez [redacted] rajzvázlatfigurák és emberi lények által benépesített világ, és nemcsak egy ravasz fogásról vagy egy nevettető számról van szó.

Cinema: A Roger nyúl készítésekor [redacted] nézőközönség egy bizonyos rétegére gondoltak?

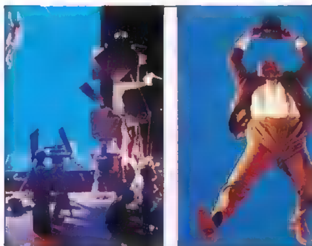
Zemeckis: Ezt nem lehet mondani. A Vissza a jövőbe például [redacted] fiatalok millióit vonzotta a mozikba, de nagyon sok felnőttet is. Ilyen átütő sikerhez széles nézőkörre van szükség.

Próbafelvétel: Bob Hoskins a kék háttérernyő előtt.

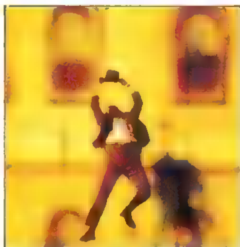

Egy modelltrükk fényűző előkészületei.

A [redacted] trükkjelenetekkel töltik ki.

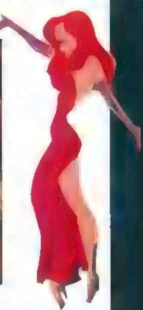

Doom bíró sav-teherautója eredeti méretben...

Mozog a kamera: Bob Hoskins a szabadesést szimulálja.

...és modellként, amint [redacted] egy kartonfalon.

A hatás tökéletes. Hoskins látszólag leesik a rajzolt ház homlokzata előtt.

Cinema: A Roger nyúl új léptéket hozott a rajzfilmkészítésbe...

Zemeckis: Ez kétségtelen. Ez jó egy Rogernek, de nem jó a többi rajzfilmesnek, akik valószínűleg nem lesznek hálásak nekünk. A mérce ismét feljebbre került. Richard Williams, az animáció vezetője [redacted] világ legjobb rajzolócsapatát hozta össze.

Cinema: A különböző stúdiók – [redacted] Disney, [redacted] Paramount és [redacted] Warner – együttműködése ebben a felállásban példa nélküli a filmtörténetben. Mennyibe került az egyes figurák megjelentetése?

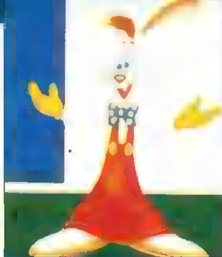
Zemeckis: Ötezer dollár percenként és figuránként.

Cinema: Lesz-e folytatás?

Zemeckis: Őrülten költséges volt az egész produkció. Hiszen igen sokáig tartott, amíg alapos munkával sikerült az egészet megrajzolni. Egy ilyen alkotó folyamatot nem szerencsés lerövidíteni annak érdekében, hogy olcsóbbá váljon. Ami a másik oldalt illeti: minél több sikert ér el az ember üzleti téren, annál nagyobb alkotói szabadságra van szüksége. A Vissza [redacted] jövőbe második részét ismét Michael J. Foxszal csinálom meg, a Roger nyulat azonban nem.

Cinema: Mit érzett, amikor a Roger nyúl elkészítéséhez fogott?

Zemeckis: Azt gondoltam magamban: mindent, vagy semmit.

Az ember a nyúltól származik

Cannes-ban a Carlton híres teraszán Heiko Rosner, a Cinema szerkesztője egy szokatlan riportalannyal, magával Roger nyuszival találkozott. A hollywoodi tapsifüles készségesen nyilatkozott magánéletéről, terveiről, és mindenekelőtt lehetővé tette a betekintést legújabb kasszasikerének forgatási munkálataiba.

Cinema: Nyúl úr, hívhatom Rogernek?

Roger nyuszi: Hát persze. Kedvem van az üvöltésre? Naná. Főúúúr, két korsó sööört!

Cinema: Na világos. Egészen olyan vagy, mint ■ mi Wernerünk. Tudod, hogy nálunk Németországban van egy híres rajzoló, aki...

Nyuszi: Werner? Azt a faragatlan fickót jól ismerem. Sokat segített nekem a fiú. Tudom jól, mire szerződöm én, az öreg farkas. Wernerrel együtt próbáltuk a kocsmajelenetet. Úgymond kötetlenül, mivel mindenkit hozzá kellett gondolnunk, azokat is, akiket később ezek a trükkjancsik Los Angelesben belemontíroztak ■ filmbe. Az volt ám a hősi teljesítmény!

Cinema: Egy pillanat, Roger, nem keversz itt össze valamit? Nem fordítva volt ez ■ dolog?

Nyuszi: Hülyeség. Azt csak mesélik. Egy büdös szó sem igaz az egészből. A Kövér például, na hogy is hívják...

Cinema: Bob Hoskins?

Nyuszi: Na ő. Szóval ez a Hoskins egészen jó színész lehetne, de olyan érzékeny, mint egy kankalin. Ha az ember lecsavarja ■ kezét, vagy fejbe csapja egy hegedűvel, rögtön megjátssza a halottat. Az efélékkel még a mi köreinkből való sem tud játszani. Ez már olyan, mint a futballban az alsó osztály. Barátom, a Bugs nyuszi például már több tucatszor a gőzhenger alá került, és meg sem kottyant neki.

Cinema: Christopher Lloyd viszont istenigazából a gőzhenger alá került...

Nyuszi: Ezt a szerepet valójában Goofy játszotta. Később átfestettük, és ráadtuk Christopher Lloyd külsejét.

Cinema: Na és mi van azokkal a teljes jelenetekkel, amelyek Los Angeles utcáin játszódnak?

Nyuszi: A legkorszerűbb trükktechnika mind. Ezeknek a jeleneteknek a javarésze valójában kacsaólban jött létre. Ebből természetesen most már semmit sem lehet felismerni. Mindent átmásoltak, átfestettek és rendbehoztak. Azt most ne kérdezd tőlem, hogyan csinálják mindezt azok a trükkjancsik. Ahhoz én egy kukkot sem értek...

Cinema: Egészen más: olyan makacs pletykák terjedtek el rólad, hogy el akarsz válni ■ feleségedtől. Van ebben valami, vagy csak afféle hollywoodi kacsa az egész?

Nyuszi: Nincs mit hozzáfűznöm.

Cinema: De már a forgatás alatt eléggé megromlott a viszony közted és Jessica között...

Nyuszi: Nem abban egyeztünk meg, hogy magánügyekről nem kérdezel?

Cinema: Csak ezt az egyet.

Nyuszi: Na jó, de meg kell ígérned, hogy a dolog teljesen köztünk marad.

Cinema: Ígérem. Újságírói becsületszavamra.

Nyuszi: Jessica olajra lépett ezekkel a kelekótya producerekkel, Steven Spielberggel, vagy melyikkel. Ez az áruló ígéretet tett neki egy szerepre ■ következő Csillagok háborújában, azzal csalta lépre.

Cinema: Megkeseredtél?

Nyuszi: A legnagyobb mértékben. De egy nyúl nem ismeri a fájdalmat.

Cinema: Mit fogsz legközelebb csinálni?

Nyuszi: Első ízben esik meg velem, hogy meghívtak Disneylandbe egy nyúltenyészeti rendezvényre, ezenkívül egy nagy havilap mint nyúltesztelőt szerződtetett, aztán meg nagyon valószínű, hogy Werner barátommal egy horrorfilmet fogok forgatni.

Cinema: Vagyis ■ nyuszifilmnek van jövője?

Nyuszi: Mindenképpen. Az ember a nyúltól származik. Mit gondolsz, mi másért ünneplitek ti ■ húsvétot? Mi a társadalom egyik kisebbsége vagyunk, akiket ti, emberek a többi alacsonyabbrendű erdőlakóval együtt egy kalap alá vesztek. Ez nem mehet így tovább! Ki kell köszörülni a nyulakon esett csorbát.

Williams nyuszi

Annak, aki a trükkrajzfigura lelkének mélyére néz, Roger Nyuszi és alkotója, Richard Williams egy egységet képez. A száj félreismerhetetlenül ugyanaz, csakúgy, mint a kék szemek és a fürge alkat. Williamsnek magának még második pillantásra sem tűnik fel ez ■ hasonlóság, de azt szívesen elismeri, hogy a művészek lényük egy részét átviszik alkotásaikba. A Cinema munkatársa, Rolf Giesen Londonban látogatta meg Richard Williamst.

Évtizedek óta titokzatosság veszi körül Richard Williams személyét. A jelentéktelen észak-londoni, Camden Town-i stúdiója fogadószobájában elhelyezett számos díj – köztük egy Oscar a Christmas Carol-beli trükkrajzmegoldásokért – az 1933-ban Torontóban született rajzfilmkészítő rövidfilmjei, hirdetései és mozifilmek rajzolt főcímei iránti elismerést mutatják. Az áttörést egyedül nem tudta elérni egy egész estét betöltő trükkrajzfilmmel.

Első kísérlete az 1977-ben bemutatott *Animated Raggedy Ann and Andy*vel sajnos nem jött be. Williams mégsem vesztette soha szem elől azt a régóta dédelgetett vágyálmát, hogy létrehozza a rajzolt játékfilm non plus ultráját, és energiáit egyetlen tervre, a *The Cobbler and The Thief*re (A varga és a tolvaj) összpontosította. Éveken át dolgozott ezen a fényűző trükkrajzfilmen, amelyről a szemtanúk úgy beszéltek, mint egy csodáról.

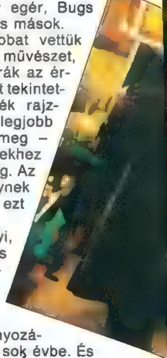
Aztán Steven Spielberg és Robert Zemeckis kopogtatott Williams ajtaján, akik hallottak Williams úttörő jelentőségű rajzfilmkészítői stílusáról. Nem ■ The Cobbler and the Thief pénzügyi támogatását ajánlották fel neki, hanem saját produkciójukban, a Hamis játék Roger nyúllal-ban ■ trükkfilmrendezést. Williams habozott: bár az együttes munka Hollywood két sikeremberével a legjobb hozzájárulást jelentené saját terve számára, ■ Roger nyúl esetében egy vegyes filmről, az élő jelenetek és a rajzfilm összekapcsolásáról lenne szó.

„Azt mondtam Zemeckisnek: ilyesmit én nem tudok megcsinálni. Ez nem megy. A Mary Poppins-beli »vegyes felvágott« egyáltalán nem tetszett. A rajzfilm veszített a hitelességéből, és az élő jelenetek úgy hatottak, mintha sima rajzvázlatokra lettek volna odabiggyesztve. Meglepődtem, amikor Zemeckis igazat adott nekem, mondván: »Nekem sem tetszik. Nem tudjuk jobban megcsinálni? Az ILM embereinek kell úgy integrálniuk a technikát és a trükkelemeket, hogy az már ne odabiggyesztettnek hasson.«"

Zemeckis számára, aki szívesen dolgozik szabadon mozgó kamerával, a statikus kamera – amit a legtöbb trükkfilmes előnyben részesít – olyan volt, mint egy fékező saru. Arra panaszkodott, hogy a rajzfilmeseknek állandóan mondaniuk kell neki mindazt, ami lehetetlen. Ez felkeltette Williams kísérletezőkedvét.

„Éppen elkészítettem a Fanta számára két reklámfilmet, amelyekben Disney-figurák szaladgálnak iskolások lábai között. És az élő jelenetet magam vettem fel – mozgó kamerával! Jól sikerült. Ezért azt mondtam Zemeckisnek, hogy a némely rajzfilmes által alkalmazott szabályok, amelyeket az ember nem tud megcsinálni, gyakran teljes képtelenségek. Ahogy áttértünk a Roger nyúlra, három célt tűztünk magunk elé: először is ■ mozgó kamerát, másodszor az alakok olyan fény- és árnyalati tervezését, hogy azok ne tűnjenek laposaknak, harmadszor valódi kölcsönhatás létrehozását az élő színészek és ■ trükkfigurák között. Ezt számítógép nélkül, egyszerű rajzeszközökkel hoztuk létre. Spielberg milliókat takarított meg – és ezért nagyon hálás volt nekem."

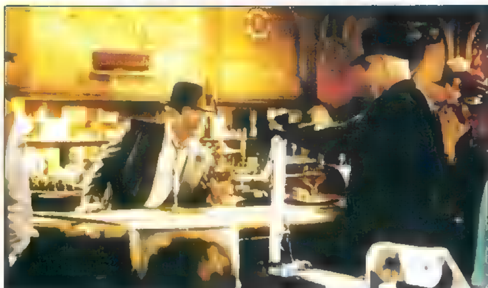
A Disney-rajongó Williams számára – akinek a *Hófehérke* meghatározó filmélménye volt – a Roger nyuszi egy páratlan, nagy tisztelgés a rajzfilmművészet aranykora előtt. Az őrült Toontown-képsoron első ízben lép fel együtt néhány ismert trükkfilm-sztár: Mickey egér, Bugs nyuszi, Donald kacsa és mások.

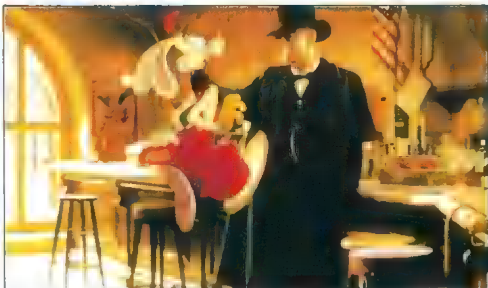
„Mindenből a legjobbat vettük át: utánozhatatlan az a művészet, ahogyan a Disney-figurák az érzéseiket kifejtik – így ezt tekintettük példának. Warnerék rajzképtárának alakjait a legjobb vonásokkal rajzolták meg – így tehát figuráinkat ezekhez hasonlóan rajzoltuk meg. Az MGM-beli Tex Averynek van a legjobb humora – ezt is ki akartuk aknázni."

Az animáció annyi, mint mozgás. Williams szerint: „... az embernek természetesen tudnia kell rajzolni, ez előfeltétel, és ezután jön ■ mozgás tanulmányozása. Nekem évekbe telt, sok évbe. És amikor úgy gondoltam, hogy végre megértettem, láttam ■ Dzsungel könyvét, amit Milt Khal rajzolt. Akkor megértettem, hogy újból be kell iratkoznom az iskolába. Az én trükkrajzaim, az a művészet, ahogy ■ figuráimat játszattam, nem egyenlítette ki szegényes, ■ mozgás kivitelezésére vonatkozó ismereteimet. Csak néhány év óta jutottam el valóban a mozgás titkainak lényegéhez.

Olyan ez, mint a művészek esetében: az ■ művész, aki nem rendelkezik a szerepábrázolás technikai ismereteivel, nem tud iga-

A stúdióban mechanikus robotkarok szolgálnak a trükkfigurák másaiként.

A filmvásznon valamennyi „trükkvégtagot" mesterien átfestették.

zi színpadi alakítást nyújtani. Az embernek mindig rendelkeznie kell a technikai tudással, ami a rajzfilm esetében a mozgást jelenti. Az egész világon talán csak tíz olyan csúcsképességű rajzoló van, aki ismeri a mozgás titkát.

Olvastam egy cikket, amit maga Walt Disney írt. Ő ebben azt írja, hogy a rajzfilm területén csak mintegy tíz mester van. A Roger nyúlban 35 vezető rajzoló dolgozott, de csak négy, azaz *négy* értette meg valójában, mi is az a mozgás. Az embernek egészen pontosan tudnia kell, hogyan mozog az ember és hogyan az állatok ahhoz, hogy karikírozni tudja őket. Az egyik Roger nyúl-beli rajzolónak például egy kisded járását kellett megrajzolnia. Egy nagyra értékelt profiról volt szó, aki dolgozott már Disneynek is, de egyszerűen nem végezte el rendesen a munkát."

A Roger nyúl után Williams ismét kizárólag a The cobbler and the Thiefre akarja figyelmét összepontosítani, aminek a teljes megalkotásához saját becslései szerint még három évre van szüksége. „Ez egy olyan történet, amelyben az Ezeregyéjszaka elemei és alakjai jelennek meg. Történelmi alapjaként Dzsingisz kán unokájának Bagdad elleni ostroma szolgál, amikor a XIII. században a nagyvezír átpártolt az ellenséghez. Arra használták fel, hogy bejussanak a városba, majd megölték. Az én filmemben egy szegény vargáról és egy gyengeelméjű rablóról lesz szó. A rabló akaratán kívül hozzásegíti az ellenséget ahhoz, hogy bejussanak, a varga pedig egy egyszerű, ám láncreakciót kiváltó cselekedettel megmenti az országot. Egyszerű emberek avatkoznak bele a történelem menetébe."

Williams arra törekszik, hogy ebben az ambiciózus tervben elérje annak maximumát, amit a mozgásrajz képes kifejezni – a perspektivikus változásokat, a zseniális zoomokat. A Cobbler and the Thieffel a rajzfilmművészetnek szeretne emlékművet állítani.

Az aljas Doom bíró és nyúl tettestársai.

FILMVÁS

„Érted, mi a lényeg?... Kalifornia... Los Angelesben nyüzsög az egész szórakoztatóipar.

Mit kezdjek egy várossal, amelynek egyetlen előnye, hogy a pirosnál be lehet fordulni jobbra?..."

Woody Allen szavai az Annie Hall című filmből igaznak bizonyultak. Már ami a jobbra fordulást illeti... A város egyéb előnyeit néhány napos ott-tartózkodás alatt próbáltuk meg feltárni. A Beverly Hilton Hotel szobáiba tíz napra 240 filmes cég alkalmi irodája költözött. A szállodába – zártkörű rendezvény lévén – csak az Amerikai Filmvásárra akkreditált, illetve 100 dolláros belépőt váltott vendégek léphettek be.

Az első nap tájékozódással, anyaggyűjtéssel telt. Estére szállodai szobánk kirakodóvásárhoz hasonlított, minden bútordarabon szebbnél szebb kiállítású brosúrák, katalógusok, újságok és névjegyek hevertek. Olvastunk, válogattunk, csoportosítottunk. A legkülönfélébb műfajú, megjelenési formájú, témájú filmek fantasztikus választékával kellett szembenéznünk. Válogathattunk

40–50 éves francia, olasz klasszikus alkotások vagy a legfrissebb, esetleg még utómunkálatok alatt lévő, de már reklámozott amerikai akciófilmek közül. Házi videózásra szóló jogon kívül nyilvános, televíziós, kábeltévés és mozijogot is kínáltak a cégek.

Másnap konkrét helyeket kerestünk fel, mindenütt lehetőséget kapva arra, hogy az ajánlott filmekből bemutatókazettákon ízelítőt kapjunk. A nagyobb filmvállalatok vetítéseket is szerveztek. Szemináriumok, vitafórumok is voltak. Íme néhány címszó a sokrétűség érzékeltetésére: „Európa 1992: Hollywood barátja vagy ellenfele?" „Moszkva,

SÁRON LOS ANGELESBEN

peresztrojka és filmek." „A televíziózás nagy halai felfalják-e a nemzeti csatornákat?"

Mindenütt szívesen láttak bennünket, Magyarországról érkezőket: érdeklődtek a videózás honi helyzete, lehetőségei felől. Ilyen dömpingben egyébként igen sok múlt azon, milyen ötletekkel próbálták a vállalkozók becsalogatni potenciális ügyfeleiket. Az egyik helyiség fülbemászó dallamokkal, különleges fényeffektusokkal hívogatott, a másik már belépésünk pillanatában kíváncsivá lett, vajon milyenek a filmjei annak a cégnek, amelynek reklámfogása, hogy fogadóemberük véresen guvadó szemű félelmetes óriás maszkjában hívogatja befelé a vásárlókat...

Az első, még viszonylag „csendes" napon mindenütt japán forgalmazókkal találkoztunk, akik láthatóan szisztematikusan, körültekintő japán alapossággal „dolgozták fel" az információkat. A nagyvilágban hosszú ideig mint eladók tűntek fel a magyarok. Magunkat ajánlottuk, külföldi munkára, pénzre, autóra, utazásra vágyva. Megvolt emellett egy jellegzetes szokásunk: igen gyakran egymás *alá* ígértünk a külpiacon. Most ennek épp az ellenkezőjét lehetett tapasztalni. Itthon még (vagy már) nem funkcionáló igazgatók valójában még nem is létező cég nevében magabiztosan ígértek jócskán a többi magyar vásárló *fölé*... A dolog erkölcsi részén túl más kérdés, hogy tényleges üzletkötés vagy uram bocsá' fizetés esetén mi lesz a helyzet.

Los Angelesben minden nagy videokazetta-kölcsönzőt megnéztünk. Az üzletlér, illetve kínálat megtekintése után tanulmányoztuk számítógépes nyilvántartási rendszerüket is. Bizonyos tűrési időn túl, késedelem esetén korrekt és előre meghatározott vételárat kell kifizetni a kazetták után. Az összeget – a hitelkártyaadatok birtokában – a kazettakölcsönzők csak leemelik az ügyfél vagy klubtag bankszámlájáról. Alkalmunk nyílt találkozni egy videokazetta-kölcsönző hálózat (2800 üzlet Amerika-szerte) főnökével is. Vele többek között a boltok elhelyezésének fontosságáról, a helyi sajátosságok figyelembevételéről beszélgettünk. Náluk úgynevezett „Mom and Pop" (Mama-Papa) boltok vannak, amelyek kis helyen, viszonylag kis kazettaszámmal, akár családi vállalkozásban működnek, ahol a kazettakölcsönzés alapvető cikkek árusítása mellett akár melléktevékenység is lehet. Ezek a kis üzletek elsősorban a közvetlen környék lakóira támaszkodnak.

A másik a Destination (Célállomás) típusú bolt, amely nagyobb lakóterületet szolgál ki, és ahová nagyobb körzetből kifejezetten kazettakölcsönzési céllal jönnek az emberek.

Vannak városközpontokban vagy bevásárlócentrumokban létrehozott Step-by, azaz Betérő üzletek is, ahol a környék törzsközönségén kívül az éppen arra járók, a közelben dolgozók vagy csak bevásárlók is potenciális kölcsönzőrétegnek számítanak. A hatalmas üzlethálózat vezetője kulcsfontosságú tényezőként határozta meg a pult mögött állók megválasztását is, vagyis azokét, akik a tényleges kölcsönzést segíthetik. Ők személyiségükkel, hozzáállásukkal, szaktudásukkal akár megduplázhatják a kölcsönzési forgalmat.

Alaposan végignéztük a kazettakölcsönzők kínálatát is. A nálunk is jól ismert műfajokon, témákon kívül egészen különleges kategóriákra is felfigyeltünk. Vannak például úgynevezett „hangulat-videók". Aki szomorú, esős őszi napokon a nyári tenger zúgására vágyik, csak betesz egy kazettát, amelyen lágy zene mellett 50–60 percig nem látni mást, csak a tengert, a víz hullámzását, színének változásait. Vagy ha körülményesnek tartjuk, hogy saját díszhalakat tartsunk, betesszük az „akvárium-kazettát", és a képernyőn máris gyönyörködhetünk az úszkáló szebbnél szebb halacskákban, a legmegfelelőbben megvilágítva. Etetésükre, tisztán tartásukra nincs gond... De láttunk olyan videót is, amely egy kandalló közeli képével egy öl hasábfa meggyulladásától elhamvadásáig követi végig a tűz alapos munkáját. Közben halljuk a fa ropogását, látjuk a szikrák pattogását...

H. Á.